

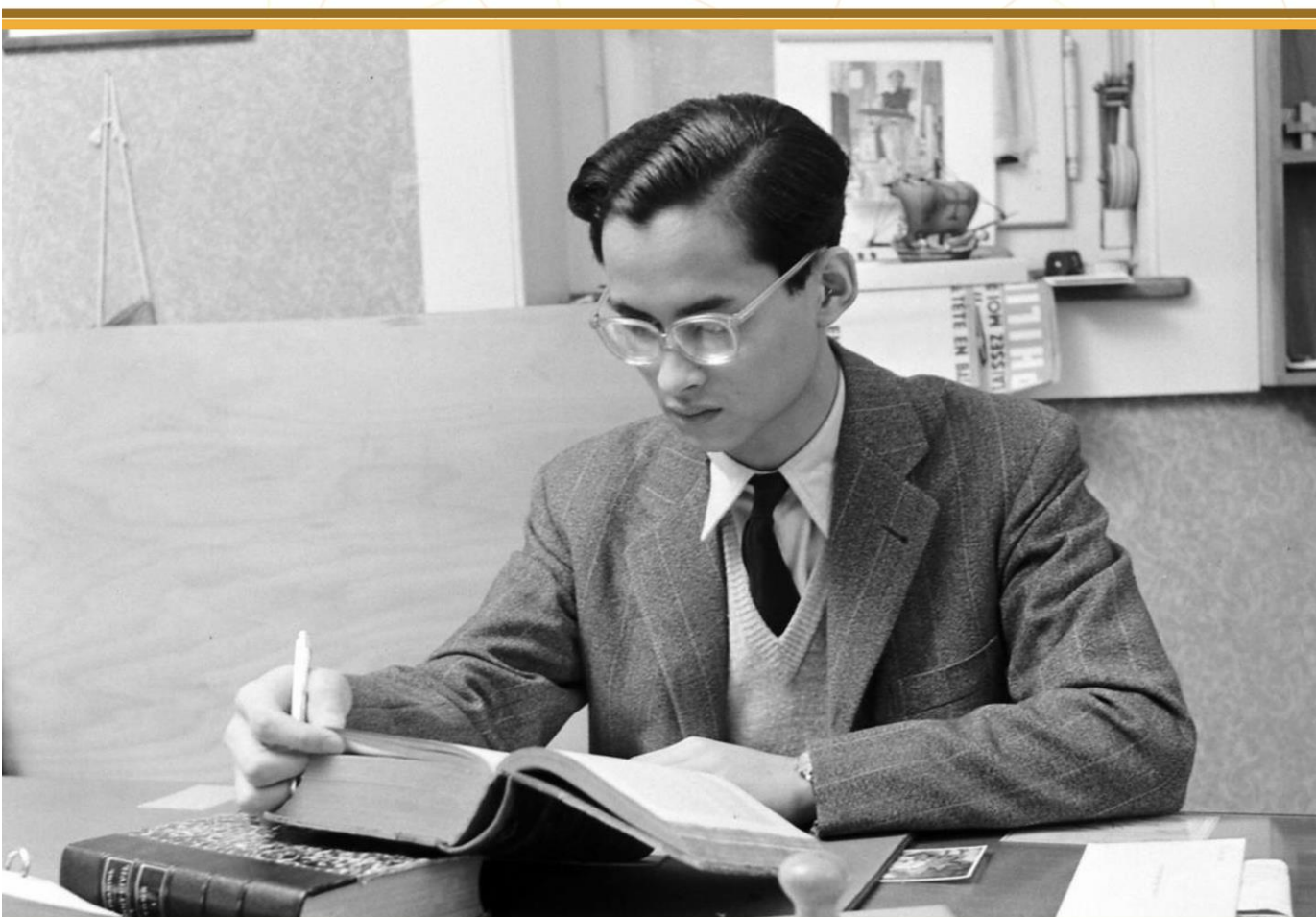
Print ISSN 2229-2683
Electronic ISSN 2408-1418

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

Vol. 12 No. 2 July - December 2022

GNRU

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

Print ISSN 2229-2683

Electronic ISSN 2408-1418

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2565

Volume 12 No. 2 July – December 2022

เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับเดือนมกราคม – มิถุนายน กำหนดออกเดือนมิถุนายน

ฉบับเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม กำหนดออกเดือนธันวาคม

ต้นฉบับ

ณัฐรดา วงษ์นายะ

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

วัตถุประสงค์(Aims)

เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของ นักศึกษา คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทาง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขต(Scope)

ผลงานที่ตีพิมพ์ อาจอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์กรณีศึกษา บทความวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์บริหารธุรกิจ การจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน สังคมวิทยา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

สำนักงานกองบรรณาธิการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
โทรศัพท์ 055 706 555 ต่อ 1770
<https://graduates.kpru.ac.th/>
วารสารฉบับอิเล็กทรอนิกส์ :
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU/>
Email address: graduates@kpru.ac.th

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดา วงษ์นายะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด
รองศาสตราจารย์ ดร.ดงศักดิ์ศรีแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ชันผณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราณี เนรมิตร
อาจารย์ ดร.จินดา ศิริตา
อาจารย์ ดร.ธัญญา จันทรตรง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดาพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย วงษ์นายะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดา วงษ์นายะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชนก ทองลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณสิริ โงมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
รองศาสตราจารย์ ดร.รุจโรจน์ แก้วอุไร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาณี เล็งศรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม	มหาวิทยาลัยราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัศร วงษ์ดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.เนติ เถลยวาเรศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการพิจารณาและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review Process) ในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่านในลักษณะ Double-blind peer review วารสารมีขั้นตอนดำเนินการจัดพิมพ์ดังนี้

1. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
2. จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในการประเมินต้นฉบับบทความ
3. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) สามารถอธิบายหรือชี้แจงข้อสงสัยผ่านบรรณาธิการ

4. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์ต้นฉบับ
5. จัดส่งต้นฉบับให้กับโรงพิมพ์ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม
6. กองบรรณาธิการดำเนินการเผยแพร่วารสาร

แนวคิดและทัศนะในบทความนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความการนำบทความหรือส่วนหนึ่งของบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ให้อ้างอิงแสดงที่มาและข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนบทความ

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เป็นวารสารที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ จำนวน 8 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งเป็นวารสารในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักงานกองบรรณาธิการ ตั้งอยู่ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยวารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษาฯ ได้จัดพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 12 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์

ทั้งนี้ วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ผ่านการประเมินเป็นวารสารได้รับการยอมรับในระดับชาติตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการยังมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพวารสารเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการและ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อนำไปสู่การศึกษา อ้างอิง เพื่อต่อยอดงานวิจัยละผลงานวิชาการเพื่อพัฒนางาน พัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาประเทศต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

ที่		หน้า
1	นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย Educational Innovation for Development of Teaching and Research <i>อัสรา ประเสริฐสิน, พัชรินทร์ แก้วมาเมือง, อารีรัตน์ ลาวน้อย, Ujsara Prasertsin, Patcharin Kaewmamuang, Areerat Laonoi</i>	1
2	การศึกษาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 A Study Skills in performing duties in accordance with teacher professional standards of school personnel Under Phitsanulok Primary Education service Area Office 1 <i>ณิรดา เวชญาลักษณ์, นิคม นาคอ้าย, อุดุลย์ วังศรีคุณ, Nirada Wechayaluck, Nikom nakai, Adul Wongseekoon</i>	13
3	การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบองกามของ นักศึกษา The Factors of Valuing and Growth Mindset for Undergraduate Students University <i>ธนดี สุริยะจันทร์หอม, Thanadee Suriyachanhom</i>	29
4	การพัฒนามาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ Developing Measurement and Assessment Scale of Early Childhood Executive Functions in Child Development Centers under the Local Administrative Organizations of Krok Phra District, Nakhon Sawan Province <i>บัณฑิตา อินสมบัติ, สุชานาฏ ไชยวรรณะ, Bantita Insombat, Suchanad Chaiwanna</i>	43
5	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษาเพื่อการประชาสัมพันธ์และส่งเสริม การท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านคลองคางอย่างยั่งยืน English-Thai Online Learning Media Development for Promoting and Boosting the Sustainable Community Tourism at Khlong Khang Village <i>ศราธรณ์ หมั่นปรุ, เอกวิทย์ สิทธิวะ, Sarathorn Munpru, Ekkawit Sittiwa</i>	57

ที่		หน้า
6	องค์ความรู้และการสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก Knowledge and Creation of Phlengruaby Community Participation, Tambon Tha-pho, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province วิษณุ บุญรอด, ศิวาดล มาตราซ, Vich Boonrod, Siwadon Matarat, 71	71
7	การพัฒนากระบวนการจัดการการเงินลานมันชุมชนผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยกลไกไตรภาคี เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน กรณีศึกษาลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น Development of Financial Management Process for community Cassava Yard through the Process of Knowledge Sharing with Triple Helix Model for Sustainable Growth, a Case Study of Thaphra Community Enterprise Cassava Yard, Khon Kaen Province พรเทพินทร์ สุขแสงประสิทธิ์, ปัทมเกสร ราชธานี, Porntepin Sooksaengprasit, Pattamakes Ratchathani..... 89	89
8	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่ม ชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ Development of a Learning Process in History, Art, Culture and Wisdom of the Ethnic Groups in Nakhon Sawan Province by Using Community Basefor Enhancing the Learner Competency in the 21st Century เยาวเรศ ภักดีจิตร, ภริญา โพธิพิทักษ์, Yaowares Padkeejit, Piraya Photipitak..... 106	106
9	การพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและ บทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก The Development of Innovative Learning Experiences through a Series of Drama and Role-playing Activities to Promote Executive Thinking Skills in Early Childhood Students in Small-sized Schools สุชานาฏ ไชยวรรณะ, วไลพร เมฆไตรรัตน์, Suchanad Chaiwanna, Walaiporn Mektraira..... 122	122

สารบัญ (ต่อ)

ที่		หน้า
10	การยกระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยด้วยหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 Enhancing Social Cohesion in the Aging Society with an Interdisciplinary Curriculum about Knowledge Integration of Local Culture to Live together in a Quality Society for Prathomsuksa 1-3 Students แขก บุญมาทัน, <i>Khak Boonmatun</i>.....	142
11	การพัฒนากลยุทธ์การสร้างตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาคีรัฐของ ประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 Strategy Development for Raising Awareness Tax Payment to the Government of People In The Regional Revenue Office 7 อรรวิศรา ดีสุขแสง, สมชัย วงษ์นายะ, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม, <i>Onwaritsara Deesuksaeng, Somchai Wongnaya, Charoenwit Sompongdam</i>.....	157
12	การพัฒนากลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัย Development of Strategies for the Management of Primary Chronic Kidney Disease in Sukhothai Province ศิริรัตน์ ศิรินวล, ขวัญดาว แจ่มแจ้ง, สุทธิชัย ศิรินวล, <i>Sirirat Sirinual, Kwandaw Jamjang, Suthichai Sirinual</i>.....	173

นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย*

อังศรา ประเสริฐสิน** พชรินทร์ แก้วมาเมือง*** อาริรัตน์ ลาวน้อย****

(วันที่รับบทความ: 6 มกราคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 3 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 14 ตุลาคม 2564)

บทคัดย่อ

นวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัย เป็นเทคนิควิธี กิจกรรมหรือสิ่งอื่นใดที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อาจเป็นนวัตกรรมคิดค้นขึ้นใหม่ หรืออาจเป็นสิ่งที่ผู้อื่นคิดค้นขึ้น แนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ การจัดการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจการผลิตนวัตกรรม ส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม จัดเวทีนำเสนอผลงานเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน มีนโยบายส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน งบประมาณจัดทำนวัตกรรม การกำหนดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องให้มีความเหมาะสม เพื่อให้ทุกคนได้ใช้นวัตกรรมอย่างทั่วถึง และการสร้างแรงจูงใจให้ครูในการสร้างนวัตกรรม โดยมีขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ การศึกษาและเลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ การออกแบบนวัตกรรม การสร้างนวัตกรรม การตรวจคุณภาพของนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมโดยการทดลองใช้ เทคนิคการสอนด้วยนวัตกรรม ประกอบด้วย การสาธิต การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางการศึกษา, การเรียนการสอน, การวิจัย

* บทความวิชาการ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2564

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, E-mail: ubib_p@hotmail.com

*** อาจารย์, หัวหน้าฝ่ายวิชาการ, โรงเรียนสาธิตสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, E-mail: Patcharin_math@hotmail.com

**** นักจัดการงานทั่วไป, ส่วนกิจการเพื่อสังคม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, E-mail: areerat1@g.swu.ac.th

Educational Innovation for Development of Teaching and Research^{*}

Ujsara Prasertsin^{**} Patcharin Kaewmamuang^{***} Areerat Laonoi^{****}

(Received: January 6, 2021; Revised: September 3, 2021; Accepted: October 14, 2021)

Abstract

Educational innovation and research is a technical method activities or anything else that the instructor can use in the organization of teaching or learning experience. It could be innovative, re-imagined, or it could be something someone else has invented. The educational innovation management approach consists of 7 areas: training for knowledge creation, innovation production. Promote and support appropriate and modern equipment and technology organize a forum for presentations to exchange knowledge and help. There is a policy to promote the use of innovation in the classroom. Budget for innovation. Setting the number of students in each room to be appropriate so that everyone can use the innovation thoroughly. And motivating teachers to create innovation. There are important steps for creating important innovations, including analysis of learning problems. Education and choosing innovation to solve learning problems Innovative design Innovation. Quality inspection of innovation by experts to verify the effectiveness of the innovation by trial. Techniques for teaching with innovation include demonstrations, small group discussions. Role-playing, case studies, with a teaching and learning management model using information technology such as computers and the Internet.

Keywords: Educational Innovation, Teaching and learning, Research

^{*} The Academic Article from Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University, 2021

^{**} Assistance Professor in Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University, E-mail: ubib_p@hotmail.com

^{***} Lecturer, Head of Academic, Panyapiwat Institute of Management Demonstration School, E-mail: Patcharin_math@hotmail.com

^{****} General Administration Officer, Social Service Office, Srinakharinwirot University, E-mail: areeratl@gs.wu.ac.th

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และได้ช่วยให้บุคคล ได้รู้จักการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ พร้อมทั้งได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการใช้ทักษะที่ได้จากการศึกษานั้น ไปปรับประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย ซึ่งต่อมาระบบการศึกษาไทยได้มีการพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้ การสอน กระบวนการคิดใหม่ (สิน งามประ โคน, เกษม แสงนนท์ และพระมหาสมบัติ ธนบุญโญ, 2561) เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบอย่างมากต่อเศรษฐกิจและสังคมและกำลังเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมทางสังคม อีกทั้งยังขับเคลื่อนนวัตกรรมในหลายๆ ด้านในการดำเนินชีวิต ชีวความสามารถเชิงนวัตกรรมของเทคโนโลยีนั้นขึ้นอยู่กับระดับทักษะดิจิทัลของประชากร ซึ่งสำหรับการศึกษาถ่วงนวัตกรรมนั้นจึงมีความสัมพันธ์และส่งเสริมบทบาทซึ่งกันและกันเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน (OECD, 2016) การสร้างและผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา, 2563) นวัตกรรมทางการศึกษาในอดีตมักถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้และวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้นำเสนอ เนื้อหาโดยส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนแปลงไป กระบวนการเรียนรู้และวิธีสอนต้องกำหนดใหม่เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดรับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ได้ของผู้เรียน ผู้สอนกับผู้เรียนจะต้องร่วมกันก้าวไปสู่สัมฤทธิ์ผลของการศึกษาและการพัฒนาคน บทบาทของผู้สอนต้องเป็นผู้จัดการที่คอยควบคุม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ในขณะที่ผู้เรียนต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้รับเป็นผู้แสวงหาและเรียนรู้ด้วยการคิดด้วยการปฏิบัติอย่างแท้จริงไม่ใช่จดจำเพียงอย่างเดียว บทความนี้จึงพยายามรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย เพื่อให้เห็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยที่หลากหลายในอนาคต

นิยามความหมายและความสำคัญของนวัตกรรมทางการศึกษา

ความหมายของนวัตกรรมทางการศึกษา

นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนาเพื่อปรับปรุงผลผลิต บริการกระบวนการซึ่งนวัตกรรมเป็นการรับเอาแนวคิด กระบวนการ เทคโนโลยี หรือผลผลิตซึ่งอาจเป็นของใหม่ หรือการนำของเก่ามาปรับใช้ใหม่เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง เทคนิค วิธีการ/กลยุทธ์ รูปแบบที่นำมาใช้สร้างสรรค์การปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถเกิดการพัฒนาตนเอง และจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้

อาจแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ วิธีสอนและสื่อการสอน นวัตกรรมการศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้สอนใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเกิดกระบวนการ เรียนรู้ทั้ง 3 ขั้น คือ ขั้นการรับรู้ ขั้นการทำความเข้าใจในสิ่งที่รับรู้มา และขั้นการปรับเปลี่ยน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้สอนได้คิดค้นสร้างสรรค์ นวัตกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่เป้าหมาย คือ การพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนเก่ง ดีและมีสุข (สุวิมล ว่องวานิช, อรุณา เจริญสุข, และอังศรา ประเสริฐสิน, 2554, วชิรศักดิ์ มัชฌิมากิโร, 2557)

นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง การนำวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และวิธีการกระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์การใหม่ ๆ ที่เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ความรู้ และเจตคติ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน ดูจาก เป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือวิธีการใหม่ ๆ เป็นของที่มีอยู่เดิม แต่ได้ผ่านการปรับปรุงจัดระบบใหม่ เป็นของเดิม แต่นำกลับมาใช้ใหม่ หรือในสถานการณ์ใหม่ นำมาใช้อย่างเป็นระบบ และให้ผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (พิสนุ ฟองศรี, 2551, สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553)

นวัตกรรมที่ใช้ในการวิจัยชั้นเรียน หมายถึง รูปแบบใหม่ๆ ของสื่อการเรียนการสอน เทคนิควิธีการหรือสิ่งอื่นใดที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเพื่อให้นักเรียนการสอนมีคุณภาพ นวัตกรรมที่นำมาใช้อาจเป็นนวัตกรรมที่ผู้สอนคิดขึ้นใหม่หรืออาจเป็นสิ่งที่ผู้อื่นคิดค้นขึ้น หรือมีการใช้ทั่วไปในที่แห่งหนึ่งแล้วหากนำมาปรับปรุงแก้ไข และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลในที่อีกแห่งหนึ่งก็ถือว่าเป็นนวัตกรรม (พิสนุ ฟองศรี, 2551) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อให้ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยอาจเป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้วแต่ยังไม่แพร่หลายหรือยังไม่ได้ใช้อย่างเป็นปกติ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้จึงอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วนหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการเรียนรู้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2559)

สรุปได้ว่า นวัตกรรมทางการศึกษา หรือนวัตกรรมการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาขึ้นใหม่ หรือสิ่งอื่นใดที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร

ความสำคัญของนวัตกรรมทางการศึกษา

จากวิกฤตเศรษฐกิจโลกในสังคมยุคโลกาภิวัตน์และความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนค่านิยมหลักและค่านิหารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ การพัฒนานวัตกรรมมีความจำเป็นที่จะช่วยให้

แก้ปัญหาสังคม ประสิทธิภาพของระบบการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในหลายประการ ทรัพยากรในการบริหารจัดการ ทรัพยากรบุคคล รูปแบบการดำเนินงานของระบบการศึกษาที่ตรงต่อความต้องการของเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญของนวัตกรรมทางการศึกษา (Mykhailyshyn, Halyna & Kondur, Oksana & Serman, Lesia, 2018)

Shelke Trupti & Shrivastva Rajshree (2018) กล่าวว่า นวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาในปัจจุบัน ได้แก่ ระบบเทคโนโลยี ซึ่งการใช้เทคโนโลยีในชีวิตและในระบบการเรียนรู้ได้เปลี่ยนรูปลักษณะของระบบการศึกษา ปัจจุบันเด็กที่อายุน้อยกว่า 3-4 ปีสามารถใช้งานไอแพด (iPads) โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์ได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไปเทคโนโลยีได้รับการพัฒนามากขึ้น ระบบการทำงานของสมองเริ่มปรับการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น การเชื่อมโยงการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ ช่องทางการสื่อสารด้านการศึกษาระบบออนไลน์ ระบบความเชื่อมโยงและช่องทางการสื่อสารที่เอื้อต่อการศึกษาที่ไร้ขีดจำกัด และสามารถใช้งานหรือสืบค้นข้อมูลได้อย่างง่ายดาย

การใช้นวัตกรรมเพื่อช่วยแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู เนื้อหารายวิชา และสื่อ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ (พิชิต ฤทธิ์เจริญ, 2559) การค้นคว้าวิธีการหรือนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เป็นสำคัญ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น และเป็นฝ่ายลงมือปฏิบัติมากขึ้น (active learner) ก็จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สามารถคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ผลงานได้มากขึ้น (active ability) ดังนั้นการพัฒนาเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการสร้างนวัตกรรม การคิดค้นหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เพียงพอเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนจึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้

จากความสำคัญของนวัตกรรมทางการศึกษาจะพบว่านวัตกรรมทางการศึกษามีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน เป็นสื่อและวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาโดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก โดยเน้นพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

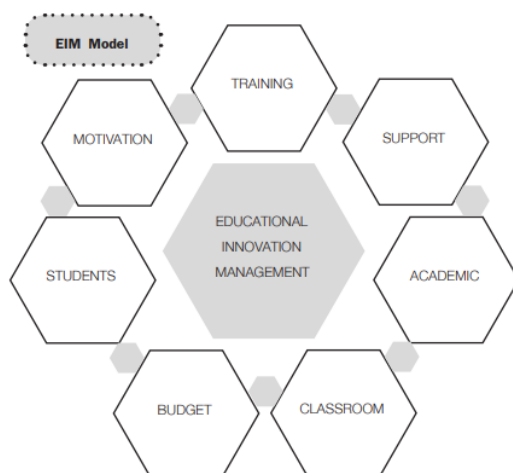
แนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษา

แนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู ได้เสนอแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน (อัสรา ประเสริฐสิน, เทพสุดา จิตรระกูล และจอย ทองกล่อมศรี, 2560) ดังนี้

1. การจัดการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจการผลิตนวัตกรรม (Training) โดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ในการผลิตนวัตกรรมมาให้ความรู้ มีบุคลากรที่สามารถให้คำปรึกษาด้านนวัตกรรม

และโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้ในการจัดการและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและทำวิจัยของครู

2. การส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม (Support technology)
3. มีการจัดเวทีนำเสนอผลงานเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน (Academic presentation stage)
4. มีนโยบายส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน (Classroom innovation promotes) ซึ่งบริหารควรให้ความสำคัญในการจัดการนวัตกรรมการศึกษา สร้างความร่วมมือร่วมกับคณะครู เพื่อเข้าใจถึงเหตุผลและประโยชน์ของนวัตกรรมและการวิจัย
5. มีงบประมาณจัดทำนวัตกรรม (Budget for innovation)
6. กำหนดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ทุกคนได้ใช้นวัตกรรมอย่างทั่วถึง (Students for learning innovation)
7. สร้างแรงจูงใจให้ครูในการสร้างนวัตกรรม (Motivation) เช่น ให้อำนาจ การเพิ่มเงินเดือนสำหรับครูและบุคลากรที่มีผลงานด้านการวิจัยและการจัดนวัตกรรมการศึกษา

ภาพที่ 1 รูปแบบแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู (อัสรา ประเสริฐสิน, เทพสุดา จิวตระกูล และจอย ทองล้อมศรี, 2560)

ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2559)

1. การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดหมายของหลักสูตรซึ่งเป็นสภาพที่หลักสูตรคาดหวังให้เกิดขึ้น แต่ในสภาพที่เป็นจริง

ผู้เรียนไม่ได้เป็นไปตามสภาพที่คาดหวัง คือ ยังไม่บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร หรืออาจกล่าวได้ว่า สภาพที่เกิดขึ้นจริงไม่สอดคล้องกับสภาพที่คาดหวัง หรือมีความแตกต่าง สภาพการณ์เช่นนี้เรียกว่า เกิดปัญหาการเรียนรู้ ดังนั้นปัญหาการเรียนรู้ ถ้าพิจารณาในระดับหลักสูตรคือ สภาพของความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลการจัดการศึกษากับจุดหมายของหลักสูตร ถ้าพิจารณาในระดับชั้นเรียนก็คือ สภาพของความไม่สอดคล้องกันระหว่างผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หรือจุดประสงค์การเรียนรู้

2. การศึกษาและเลือกนวัตกรรมการเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ หลังจากการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2 จะทำให้ครูนักวิจัยทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่ชัดเจนขึ้น ขั้นตอนต่อไปครูจึงควรศึกษานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้หลากหลายจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ครูนักวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเลือกนวัตกรรมการที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาการเรียนรู้นั้นให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด

3. การออกแบบนวัตกรรมการ เมื่อครูนักวิจัยได้ศึกษานวัตกรรมการและเลือกนวัตกรรมการเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ได้เหมาะสมแล้วครูนักวิจัยควรออกแบบนวัตกรรมการ ซึ่งเป็นการกำหนดขอบข่ายเนื้อสาระ องค์ประกอบ รูปแบบของนวัตกรรมการว่าควรมีลักษณะอย่างไร มีส่วนประกอบอะไรบ้าง มีกระบวนการกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อปัญหาการเรียนรู้อย่างไร เช่น ถ้าครูนักวิจัยเลือกใช้นวัตกรรมประเภทชุดกิจกรรมพัฒนาอาจจะมีส่วนประกอบ ได้แก่ ชื่อชุดกิจกรรมพัฒนา, จุดประสงค์, คำชี้แจง, เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม, กิจกรรมที่ปฏิบัติ, คำถามหรือข้อทดสอบ, แบบประเมินหรือแบบบันทึกผลการใช้ และแบบฝึกหัด

4. การสร้างนวัตกรรมการ เป็นขั้นตอนที่ครูนักวิจัยทำนวัตกรรมการตามทีออกแบบไว้ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของนวัตกรรมการที่กำหนดไว้ ถ้าเป็นนวัตกรรมประเภทสื่อ เอกสาร เช่น แบบฝึก ชุดกิจกรรมพัฒนา ชุดการสอน ครูนักวิจัยก็ต้องลงมือเขียนสาระ รายละเอียดตามลักษณะและรูปแบบของนวัตกรรมการที่ออกแบบไว้ กรณีที่เป็นนวัตกรรมประเภทเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ครูนักวิจัยต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนวัตกรรมการนั้น ๆ

5. การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการที่สำคัญ คือ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ว่านวัตกรรมการนั้นมีความถูกต้องเหมาะสม หรือสอดคล้องกับปัญหาการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งวัยของผู้เรียนหรือไม่ วิธีการตรวจสอบทำได้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์สูงในเรื่องนั้น ๆ อย่างน้อย 3 คนได้อ่านหรือตรวจสอบว่านวัตกรรมการนั้นมีคุณภาพและเหมาะสมนำไปใช้ได้หรือไม่ โดยน่านวัตกรรมการที่สร้างขึ้นพร้อมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และแบบตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรมการเสนอผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินให้ด้านความสอดคล้องกับสภาพปัญหาการเรียนรู้ /วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ความชัดเจน ความสมบูรณ์ครบถ้วนในด้านเนื้อหาสาระ ภาพหรือเสียงความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และความเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ในกรณีที่ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ หรือผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไข ก็ควรปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้วัตรกรรมมีคุณภาพดีขึ้น

6. การตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมโดยการทดลองใช้ การตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมบางประเภท เมื่อผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจะต้องนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มที่ศึกษาวิจัย แล้วตรวจสอบประสิทธิภาพตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงประสิทธิภาพของนวัตกรรมสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วยประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เกณฑ์ประสิทธิภาพเป็นการกำหนดอัตราส่วนร้อยละระหว่าง E_1/E_2 โดยอาจกำหนดเป็น 75/75 หรือ 80/80 หรือ 90/90 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพจะขึ้นอยู่กับลักษณะหรือธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ถ้าเนื้อหาประเภทความรู้ความจำ ควรกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 หรือ 90/90 ถ้าเนื้อหาประเภททักษะหรือเจตคติควรกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 โดยเกณฑ์ประสิทธิภาพมีความหมาย ดังนี้

E_1 หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนทุกคน ในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทุกกิจกรรมของนวัตกรรมซึ่งเป็นคะแนนของกระบวนการเรียนหรือกระบวนการทำงานของนักเรียน

E_2 หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนทุกคน เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนวัตกรรมซึ่งเป็นคะแนนของผลสำเร็จหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม ดำเนินการ ดังนี้

1. ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มตัวอย่างที่เรียกว่า แบบเดี่ยว (1คน) หรือ 1 : 1 หมายถึง ทดลองใช้นวัตกรรมกับนักเรียนที่มีทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อนอย่างละ 1 คน รวม 3 คน คำนวณหาค่า E_1/E_2 แล้วนำนวัตกรรมมาปรับปรุงแก้ไข

2. ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มตัวอย่างที่เรียกว่า แบบกลุ่มหรือ 1 : 10 หมายถึงทดลองใช้นวัตกรรมกับนักเรียนประมาณ 5-10 คนที่มีทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกั้นไปในจำนวนเท่า ๆ กัน คำนวณหาค่า E_1/E_2 แล้วนำนวัตกรรมมาปรับปรุงแก้ไข

3. ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มใหญ่ที่เรียกว่า การทดลองภาคสนามหรือ 1 ห้องเรียน หมายถึงทดลองใช้นวัตกรรมกับนักเรียน 1 ห้องเรียน คำนวณหาค่า E_1/E_2 แล้วนำผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ ถ้าต่ำกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพไม่เกินร้อยละ 2.5 ก็ยอมรับได้ว่านวัตกรรมนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

เทคนิคการสอนที่นิยมใช้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการศึกษา การวิเคราะห์การพัฒนา นวัตกรรมของโรงเรียนที่ใช้เทคโนโลยีและการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การมุ่งพัฒนาและปรับปรุง นวัตกรรมการปฏิบัติทางการศึกษา โดยคำนึงถึงกระบวนการตั้งแต่การเริ่มต้นคิดค้นนวัตกรรมจนถึงการ นำไปใช้ โดยใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในกระบวนการเรียนการสอน (Valeria Pandolfini, 2013) นวัตกรรมของโรงเรียนที่ใช้เทคโนโลยีและบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในเศรษฐกิจ เน้นถึงบทบาทที่สำคัญของครูในการส่งเสริมนวัตกรรมของระบบการศึกษาผ่าน การใช้เครื่องมือ นวัตกรรมใหม่ ๆ ในรายวิชาที่สอนซึ่งต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของครู ในการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรม (Celik, 2012) ซึ่งสอดคล้องกับ Higgins et al (2007) กล่าวว่า “การสอนที่ดีนั้นยังคงเป็นการสอนที่ดีได้ถึงแม้ว่าจะไม่มีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม แต่เทคโนโลยีและ นวัตกรรมนั้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ ต่อเมื่อครูและนักเรียนมีส่วนร่วม และเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการใช้วัตกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นอีกวิธีหนึ่งเพื่อให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุ เป้าหมายตามหลักสูตรต้องการ” Choi, H., & Johnson, S.D. (2005) พบว่า การใช้วิดีโอการเรียนการสอน สามารถใช้เพื่อกระตุ้นผู้เรียนโดยดึงดูดความสนใจของพวกเขาและสามารถช่วยในการทำความเข้าใจและ การเก็บรักษาข้อมูลผ่านการใช้อุปกรณ์ช่วยภาพและเสียง แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดที่แนะนำคือการสร้าง วิดีโอแนะนำหลักสูตรเพื่อสร้างความประทับใจแรกพบให้กับนักเรียนและปรับทิศทางให้เข้ากับหลักสูตร

สำหรับสถาบันการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษากำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็วโดยให้ ความสำคัญเป็นพิเศษกับการเติบโตของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการมีส่วนร่วม ของนักเรียนเพื่อแทนที่วิธีการสอนแบบเดิมๆ สิ่งนี้เกิดขึ้นทั้งในสถาบันที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา กล ยุทธ์จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศตามวิธีที่นักเรียนได้ตอบและใช้เทคโนโลยีมือถือภายใน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Tashfeen A., 2020) ทิศนา ขัมมณี (2559) ได้กล่าวถึงเทคนิคการสอน ซึ่งถือ เป็นนวัตกรรมหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน โดยมีเทคนิคการสอนที่นิยมใช้ ได้แก่ 1) การ สอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration) 2) การสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) 3) การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) 4) สอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case)

สรุปได้ว่า เทคนิคการสอนที่นิยมใช้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนการ สอนที่สร้างความตื่นตัว ความสนใจและการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ได้แก่ ระบบการเรียน การสอนผ่านระบบออนไลน์ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เช่น โทรศัพท์มือถือ วิดีโอการเรียน การสอนใช้แอปพลิเคชันสำหรับการสอน (Google) สำหรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือนวัตกรรมที่สร้าง

ขึ้นเพื่อใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ Active learning ประกอบด้วยเทคนิค การสาธิต การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงบทบาทสมมติ การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นต้น

รูปแบบการจัดการนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัย

คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมที่เยาวชนเติบโตและเรียนรู้มากขึ้น โรงเรียนและระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้ทันกับกระแสของความแปลกใหม่ทางเทคโนโลยี และจัดการการเปลี่ยนแปลง (OECD, 2016) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile phone) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือ ผลการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาแบบใหม่สร้างความตื่นตัวให้แก่ผู้เรียน (Wallet, P. & Melgar, B.V., 2014; Zagami et al., 2018) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Apps for Education ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับการจัดการระบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกรูปแบบของเทคโนโลยี ที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อีกทั้งสามารถประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารชั้นเรียนได้ (ไพรัช นพ วัชรกุล และดวงกมล โพธิ์นาค, 2557) ห้องเรียนอัจฉริยะ หรือ Smart Classroom ถือเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ได้นำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งพัฒนาและส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น โดยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น ห้องเรียนอัจฉริยะจึงถือเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และเป็นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (ภูษิต สถิตพงษ์, 2559)

สรุป

นวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยเป็นเทคนิควิธี หรือกิจกรรมที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยแนวทางการจัดการนวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย การจัดการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการผลิตนวัตกรรม ส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม การจัดเวทีนำเสนอผลงานเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน มีนโยบายส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน งบประมาณในการพัฒนานวัตกรรม กำหนดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องให้มีความเหมาะสม เพื่อให้ทุกคนได้ใช้นวัตกรรมอย่างทั่วถึง และสร้างแรงจูงใจให้ครูในการสร้างนวัตกรรมและการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อคิดค้นนวัตกรรมในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมในสังคมยุคเทคโนโลยีไร้พรมแดน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ได้แก่ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต Google Apps for

Education หรือ Smart Classroom ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งที่มุ่งพัฒนาและส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาและการวิจัยในชั้นเรียนของครูให้ดียิ่งขึ้น โดยส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

Khemmani Tisana. (2016). *Teaching Science: Knowledge for effective learning process*. (20th Ed.).

Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]

Ritcharoon, P. (2016). *Research techniques to development learning*. Bangkok: Chulalongkorn

University Press. [In Thai]

Fongsri, P. (2008). *Classroom Research: Principles and Practice*. (6th Ed.). Bangkok: Darnsutha Press

Co., Ltd. [In Thai]

Viriyavorakul, P., & Phonak, D. (2014). Google Apps for Education an Educational Innovation in

Digital Age. *SDU Research Journal*, 7(3), 103-112. [In Thai]

Satitpong, P. (2016). Smart Classroom: Educational Innovation in 21st Century. *Research and*

Development Journal, Suan sunandha Rajabhat University, 8(3), 237-254. [In Thai]

Muchimapiro, V. (2014). The Role of Educational Innovation in Learning. *Ratchaphruek Journal*,

12(2), 1-9. [In Thai]

Ngamprakhon, S., Sangnont, K., & Tanapanyo, P.S. (2018). Learning Management Innovation, Theory

to Practice. *Mahachula Academic Journal*, 5(Special Ed.), 236-244. [In Thai]

Sinthapanon, S. (2010). *Innovative Teaching and Learning to Improve the Quality of Youth*. Bangkok:

9119 Technic Printing LTD., Part. [In Thai]

Wongwanich, S., Charoensuk, O., & Prasertsin, U. (2011). *Research Synthesis Regarding Educational*

Innovation Development for Teacher Development Based on Education Reform. Retrieve

September 17, 2020, from <http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/85f4c6d94.pdf>.

[In Thai]

Bureau of Educational Innovation Development. (2020). *Summary of Performance Report of the*

Research and Development Management Innovation Group. Bangkok: The Agricultural Co-

operative Federation of Thailand., LTD. [In Thai]

- Prasertsin, U., Jiotrakul, T., & Thongklomsee, J. (2017). A Studying Guidelines of the Educational Innovation Management Used for Improving Teacher's Teaching and Research. *Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University*, 10(2), 78-89. [In Thai]
- Mykhailyshyn, Halyna & Kondur, Oksana & Serman, Lesia. (2018). Innovation of Education and Educational Innovations in Conditions of Modern Higher Education Institution. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 5. 10.15330/jpnu.5.1.9-16.
- OECD. (2016). *Innovating Education and Educating for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills*. Paris: OECD Publishing.
- Shelke Trupti & Shrivastva Rajshree. (2018). To study the impact of innovations in education. *International Journal of Advance Research, Ideas and Innovations in Technology*, 4(3), 10-12.
- Valeria Pandolfini. (2013). Innovation and education systems: teachers experiencing Interactive Whiteboards. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3(10), 1-8.
- Celik, S. (2012). Competency levels of teachers in using interactive whiteboards. *Contemporary Educational Psychology*, 3(2), 115-129.
- Choi, H., & Johnson, S.D. (2005), "The effect of context-based video instruction on learning and motivation in online courses", *The American Journal of Distance Education*, 19(4), 215-227.
- Higgins, S., Beauchamp, G., Miller, D. (2007). Reviewing the literature on interactive whiteboards. *Learning. Media and Technology*, 32(3), 213-225.
- Wallet, P. & Melgar, B.V. (2014), *Information and Communication Technology (ICT) in Education in Asia: A Comparative Analysis of ICT Integration and E-Readiness in Schools across Asia*, UNESCO Institute for Statistics, Montreal.
- Zagami, J., Bocconi, S., Starkey, L., Wilson, J.D., Gibson, D., Downie, J. and Elliott, S. (2018), "Creating future ready information technology policy for national education systems", *Technology, Knowledge and Learning*, 23(3), 495-506.
- Tashfeen A. (2020). Undergraduate mobile phone use in the Caribbean Implications for teaching and learning in an academic setting. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*, 13(2), 191-210.

การศึกษาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*

ณิรดา เวชญาลักษณ์** นิคม นาคอ้าย*** อุดลย์ วังศรีคุณ****

(วันที่รับบทความ: 11 พฤศจิกายน 2563; วันที่แก้ไขบทความ: 31 มกราคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 5 มีนาคม 2564)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษามหาบทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ครูไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เพื่อศึกษาระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประชากร คือ โรงเรียนในเขตพื้นที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 128 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครชีและเมอร์แกน ได้จำนวน 97 โรงเรียน โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามการแบ่งชั้นอำเภอ และเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน ครูวิชาการ จำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้น 194 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ผลการวิจัย พบว่า

1. มหาบทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู มีความสำคัญและมีรายละเอียดที่ต้องปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู 2) ด้านความรู้และศาสตร์การสอน 3) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู และ 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน
2. ระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครูมีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ส่วนด้าน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ

คำสำคัญ: มหาบทการปฏิบัติหน้าที่ครู, มาตรฐานวิชาชีพครู, ทักษะการปฏิบัติ

* บทความวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสงคราม

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสงคราม, E-mail: Nirada_17@hotmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสงคราม, Email: Nikom_jan@hotmail.com

**** อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลกสงคราม, Email: adul@psru.ac.th

A Study Skills in performing duties in accordance with teacher professional standards of school personnel Under Phitsanulok Primary Education service

Area Office 1 *

Nirada Wechayaluck^{**} Nikom nakai^{***} Adul Wongseekoon^{****}

(Received: November 11, 2020; Revised: January 31, 2021; Accepted: March 5, 2021)

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the roles of performing the duties based on the teacher professional standards, For the first purpose, nine experts with the qualifications of being school administrators or education administrators with Master's degree or higher and performing as a teacher for at least 10 years and as a school administrator for at least 5 years, were interviewed. For the second purpose, and 2) study the levels of the skills in performing the duties based on the standards of school personnel under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. The population was 128 schools under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1, and the samples, 97 schools, were obtained by using Krejcie & Morgan Table. The proportion of the samples were compared according to district division and 194 informants, consisted of 97 school administrators and 97 academic teachers, were selected purposively by simple random sampling.

The results were found as follows.

1. The roles of performing the duties based on the standards are important and the details of obligatory performance cover four aspects; 1) teacher values and characteristics, 2) knowledge and science of teaching pedagogy, 3) performance as a teacher, and 4) relationship with parents and communities.

2. The school administrators and the school personnel under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1 were inquired on the skills in performing the duties based on the standards, and this was found that in general, it is in a high level. When each aspect was considered, it was found that the level of the average of the teacher values and characteristics was high, where as that of the relationship with parents and communities was low.

Keywords: roles of performing teacher duties, teacher professional standards, performance skill

* Research article, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

** Assistant Professor, the Department of Educational Administration, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, E-mail: Nirada_17@hotmail.com

*** Assistant Professor, the Department of Educational Administration, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, E-mail: Nikom_jan@hotmail.com

**** Lecturer, the Department of Educational Administration, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, E-mail: adul@psru.ac.th

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนสามารถก้าวทันโลก เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558: 38-41) และการศึกษายังถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี และสารสนเทศมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ซึ่งกล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา สิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อ เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 19)

ปัจจุบันการศึกษาของไทยได้ตื่นตัวในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดให้มีนโยบายเร่งด่วนด้านการพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเท่าทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะเยาวชนของชาติ ให้มีคุณภาพและศักยภาพสูงสุด เนื่องจากการที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพ มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่สำคัญคือครู เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะทำให้ นักเรียนมีคุณภาพ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง ให้คำแนะนำกับผู้เรียน ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่สอน ครูจึงต้องพัฒนาตนเองและปฏิบัติตนให้ได้ตามมาตรฐานที่คุรุสภา กำหนดหรือตามหน่วยงานต้นสังกัดที่ได้กำหนดมาตรฐานไว้ให้มากยิ่งขึ้นอยู่เสมอ เพื่อให้รู้เท่าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังต้องตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอนสามารถใช้สื่อการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้เป็นเครื่องมือหรือตัวกลางที่จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความเข้าใจ ความหมายที่ตรงกัน ครูจึงเป็นบุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน (ชลธิชา สุขเจริญ, 2556: 3)

ปัจจุบันคุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพตามข้อบังคับ และราชกิจจานุเบกษา 20 มีนาคม 2562 ได้มีประกาศแก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) เพื่อให้การพัฒนาครูเป็นไปตามมาตรฐานในด้านความรู้ การปฏิบัติหน้าที่ครู และการปฏิบัติตนของครูที่ต้องเป็นแบบอย่าง มีคุณธรรม

จริยธรรม ส่งผลต่อความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนได้มีความรู้และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป รวมถึงการยกระดับครูให้เป็นผู้ที่ มีความสามารถและทักษะ มีความแข็งแกร่งในมาตรฐานวิชาชีพที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียน ประพัตติคนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ ประกอบกับครุสภามีการร่างเกณฑ์ มาตรฐาน ที่เรียกว่ามาตรฐานวิชาชีพครู (ฐานสมรรถนะ) ประกอบด้วย 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านค่านิยมและ คุณลักษณะความเป็นครู 2) ด้านความรู้และศาสตร์การสอน 3) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู และ 4) ด้าน ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ครูมีทักษะวิชาชีพ เป็นครูที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีศักยภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบันพบว่า ภาระงานของครู มีหลายด้าน ทั้งในทางด้านการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดทำสื่อ และงานหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับ มอบหมาย จึงทำให้ทักษะของครูไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างแท้จริง

จากประเด็นข้อกำหนดและนโยบายข้างต้น จะเห็นว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่พึงปฏิบัติและ สอดคล้องกับจรรยาบรรณ ประเด็นที่น่าสนใจคือบทบาทดังกล่าวมีรายละเอียดที่ควรเพิ่มเติมหรือไม่ และ บุคลากรครูมีทักษะในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทักษะการ ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชญ โลก เขต 1 ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารและนักการศึกษา ในการวางแผนพัฒนา การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเพื่อเพิ่มคุณภาพครู และอาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศนักศึกษา วิชาชีพครูจะได้นำข้อมูลไปวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิชญ โลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิชญ โลก เขต 1

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิชญ โลก เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา ความหมายของบทบาท ความสำคัญ ของบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของครู มาตรฐานวิชาชีพครู และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิดดังกล่าวและนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยตามมาตรฐานวิชาชีพครู ฐานสมรรถนะ

ประกอบด้วย 1) ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู 2) ด้านความรู้และศาสตร์การสอน 3) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู และ 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เป็นการวิจัยประเภท R&D ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นขอรับพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่ายภูมิภาค มหาวิทยาลัยนเรศวร (หมายเลขโครงการ: 031/63) แล้วจึงดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพตามข้อบังคับ และราชกิจจานุเบกษา 20 มีนาคม 2562 ได้มีประกาศแก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู 2) ด้านความรู้และศาสตร์การสอน 3) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู และ 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และสร้างเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษา 2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ขึ้นไป 3) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ครูไม่น้อยกว่า 10 ปี 4) มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

ตัวแปรที่ศึกษา คือ บทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย

1) ประเด็นการสัมภาษณ์บทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู 2) ด้านความรู้และศาสตร์การสอน 3) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู และ 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

2) เครื่องมืออำนวยความสะดวก เทปบันทึกการสนทนา กล้องถ่ายรูป

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร เกณฑ์ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ การปฏิบัติหน้าที่ครู มาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อลงรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู 4 ด้าน

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จากนั้นส่งหนังสือขอความร่วมมือ โดยแนบประเด็นการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และทางโทรศัพท์อีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ มาปรับปรุงประเด็นต่าง ๆ และจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปศึกษาข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู 2) ด้านความรู้และศาสตร์การสอน 3) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู และ 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย โรงเรียนในเขตพื้นที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 128 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 โรงเรียน เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามการแบ่งชั้นอำเภอ และเลือกแบบเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน ครูวิชาการ จำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้น 194 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ตัวแปรที่ศึกษา คือระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้แก่แบบสอบถาม โดยถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) นำข้อมูลจากการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ครู โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มาร่างเป็นแบบสอบถาม ในการศึกษาระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู

2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3) จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.0 ไว้ และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีความสอดคล้องระหว่าง 0.8-1.0

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน ที่สถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.951

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะครุศาสตร์ ถึงกลุ่มเป้าหมาย และส่งหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก ส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง และใช้วิธีการตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ จำนวน 371 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 371 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้วิจัยได้ตรวจสอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วิเคราะห์ ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 103)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

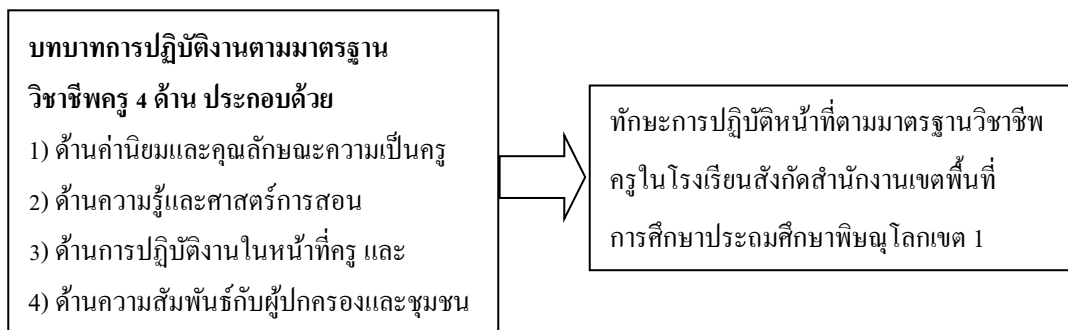
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ฯ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ฯ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ฯ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดจากผลการศึกษาฯ ในขั้นตอนที่ 2

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก

ด้านที่ 1 ค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู

1.1 บทบาทการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง แสดงออกโดย ชยัน อดทน มุ่งมั่นและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ควบคุมอารมณ์ได้ดี เป็นผู้นำบุคลิกภาพดี วางตัวถูกต้องกาลเทศะ เคารพกฎระเบียบ มีวินัยในหน้าที่ครู

1.2 บทบาทการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู แสดงออกโดย มุ่งมั่น ตั้งใจ อุทิศตนและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ให้บริการด้วยความจริงใจ ไม่เรียกรับผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่โดยไม่ชอบให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำผู้เรียนด้วยความเมตตาให้ความช่วยเหลือ เอื้ออาทรแก่ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพตามความเหมาะสมเป็นผู้นำในการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.3 บทบาทการส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแสดงออกโดย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ จากประสบการณ์และสถานการณ์จริงจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึง

ความแตกต่าง กระตุ้นความสนใจและความถนัดของผู้เรียนจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนาน

1.4 บทบาทการสร้างแรงบันดาลใจ และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสร้างนวัตกรรมแสดงออกโดย สร้างแรงจูงใจโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งร่างกายและสติปัญญาสังคมและอารมณ์นำเสนอข้อมูลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 รู้เท่าทันสื่อและวิธีใช้อย่างปลอดภัยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนโดยการค้นคว้า และใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเอง

1.5 บทบาทการพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงแสดงออกโดย เข้ารับการอบรมหลักสูตรที่สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เช่น การทำสื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ศึกษาค้นคว้าวิจัย และนำผลมาพัฒนาผู้เรียนเข้าร่วมและนำเสนอผลงานวิชาการ

ด้านที่ 2 ความรู้และศาสตร์การสอน

2.1 บทบาทการติดตามการเปลี่ยนแปลงบริบทโลก รู้เท่าทันสังคมและสามารถนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียนแสดงออกโดย วางแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและชุมชนที่อาศัยค้นหาความรู้ต่าง ๆ เรียนรู้สถานการณ์สังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้เรียน

2.2 บทบาทการประยุกต์ใช้จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาให้คำปรึกษาในการ วิเคราะห์และพัฒนาผู้เรียน แสดงออกโดย ให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ บนพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน ตรวจสอบคัดกรองพัฒนาการ เพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียนออกแบบกิจกรรมบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน เช่น เพื่อนช่วยเพื่อน

2.3 บทบาทการบูรณาการความรู้ เนื้อหาวิชา หลักสูตร ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ แสดงออกโดย ผสมผสานเทคนิคการสอนให้มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย โดยการนำเทคนิคและทักษะหลาย ๆ ด้านมาใช้ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ แก่ผู้เรียนนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน โดยให้ผู้เรียนค้นคว้าทั้งในและนอกห้องเรียนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอน ตลอดจนเทคนิคการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ข้ามวัฒนธรรม และนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการจัดการสอน

2.4 บทบาทการใช้ความรู้การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา ผู้เรียน แสดงออกโดย ประเมินผลหลากหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจงาน การใช้ข้อสอบ ทำวิจัยชั้นเรียน เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพและแก้ไขปัญหาผู้เรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อยกระดับการทดสอบ วัดและประเมินผล ที่ถูกต้อง แม่นยำ และตามสภาพจริง

2.5 บทบาทความสามารถใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาแสดงออกโดย สามารถออกเสียงคำควบกล้ำ วรรณยุกต์ได้ถูกต้อง อ่านบทความต่าง ๆ และ จับใจความของบทความที่อ่านได้ สนทนาโต้ตอบ สื่อสารกับชาวต่างชาติได้ ใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

2.6 บทบาทการออกแบบ ดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา แสดงออกโดย ติดตาม ตรวจสอบผลประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ประวัติ ความสนใจ ความถนัด ความต้องการ และปัญหาของผู้เรียนได้จัดทำแฟ้มประวัติของนักเรียนเพื่อเป็นแบบรายงานให้ ผู้ปกครองทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียน

ด้านที่ 3 การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู

3.1 บทบาทการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แสดงออกโดย วางแผน และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้การสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรปรับปรุง หลักสูตรและการประเมินผลการเรียนการสอน ของกลุ่มสาระ ทุกภาคเรียนจัดเตรียมผลิตและพัฒนาสื่อ ตามเหมาะสมของเนื้อหาการเรียนรู้

3.2 บทบาทการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกรรม แสดงออกโดย จัดโครงการที่ให้ผู้เรียนใช้ได้ใช้ความสามารถ จินตนาการ การคิดวิเคราะห์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถนำความคิดนั้นมาพัฒนาต่อยอดอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การหาทุนสนับสนุน การนำเสนอผลงานของผู้เรียน

3.3 บทบาทการช่วยเหลือดูแล และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ แสดงออกโดย รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการสอบถามพูดคุยกับ นักเรียนสม่ำเสมอส่งเสริมการป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้องทาง โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการแก้ไขปัญหา นักเรียน สามารถคัดกรองและส่งต่อเพื่อแก้ไขปัญหาโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านอบรมดูแลพฤติกรรมของนักเรียน ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน เช่น กิจกรรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมจิตอาสา

3.4 บทบาทการจัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสภาวะของผู้เรียน แสดงออกโดย จัดชั้นเรียนให้มีสีสันที่น่าดูสบายตา มีอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นและอิสระ โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นระหว่างทำกิจกรรมต่าง ๆ พุดชมเชยนักเรียนที่ทำงานได้ดี ให้กำลังใจสำหรับนักเรียนที่กำลังพยายามปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น จัดตารางการทำความสะอาดในชั้นเรียนของนักเรียน เพื่อรักษาความสะอาดในห้องเรียน

3.5 บทบาทการวิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แสดงออกโดย จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนผ่านระบบเครือข่ายและส่งต่อไปยังฐานข้อมูลที่อยู่ภายนอกได้สร้างนวัตกรรมและพร้อมรับสื่อใหม่ ๆ ให้เกิดทักษะและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทครูและสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลใช้เครือข่ายออนไลน์ ในการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์กับผู้เรียน

3.6 บทบาทการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ แสดงออกโดย ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือ แนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นมิตร

ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

4.1 บทบาทการร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แสดงออกโดย ลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองจัดประชุมผู้ปกครอง แจ้งผลการเรียน รายงานพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครอง กับชุมชนสร้างช่องทางสื่อสารกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือดูแลในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน

4.2 บทบาทการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน แสดงออกโดย ประสานให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือบุคคลมาเป็นปราชญ์ชาวบ้านในกิจกรรมการสอน เรียนรู้นอกห้องเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนยุทธศาสตร์ กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน

4.3 บทบาทการศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม แสดงออกโดย ศึกษาบริบทของชุมชน เพื่อนำมากำหนดทิศทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และงานประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน

เช่น งานบวช งาน มงคลสมรส งานศพ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประจำปีของวัดในชุมชนร่วมประชุมหารือกับผู้นำชุมชน ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน

4.4 บทบาทการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงออกโดย จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการ ดำเนินชีวิตในท้องถิ่น ปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจในการเสริมสร้าง พื้นฟู วัฒนธรรมจัดกิจกรรมเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่นให้คนในชุมชนมีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในชุมชน

ตอนที่ 2 การศึกษาระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก

ระดับทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากรครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.39$)

ด้านที่ 1 ค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเคารพกฎระเบียบ มีวินัยในหน้าที่ครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมาคือ การให้บริการด้วยความจริงใจ ไม่เรียกรับผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่โดยไม่ชอบ ($\bar{X} = 4.79$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.21$)

ด้านที่ 2 ความรู้และศาสตร์การสอน ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการเรียนการสอน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาคือ ให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ บนพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การสนทนาโต้ตอบ สื่อสารกับชาวต่างชาติได้ ($\bar{X} = 4.05$)

ด้านที่ 3 การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมวิชาชีพ เช่น การแสดงความยินดีเมื่อได้รับรางวัลต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.69$) ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ให้ความ

ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.66$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สร้างนวัตกรรมและพร้อมรับสื่อใหม่ ๆ ให้เกิดทักษะและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้ ($\bar{X}=4.24$) อยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และ จัดประชุมผู้ปกครอง แจ้งผลการเรียน รายงานพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.59$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการ ดำเนินชีวิตในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.17$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. บทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า บทบาทหน้าที่ครูคือการส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ สร้างแรงบันดาลใจ ศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน จัดการเรียนการสอนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการเรียนการสอน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้เรียน แก้ปัญหาของผู้เรียน ได้ มีเทคนิคการสอนและการประเมินผลหลากหลายรูปแบบ ใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ปลุกฝัง คุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน ช่วยเหลือดูแลในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบวิชาชีพครูในโรงเรียน ได้มีการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และมีประสบการณ์จากการอบรม เรียนรู้จากหน่วยงานในกำกับ ได้รับการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับการวิจัยของ นิสา แหละหิม และสุนทรี วรรณไพเราะ (2561: 1043) ที่ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสตูล ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า ความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2. ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครู จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ปฏิบัติงานครูตระหนักรู้และสำนึกในหน้าที่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามที่สังคมคาดหวัง ทำให้ครูมีทักษะในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ อุษา พรหมรินทร์ (2561: 84) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านค่านิยมและคุณลักษณะความเป็นครู มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากอาชีพครูเป็นอาชีพที่สังคมยอมรับว่าเป็นผู้มีความรู้ สามารถถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน สั่งสอนอบรมให้เป็นคนดีของสังคม ผู้ปฏิบัติหน้าที่ครูจึงเป็นบุคคลที่สังคมยกย่องว่าเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดี เป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์ สั่งสอน อบรมในสิ่งที่ดีงาม และหล่อหลอมให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศชาติได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ นันทศรี (2559: 103) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 พบว่า คุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ การประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี มีทักษะความรู้ในวิชาชีพ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ บุคลิกภาพดี เตรียมการสอนและกิจกรรมได้ วัดและประเมินผล ใช้สื่อการเรียนการสอน และสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนได้ดี และสอดคล้องกับโธมัส และเพนนี่ (Thomas, and Penney, 1987: 666-681) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพของครู พบว่าครูที่มีประสิทธิภาพจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มีการปฏิบัติงานในเกณฑ์ระดับสูงในหลาย ๆ ด้าน คือมีทักษะในการสื่อความหมายอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความรู้ทางวิชาการดี จัดลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดวิชาการดี ใฝ่ใจทางวิชาการ มีความชัดเจนในเรื่องการประเมินผลและยืดหยุ่นในการสอน ส่งเสริมให้เด็กได้คิดค้นด้วยตนเอง มีบุคลิกลักษณะดี เอาใจใส่ในการสอน โดยคำนึงถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เป็นนักวิเคราะห์ที่ดี มีความสนใจกว้างขวาง รอบรู้มอบหมายงานกะทัดรัดชัดเจน ใช้การประเมินผลและปรับปรุงนักเรียนให้ก้าวหน้า กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนและชื่นชมผลสำเร็จของนักเรียน จัดบรรยากาศการเรียนอย่างเป็นกันเอง มีการใช้สื่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ เชร็ค (Schreck (2009: 50) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญของครู และจำเป็นสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นยุคแห่งข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์

ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ยมาก แต่อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 อยู่ในเขต

อำเภอเมือง และอำเภอบางระกำ ไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก จำนวนนักเรียนมีมากส่งผลให้โรงเรียนมีการจัดการบริหารงานมาก ทำให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ แก้วพรัตน์, ชูศักดิ์ เอกเพชร, และพรศักดิ์ อาษาสุจริต (2551: 175) ผลการศึกษาการสร้างสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการจัดการบริหารงานมาก ส่งผลให้การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามสภาพ ปัจจุบันยังไม่บรรลุผลอันก่อให้เกิดความร่วมมือกันมากนัก ในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นผู้บริหาร และครู จะต้องเข้าใจถึงหลักและวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและพยายามแก้ปัญหาให้ลดน้อยลง การบริหารจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา มีจุดเน้นสำคัญให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับ คริสเตนเซนและเดวิด (Christensen, 1981: 65; Davis, 1993: 162) ที่ศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 พบว่า ปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู ปัจจัยด้านการยอมรับต่อองค์กร ปัจจัยด้านภูมิหลังของนักศึกษา ปัจจัยคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนและปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่และทักษะการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพครูทั้ง 4 ด้าน มีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ครูทุกด้าน รวมถึงการจูงใจให้ครูปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและสร้างคุณค่าแก่ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษาในการบริหารจัดการศึกษาโดยชุมชนเป็นฐาน

2. ควรศึกษาการส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรแก่การอนุรักษ์ และสืบทอด เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). รายงานประจำปี 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชลธิชา สุขเจริญ. (2556). การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นิตา แหะหิม, และสุนทรี วรรณไพเราะ. (2561). การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสดุด. [บทคัดย่อ]. การประชุมหาดใหญ่
วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา, 1035-1047.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2556, 4 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 65.
_____. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 19.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.
- วันเพ็ญ นันทศรี (2559). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัย
นครพนม*, 6(3), 103.
- วิไลลักษณ์ แก้วนพรัตน์, ชูศักดิ์ เอกเพชร, และพรศักดิ์อาษาสุจริต. (2551, กันยายน - ธันวาคม). การสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบี่.
วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; ว.มร.ม, 2(3), 169-181.
- อุษา พรหมรินทร์. (2561). การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาของรัฐ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Christensen, C. R. (1981). *Teaching By the Case Method*. Boston: Harvard Business School.
- Davis, B. G. (1993). *Tools for Teaching*. San Francisco: Jossey - Bass.
- Schreck, M. K. (2009). *Transformers Creative Teachers for the 21st Century*. California: A SAGE.
- Thomas, K. and Penney, B. (1987). Teachers: Cognitive Elements of Empowerment: An
“Interpretive” Model of Intrinsic Task Motivation. *Academy of Management*

การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าและกรอบความคิด แบบงอกงามของนักศึกษา*

ชนะดี สุริยะจันทร์หอม**

(วันที่รับบทความ: 26 พฤศจิกายน 2563; วันที่แก้ไขบทความ: 23 มิถุนายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 8 กรกฎาคม 2564)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ขององค์ประกอบการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบงอกงาม โดยตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 5 คณะ 1 วิทยาลัย จำนวน 615 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบวัดการเห็นคุณค่า 20 ข้อ และแบบวัดกรอบความคิดแบบงอกงาม 27 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบการเห็นคุณค่า และกรอบความคิดแบบงอกงามของนักศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบการเห็นคุณค่า มีค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ ค่าสถิติไคสแควร์ เท่ากับ 0.00 ($P = 1.00$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 0 ค่าดัชนีการกำลังสองเฉลี่ยของเศษเท่ากับ 0.000 โมเดลองค์ประกอบการเห็นคุณค่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีน้ำหนักความสำคัญเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การเห็นคุณค่าภายใน การเห็นคุณค่าของต้นทุน การเห็นคุณค่าในความสำเร็จ และการเห็นคุณค่าของประโยชน์ที่จะได้รับ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.93, 0.85, 0.60 และ 0.55 ตามลำดับ และ โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบกรอบความคิดแบบงอกงาม มีค่าสถิติไคสแควร์ เท่ากับ 11.90 ($P = 0.156$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 8 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเท่ากับ 0.994 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ 0.983 ค่าดัชนีการกำลังสองเฉลี่ยของเศษเท่ากับ 0.020 โดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.028 โมเดลองค์ประกอบกรอบความคิดแบบงอกงามมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีน้ำหนักความสำคัญเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การยอมรับความท้าทาย การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ ความพยายามสู่ความสำเร็จ การหาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น และ ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.85, 0.83, 0.78, 0.63, 0.50 และ 0.42 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การเห็นคุณค่า, กรอบความคิดแบบงอกงาม, การวิเคราะห์องค์ประกอบ

* ได้รับทุนการสนับสนุนทุนวิจัยจากกองทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2562

** ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, E-mail: Thanadee_sur@g.cmrui.ac.th

The Factors of Valuing and Growth Mindset for Undergraduate Students University *

Thanadee Suriyachanhom **

(Received: November 26, 2020; Revised: June 23, 2021; Accepted: July 8, 2021)

Abstract

This research aimed to test the construct validity of intrinsic value and Growth Mindset elements. The sample consisted of 615 undergraduate students of Chiang Mai Rajabhat University which from 5 faculties and 1 college obtained from stratified random sampling. Inventory include of 20 items of Intrinsic value test and 27 items of Growth Mindset test which are six rating scales. Analyzed by confirmatory factor analysis: CFA for construct validity testing.

Results of the research were as follows:

The valuing structural equation model was correlated with empirical data. Chi-square equal to 0.00 ($P = 1.00$), $df = 0$, $RMSEA = 0.000$. The valuing model had the construct validity of each elements weighted descending ordered by: Intrinsic value, Relative Cost, Attainment Value and utility value with factor loading 0.93, 0.85, 0.60 and 0.55 respectively. The Growth mindset structural equation model was fit with empirical data which Chi-square equal to 11.90 ($P = 0.156$), $df = 8$, $GFI = 0.994$, $AGFI = 0.983$, $RMR = 0.020$ and $RMSEA = 0.028$. The Growth mindset model had the construct validity of each elements weighted descending ordered by: Embrace Challenges, Learn from criticism, Persist in the face of setbacks, Effort as the path to mastery, Inspire from other success and Believe that intellectual ability with factor loading 0.85, 0.83, 0.78, 0.63, 0.50 and 0.42 respectively.

Keywords: Intrinsic Value, Growth Mindset, Factors Analysis

* Research grant supported by Chiang Mai Rajabhat University Research Fund, 2019

** Department of Psychology, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, E-mail: Thanadee_sur@g.cmr.u.ac.th

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏได้มีการผลิตบัณฑิตออกไปทำงานเพื่อสร้างสรรค์สังคม ช่วยเหลือชุมชนและท้องถิ่นเพื่อสนองพระราชโอรุบาย ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ที่ทรงมีพระราชดำรัสว่า “...อยากให้ทุกคนมีกำลังใจที่จะทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏของเรา เป็นประโยชน์กับประชาชน เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาค และท้องถิ่นจริง ๆ จัง ๆ ในเรื่องการดำรงชีวิต ในเรื่องความรู้ทั่วไป และข้อสำคัญคือผลิตคนดี ผลิตคนดีที่เห็นประโยชน์แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสังคม...” นับเป็นพระราชโอรุบายที่มหาวิทยาลัยราชภัฏน้อมนำมาจัดทำ “ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ที่มีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงของชาติ ด้วยการยกระดับคุณภาพ การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นในท้องถิ่น ตามพระราชดำริ “การศึกษาคือความมั่นคงของประเทศ” (“พระมหากษัตริย์คุณ”, 2561) ซึ่งมหาวิทยาลัยกลุ่มราชภัฏก็ได้มีการแก้ปัญหาคคุณภาพของการศึกษา โดยหนึ่งในนโยบายคือ การยกระดับคุณภาพการศึกษา ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ และ เชี่ยวชาญในศาสตร์ สาขาวิชาชีพ ซึ่งจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนานักศึกษาให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดความคิด มุมมองของนักศึกษาต่อการแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนเช่น การเข้าชั้นเรียน ความพยายาม ความมุ่งมั่นในการเรียน ความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรวมถึงการวางแผนการทำงานในอนาคต ซึ่งการเห็นคุณค่าเป็นส่วนสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมและตัดสินใจจากเหตุผลต่างๆ เช่น นักศึกษามองว่าเป็นงานที่สำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคต หรือ เป็นวิชาที่เรียนแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการสอบบรรจุ เข้าทำงาน หรือ คิดว่าการเข้าเรียนและส่งงานทุกชิ้นจะทำให้ได้เกรดและคะแนนที่ดี เพื่อให้พ่อแม่ หรือครู อาจารย์เกิดความภูมิใจและไม่ถูกตำหนิ (Schunk, 2014: 47) ซึ่งความคาดหวัง การเห็นคุณค่าในการเรียน เปรียบได้กับการตั้งเป้าหมาย เป็นการคาดถึงผลลัพธ์ของการกระทำ จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม การ ตั้งใจเรียน มุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตนเองไปสู่ความเชี่ยวชาญทาง วิชาชีพในอนาคต ซึ่งทฤษฎีการคาดหวัง การเห็นคุณค่า (Expectancy-Value Theories) ได้อธิบายถึงทั้งความ คาดหวังและการเห็นคุณค่านั้น มีความสำคัญสำหรับการพยากรณ์เกี่ยวกับการยึดมั่นผูกพันในการเรียน (engagement), ความพยายาม(persistence), และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(achievement) ของนักศึกษา ซึ่งสิ่ง เหล่านี้อาจจะทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในความสามารถที่จะทำงานออกมาได้ดี และ คาดหวังว่าจะ ประสบความสำเร็จ

การที่นักศึกษาเกิดความคาดหวัง การเห็นคุณค่าในการเรียนแล้วสามารถทำได้ตามที่คาดหวังไว้ก็จะ เกิดกำลังใจในการเรียน เกิดความมุ่งมั่นมากขึ้น แต่ถ้านักศึกษaprะสบกับความล้มเหลวในการเรียน งานที่ทำ เกิดความผิดพลาดและต้องนำกลับมาแก้ไขบ่อยครั้ง ได้รับคำตำหนิ หรือได้รับฟังผลสะท้อนกลับ (Feedback) ในเชิงลบก็จะรู้สึกผิดหวัง และอาจจะเกิดความท้อแท้และเกิดความรู้สึกว่าตนนั้นล้มเหลวในการเรียน และอาจ จะส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในการเรียนและหมดหวัง สิ้นหวังอันเกิดจากการเรียนรู้ (Learned Helplessness) ก็จะ

เกิดผลเสียหยาตอสัมฤทธิ์ผลในการเรียน และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2553: 183) ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนได้ ทำให้นักศึกษามหมดกำลังใจในการเรียนเมื่องานที่ทำไม่เป็นตามที่คาดหวัง แต่ถ้าผู้เรียนมีมุมมองเชิงบวกต่อการแก้ไขปัญหา เชื่อในความสามารถของตนเองว่าเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ เมื่อพบกับความผิดพลาด ล้มเหลวในการทำงานก็ยอมรับคำข้อเสนอแนะและพร้อมแก้ไข ปรับปรุง ทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการเรียน เกิดความพยายามในการเรียนรูู้เห็นประโยชน์ของการแก้ไขงานที่ผิดพลาดว่าเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Dweck ที่ได้จำแนกลักษณะของบุคคลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กรอบความคิดแบบจำกัด (Fixed Mindset) เป็นลักษณะของบุคคลที่เชื่อว่าความสามารถของตนเอง ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่กำเนิดจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ด้วยมุมมองเช่นนี้ทำให้นักเกิดเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถ รู้สึกดีเมื่อทำงานได้โดยไม่มีข้อผิดพลาด และมองว่าการทำงานที่ผิดพลาดเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงการขาดความสามารถในงานนั้น ซึ่งตรงกันข้ามกับการคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ที่เชื่อว่าสติปัญญาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยผ่านการเรียนรูู้ การหมั่นฝึกฝน ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดด้วยความมุ่งมั่น เพราะมองว่าการทุ่มเทนั้นเป็นหนทางสู่ความเชี่ยวชาญ (Dweck, 2006) ซึ่งสอดคล้องกับ Blackwell, L., Trzesniewski, K., & Dweck, C. (2007) ที่ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความสนใจ ความทุ่มเทในการฝึกฝน และการมีวินัยในตนเองสามารถพยากรณ์ถึงความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

จากความสำคัญของการเห็นคุณค่า และการคิดแบบเติบโตที่เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อกระบวนการคิดของนักศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีเป้าหมายในการศึกษาองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบงอกงามของนักศึกษาในแง่มุมมองของการเรียน ซึ่งได้ศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีความคาดหวัง การเห็นคุณค่าของ Eccles (1983) เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในความสำเร็จในงาน (achievement values) ได้แก่ คุณค่าในความสำเร็จ (attainment value) หรือความสำคัญ (importance), คุณค่าภายใน (intrinsic value), คุณค่าของประโยชน์ที่ได้รับ (utility value) และ คุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป (usefulness of task and cost) Battle's (1965, 1966) ร่วมกับทฤษฎีกรอบความคิด (Mindsets) ของ Dweck ในมุมมองของกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ที่กล่าวถึงความเชื่อของบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา ด้วยความสำคัญของตัวแปรทั้งสองที่มีความสำคัญและเป็นตัวแปรที่มีความเชื่อมโยงต่อแรงจูงใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความกระจ่างว่าองค์ประกอบการเห็นคุณค่า และองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบงอกงามใดบ้าง ที่มีความสำคัญต่อการเรียนของนักศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจมากขึ้น และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อสนองพระราชโบาย ผลิตภัณฑ์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญออกไปเสริมสร้างและพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบงอกงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเห็นคุณค่า (Values) เกี่ยวกับการเรียนตามแนวคิด ทฤษฎีความคาดหวัง-การให้คุณค่า (Expectancy-Value theory) ในองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในความสำเร็จของงาน (achievement values) ที่ประกอบด้วย คุณค่าในการบรรลุเป้าหมาย (attainment value), คุณค่าภายใน (intrinsic value), คุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับ (utility value) และ คุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป (usefulness of task and cost) (Battle's, 1966) และองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบงอกงาม (Growth Mindset) ตามแนวคิดทฤษฎีแห่งตน (Self-Theory) ของ Carol S. Dweck (2000: 2) ประกอบด้วย ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา (Belief about intellectual ability), การยอมรับความท้าทาย (Embrace Challenges), ความพยายามสู่ความเชี่ยวชาญ (See effort as the path to mastery), การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ (Persist in the face of setbacks), การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ (Learn from criticism), หาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น (Success of others) นำตัวแปรทั้งสองไปวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบ (CFA) เพื่อให้ได้น้ำหนักองค์ประกอบเพื่อทราบถึงการอธิบายถึงน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบ ว่าแต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักเท่าไร จากนั้นจึงได้แบบวัดที่สามารถวัดการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบงอกงามของนักศึกษาได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบงอกงามสำหรับนักศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1-4 ทั้งหมด 5 คณะ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะครุศาสตร์ จำนวน 4,823 คน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 4,001 คน, คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 3,165 คน, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 1,952 คน, คณะเทคโนโลยีการเกษตร จำนวน 251 คน, และวิทยาลัยนานาชาติ จำนวน 808 คน รวมนักศึกษาทั้งหมด มีจำนวนทั้งสิ้น 15,000 คน (กองนโยบายและแผน: 2562)

ตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1-4 ในปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด 5 คณะ และ 1 วิทยาลัย ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 615 คน (Yamane, 1973) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยให้แต่ละคณะเป็นชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 ทำการแบ่งสัดส่วนร้อยละของแต่ละ

ละครศาสตร คิดเป็น 32%, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็น 27%, คณะวิทยาการจัดการ คิดเป็น 21%, คณะคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็น 13%, คณะเกษตรศาสตร์คิดเป็น 2%, และ วิทยาลัยนานาชาติ คิดเป็น 5% ของประชากร ชั้นที่ 2 ใช้การสุ่มอย่างง่าย สุ่มกลุ่มตัวอย่าง 4% ดังนี้ คณะครุศาสตร์ จำนวน 196 คน, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 162 คน, คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 130 คน, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 80 คน, คณะเกษตรศาสตร์ จำนวน 13 และ วิทยาลัยนานาชาติ จำนวน 34 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การเห็นคุณค่า, กรอบความคิดแบบงอกงาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบวัดการเห็นคุณค่าของนักศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ จำแนกตามทั้ง 4 องค์ประกอบ ๆ ละ 5 ข้อ ได้แก่ คุณค่าในความสำเร็จ, คุณค่าภายใน, คุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับ และ คุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป

2) แบบวัดกรอบความคิดแบบงอกงามของนักศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ จำแนกองค์ประกอบทั้ง 6 ได้แก่ ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา 4 ข้อ, การยอมรับความท้าทาย 5 ข้อ, ความพยายามสู่ความสำเร็จ 4 ข้อ, การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ 5 ข้อ, การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ 4 ข้อ, การหาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น 4 ข้อ

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบการเห็นคุณค่า และกรอบความคิดแบบงอกงามมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี แนวคิด ความหมาย องค์ประกอบของการเห็นคุณค่า และ กรอบความคิดแบบงอกงามนำมาเขียนเป็นนิยามศัพท์เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบวัดการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบงอกงามในเรื่องการเรียนรู้ของนักศึกษา

2) สร้างข้อคำถามการเห็นคุณค่า โดยครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 6 ระดับ ดังนี้ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างมาก (Disagree A Lot) 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย (Disagree) 3 หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (Disagree A Little) 4 หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วย (Agree A Little) 5 หมายถึง เห็นด้วย (Agree) และ 6 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด (Agree A Lot)

3) สร้างข้อคำถามกรอบความคิดแบบงอกงามสำหรับนักศึกษา โดยครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 6 ระดับ ดังนี้ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างมาก (Disagree A Lot) 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย (Disagree) 3 หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (Disagree A Little) 4 หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วย (Agree A Little) 5 หมายถึง เห็นด้วย (Agree) และ 6 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด (Agree A Lot)

4) ผู้วิจัยนำข้อคำถามการเห็นคุณค่าและข้อคำถามกรอบความคิดแบบงอกงามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม (Index of Congruence: IOC)

5) ผู้วิจัยนำข้อคำถามมาแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และ นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มาจัดพิมพ์เป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์ โดยเมื่อตัดข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว

6) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 650 คน

7) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 615 ฉบับ แล้วทำการบันทึกคะแนนเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

8) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาลักษณะประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) โดยผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนของโมเดล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบงอกงามของนักศึกษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด

แบบวัด	IOC	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
1.แบบวัดการเห็นคุณค่า	0.67-1.00	0.486 - 0.650	0.889
2.แบบวัดกรอบความคิดแบบงอกงาม	0.67-1.00	0.421 - 0.719	0.837

จากตาราง 1 พบว่า แบบวัดการเห็นคุณค่า มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก 0.486 - 0.650 และ มีค่าความเชื่อมั่น 0.889 และแบบวัดกรอบความคิดแบบงอกงามทั้งฉบับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก 0.421 - 0.719 และ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.837

2. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง ค่าความเบ้ ดังตาราง 2 และภาพที่ 1

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง และค่าความเบ้ขององค์ประกอบของการเห็นคุณค่า (Value)

ตัวบ่งชี้	$\bar{X}$	S.D.	Skewness	Kurtosis
องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในงาน (Achievement values)				
1. คุณค่าในความสำเริง (Attainment Value)	5.19	0.69	-1.02	2.15
2. คุณค่าภายใน (Intrinsic value)	4.55	0.87	-0.46	0.53
3. คุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป (Relative Cost)	4.45	0.87	-0.39	0.20
4. คุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับ (Utility Value)	4.73	0.69	-0.39	0.18

จากตาราง 2 พบว่า ระดับองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จำนวน 4 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.45 – 5.19 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.69 – 0.87 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คุณค่าในความสำเริง มีค่าเท่ากับ 5.19 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป เท่ากับ 4.45 ส่วนด้านที่มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด คือคุณค่าภายใน และคุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป มีค่าเท่ากับ 0.87 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุดคือ คุณค่าในความสำเริง และ คุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับ เท่ากับ 0.69 โดยข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง และค่าความเบ้ขององค์ประกอบของกรอบความคิดแบบงอกงาม (Growth Mindset)

ตัวบ่งชี้	$\bar{X}$	S.D.	Skewness	Kurtosis
องค์ประกอบกรอบความคิดแบบงอกงาม (Growth Mindset)				
1. ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา (Belief about intellectual ability)	4.18	0.49	-0.68	0.70
2. การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ (Persist in the face of setbacks)	5.34	0.61	-1.53	5.11
3. การยอมรับความท้าทาย (Embrace Challenges)	5.01	0.69	-0.74	1.59
4. ความพยายามสู่ความเชี่ยวชาญ (See effort as the path to mastery)	4.42	0.58	0.32	-0.04
5. การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ (Learn from criticism)	4.96	0.73	-0.55	0.70
6. หาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น (Success of others)	4.36	0.74	0.33	0.03

จากตาราง 3 พบว่า ระดับองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบงอกงามของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จำนวน 6 องค์ประกอบ โดยเฉลี่ยมีค่าตั้งแต่ 4.18–5.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ .49 - .74 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ เท่ากับ 5.34 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา เท่ากับ 4.18 ขณะที่ตัวบ่งชี้ที่มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สูงสุดคือ หาแรงบันดาลใจความสำเร็จของผู้อื่น เท่ากับ .74 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุดคือ ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญาเท่ากับ .49 โดยข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

3. การทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบของการเห็นคุณค่าและกรอบความคิดแบบองกามของนักศึกษา

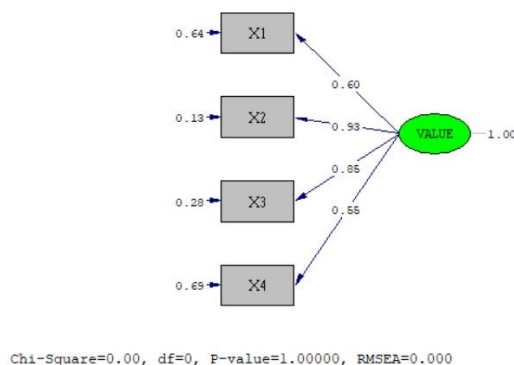
3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเห็นคุณค่า (Values) ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ดังตาราง 4 และภาพที่ 1

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเห็นคุณค่าในงาน (Achievement values)

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
X1	1. คุณค่าในความสำเร็จ (Attainment Value)	0.60	0.36	-0.01
X2	2. คุณค่าภายใน (Intrinsic value)	0.93	0.86	0.78
X3	3. คุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป (Relative Cost)	0.85	0.71	0.26
X4	4. คุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับ (Utility Value)	0.55	0.30	0.26

จากตาราง 4 พบว่า องค์ประกอบของการเห็นคุณค่า มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.93 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.86 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ -0.01 ถึง 0.78

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลการวัดการเห็นคุณค่า พบว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยโมเดล (ภาพที่ 1) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่าสถิติไคสแควร์ เท่ากับ 0.00 (df = 0, p = 1.00), RMSEA = 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องสนิท (Close Fit) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2555)

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบการเห็นคุณค่า (Value) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

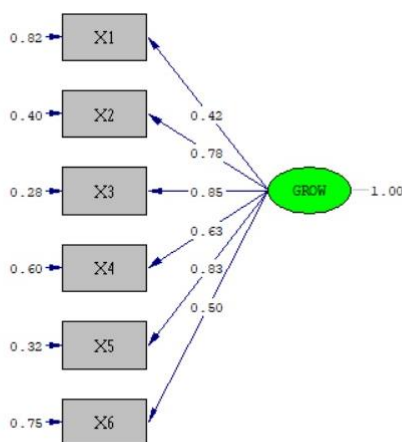
3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบงอกงาม (Growth Mindset) ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ดังตาราง 5 และภาพที่ 2

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของกรอบความคิดแบบงอกงาม (Growth Mindset)

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
X1	1. ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา (Belief about intellectual ability)	0.42	0.17	0.12
X2	2. การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ (Persist in the face of setbacks)	0.78	0.61	0.39
X3	3. การยอมรับความท้าทาย (Embrace Challenges)	0.85	0.71	0.52
X4	4. ความพยายามสู่ความเชี่ยวชาญ (See effort as the path to mastery)	0.63	0.39	0.19
X5	5. การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ (Learn from criticism)	0.83	0.68	0.43
X6	6. หาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น (Success of others)	0.50	0.25	0.07

จากตาราง 5 พบว่า องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบงอกงาม มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 0.42 ถึง 0.85 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ตั้งแต่ 0.16 ถึง 0.71 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบตั้งแต่ 0.07 ถึง 0.52

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดกรอบความคิดแบบงอกงาม พบว่า โมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยโมเดล (ภาพที่ 2) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่าสถิติไคสแควร์เท่ากับ 11.90 (df = 8, p = 0.156) GFI = .994, AGFI = .983, RMR = .0201, RMSEA = 0.0282

Chi-Square=11.90, df=8, P-value=0.15558, RMSEA=0.028

ภาพที่ 2 โมเดลองค์ประกอบกรอบความคิดแบบงอกงาม (Growth Mindset)
ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

สรุปผลการวิจัย

แบบวัดการเห็นคุณค่า มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ที่ 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.486- 0.650 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.889 และ แบบวัดกรอบความคิดแบบงอกงามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ที่ 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.421 - 0.719 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.837 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเห็นคุณค่า พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การเห็นคุณค่าภายใน (ค่าน้ำหนัก 0.93, $R^2 = 0.86$) องค์ประกอบสำคัญรองลงมาคือ การเห็นคุณค่าของต้นทุน (ค่าน้ำหนัก 0.85, $R^2 = 0.71$) ถัดมาคือ การเห็นคุณค่าในความสำเร็จ (ค่าน้ำหนัก 0.60, $R^2 = 0.36$) และ การเห็นคุณค่าของประโยชน์ที่จะได้รับ (ค่าน้ำหนัก 0.55, $R^2 = 0.30$) ตามลำดับ โดยมีค่าสถิติไคสแควร์ เท่ากับ 0.00 ($df = 0$, $p = 1.00$), RMSEA = 0.000 ส่วนกรอบความคิดแบบงอกงาม มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การยอมรับความท้าทาย (ค่าน้ำหนัก 0.85, $R^2 = 0.71$) รองลงมาคือ การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ (ค่าน้ำหนัก 0.83, $R^2 = 0.68$) ถัดมาคือ การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ (ค่าน้ำหนัก 0.78, $R^2 = 0.61$) รองมาคือ ความพยายามสู่ความสำเร็จ (ค่าน้ำหนัก 0.63, $R^2 = 0.39$) รองมาคือ การหาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น และ ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา (ค่าน้ำหนัก 0.42, $R^2 = 0.17$) ตามลำดับ โดยมีค่าสถิติไคสแควร์ เท่ากับ 11.90 ($df = 8$, $p = 0.156$) GFI = .994, AGFI = .983, RMR = .0201, RMSEA = 0.0282

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า การเห็นคุณค่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเห็นคุณค่าภายใน (intrinsic value) คุณค่าของต้นทุนที่ใช้ไป (Relative Cost) คุณค่าในความสำเร็จ (Attainment Value) และ คุณค่าของประโยชน์ที่ได้รับ (Utility Value) อาจเนื่องมาจาก ในแต่ละวันนักศึกษาจะต้องเผชิญกับการเรียนอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 6–8 ชั่วโมงต่อวัน ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดและเหนื่อยล้า ซึ่งอาจจะทำให้แรงจูงใจในการเรียนลดลง แต่เมื่อเข้าเรียนแล้วเกิดความสุข รู้สึกสนุกสนาน ทำให้เห็นคุณค่าของการเรียนในรายวิชานั้นมากขึ้น ก่อให้เกิดความพยายามในการเรียนอย่างทุ่มเท ตั้งใจ เกิดความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และ เห็นถึงคุณค่าของประโยชน์ที่ได้จากการเรียนที่จะนำไปประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับโมเดลองค์ประกอบการเห็นคุณค่า ที่ประกอบด้วย คุณค่าความในสำเร็จ (achievement values) ได้แก่ คุณค่าในความสำเร็จ (attainment value) หรือความสำคัญ (importance), คุณค่าภายใน (intrinsic value), คุณค่าของประโยชน์ที่ได้รับ (utility value) หรือคุณประโยชน์ของงานและต้นทุนที่ใช้ไป (usefulness of task and cost) ซึ่งคุณค่าภายในบ่งชี้ถึงความสุขสนุกสนานที่บุคคลได้รับจากการทำงาน เมื่อบุคคลทำงานด้วยความรู้สึกในคุณค่าภายในนั้น ก่อให้เกิดกลไกทางจิตใจที่สำคัญที่จะเกิดแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ต่อไป (Eccles et al., 1983) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการศึกษาмайด์เซต การให้คุณค่า และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูคณิตศาสตร์ พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ได้แก่ มายด์เซตแบบจำกัด คุณค่าต่อความคุ้มค่า มายด์เซตแบบเติบโต คุณค่าภายใน และคุณค่าในการบรรลุเป้าหมาย อีกทั้งยังพบว่า การให้คุณค่าในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในภาพรวมและรายองค์ประกอบมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะคุณค่าของผลลัพธ์ (utility value) แสดงว่า ครูคณิตศาสตร์ให้ความสำคัญกับการสอนคณิตศาสตร์ เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนในชีวิตประจำวันและในอนาคต ซึ่งได้ผ่านการหล่อหลอมให้เห็นความสำคัญทางคณิตศาสตร์และการสอนคณิตศาสตร์จากประสบการณ์ในฐานะผู้เรียน (อารยา ปิยะกุล, 2563) ดังนั้น การเห็นคุณค่าจึงมีความเกี่ยวข้องกับกรอบความคิดแบบงอกงาม (Growth Mindset) ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การยอมรับความท้าทาย การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ การเผชิญหน้ากับความพ่ายแพ้ ความพยายามสู่ความสำเร็จ การหาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น และ ความเชื่อในความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Dweck (2006: 244-245) ที่ได้กล่าวถึงภาพรวมของทั้งสองกรอบความคิด ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับสติปัญญาของตนเองเกี่ยวกับ ความท้าทาย, การเผชิญหน้ากับอุปสรรค, มุมมองของความพยายาม, การถูกวิพากษ์วิจารณ์ และการประสบความสำเร็จของบุคคลอื่น โดยบุคคลที่มีความเชื่อแบบโกรว์ธ มายด์เซต จะอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับความสามารถทางสติปัญญาเป็นสิ่งที่สามารถ

พัฒนาได้ จึงมีลักษณะของความรักในงานที่ทำทลาย เมื่อพบอุปสรรคก็ยื่นหยัดที่จะเผชิญหน้า เห็นความสำคัญของความพยายามว่าก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ เรียนรู้จากคำวิพากษ์วิจารณ์ และ ค้นพบบทเรียนและแรงคลไจ จากความสำเร็จของบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Aronson, J., Fried, C., & Good, C. (2002) ได้แสดงให้เห็นว่า การสอนกรอบความคิดแบบงอกงามให้นักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน เพิ่มขึ้น เกรตดีขึ้น และคะแนนการจากทดสอบสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการเห็นคุณค่า และกรอบความคิดแบบงอกงาม คือ ในงานวิจัยนี้เป็นการสร้างและพัฒนาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ดังนั้น ลักษณะของข้อคำถามจึงเน้นในเรื่องของการเห็นคุณค่าต่อการเรียนให้ประสบผลสำเร็จ การเห็นคุณค่าในเป้าหมาย การมีความสุขในการเรียนเป็นต้น รวมทั้งองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบงอกงาม ซึ่งแบบวัดทั้งสองฉบับนี้ได้พัฒนาโดยคำนึงถึงลักษณะของการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในการนำแบบวัดไปใช้จึงควรพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบริบท และควรให้นักศึกษาทำแบบวัด เพื่อทราบถึงองค์ประกอบที่ต้องการพัฒนาและจัดโปรแกรมกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเห็นคุณค่า และกรอบความคิดแบบงอกงามของนักศึกษาไปเป็นข้อมูลในการสร้างรูปแบบ โปรแกรมการพัฒนานักศึกษาให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน เห็นคุณค่าของการเรียนและเกิดความเชื่อแบบกรอบความคิดแบบงอกงามต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองนโยบายและแผน. (2562). *สารสนเทศเพื่อการบริหาร*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สืบค้นจาก <http://www.plan.cmru.ac.th/dataset/std.php>

ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2560). พระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณฯ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาการศึกษา. เอกสารประกอบการบรรยาย ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/TPjxk>

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2554). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมบัติ ท้ายเรือคำ.(2555). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อารยา ปิยะกุล. (2020). การศึกษามายด์เซตการให้คุณค่าและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของ
ครูคณิตศาสตร์. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย (Journal of Research Methodology: JRM)*, 33(3).

อริยา คูหา.(2556). *จิตวิทยาเพื่อการดำรงชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปัตตานี: โรงพิมพ์มิตรภาพ.

Blackwell, L.S., K.H. Trzesniewski, and C.S., Dweck. (2007). “Implicit Theories of Intelligence Predict
Achievement Across an Adolescent Transition: A Longitudinal Study and an Intervention”.
Child Development. 78(1), 246-263.

Battle, E. S. (1966). Motivational determinants of academic competence. *Journal of Personality and
Social Psychology*, 4(6), 634.

Dweck, C. S. (2000). *Self-theories: Their role in motivation, personality, and development*. New York:
Psychology Press.

_____. (2006). *Mindset: The New Psychology of Success*. New York: Random House.

Eccles J. S., Adler, T. F., Futterman, R., Goff, S. B., Kaczala, C. M., Meece, J. L., & Midgley, C. (1983).
Expectancies, values, and academic behaviors. In *J. T. Spence (Ed.), Achievement and
achievement motivation* (pp. 75–146). San Francisco, CA: W. H. Freeman.

Hair, J.F. and others. (2006). *Multivariate Data Analysis (Vol. 6)*. Upper Saddle River, New Jersey:
Pearson Prentice Hall.

Schunk, Dale H; Pintrich, Paul R; & Meece, Judith L. (2014). *Motivation in Education: Theory,
research, and applications*. (4th Ed). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row Publication.

การพัฒนามาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์*

บันทิตา อินสมบัติ** สุชนาภ ไชยวรรณ***

(วันที่รับบทความ: 22 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 17 ธันวาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 20 ธันวาคม 2564)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนามาตรวัดและประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) นักการศึกษาที่มีประสบการณ์ หรือผลงานในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย 3) ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย และ 5) เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนามาตรวัดและประเมิน 2) แบบประเมินความเที่ยงตรงของมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย สำหรับผู้เชี่ยวชาญ และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดและประเมินด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน ผลการวิจัยพบว่า มาตรวัดและประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมที่มีการให้คะแนนแบบระดับคุณภาพ 4 ระดับ ประกอบด้วยการวัดและประเมินทักษะสมอง 9 ด้านรวม 43 ตัวบ่งชี้ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน เท่ากับ 0.838 - 0.941

คำสำคัญ: มาตรวัดและประเมิน, ทักษะสมอง EF, เด็กปฐมวัย, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

* ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว) ปีงบประมาณ 2563

** สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: bantita.i@nsru.ac.th

*** สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Developing Measurement and Assessment Scale of Early Childhood Executive Functions in Child Development Centers under the Local Administrative Organizations of Krok Phra District, Nakhon Sawan Province

Bantita Insombat^{**} Suchanad Chaiwanna^{***}

(Received: April 22, 2021; Revised: December 17, 2021; Accepted: December 20, 2021)

Abstract

The purpose of this research was to develop the measurement and assessment scale of the EF brain skill of early childhood students in a child development center. The research subjects consisted of 1) the parents of early childhood students in child development center, 2) students with experiences or research concerning EF brain skill of early childhood students, 3) teachers from child development center, 4) 3 healthcare workers whose work related to early childhood students, and 5) early childhood students in child development center under Krok Phra local administrative organization, Nakhonsawan province. The research instruments were 1) interview form for the person involved to collect basic information to develop the measurement and assessment scale, 2) Validity of the measurement and assessment scale of the EF brain skill of early childhood students' evaluation form for experts, 3) early childhood students' performance observation form. The basic information was analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The quality determination of the measurement and assessment scale used Rater Agreement Index: RAI to analyze the validity and reliability. The research found that the measurement and assessment scale of the EF brain skill of early childhood students in child development center was the performance-based assessment with 4 quality levels consisted of 9 keys of executive function, 43 indicators with validity between 0.60-1.00 and reliability using Rater Agreement Index: RAI between 0.838-0.941.

Keywords: measurement and assessment scale, EF brain skill of early childhood students, child development center

* Research grant from Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2020

** Educational Research and Evaluation Department, Faculty of Education, Nakhonsawan Rajabhat University, E-mail: bantita.i@nsru.ac.th

*** Early Childhood Education Department, Faculty of Education, Nakhonsawan Rajabhat University

บทนำ

ทักษะทางสมอง (Executive Function) หรือ EF ซึ่งเป็นความสามารถระดับสูงของสมองในการควบคุมความคิด อารมณ์ และการกระทำ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย (Anuruthwong, U., 2012: 46) ทักษะทางสมอง หรือ EF เป็นกระบวนการคิดของสมองขั้นสูงที่ช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ ในปัจจุบัน เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมความคิด อารมณ์ การตัดสินใจ รวมทั้งการกระทำต่าง ๆ ของคน ส่งผลให้บุคคลมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Anderson et al., 2002: 231) ซึ่งทักษะสมอง EF นี้ เป็นทักษะสำคัญที่เมื่อได้รับการพัฒนาได้อย่างเต็มที่แล้ว จะพัฒนาเป็นคุณลักษณะนิสัยที่จะช่วยให้สามารถจัดการชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้ในอนาคต ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทักษะสมอง EF เป็นทักษะที่มีความสำคัญมากกว่า IQ หรือ EQ ที่ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูและผู้ปกครองควรทำความเข้าใจและส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพราะเป็นทักษะขั้นสูงที่จะช่วยให้เด็กควบคุมความคิด การตัดสินใจ และการกระทำให้บรรลุผลตามแผนที่วางไว้ สามารถเผชิญสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย และทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย (Monette et al., 2011: 158; Banich, 2009: 89; Gilbert & Burgess, 2008: 110)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นต้องเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ครูหรือผู้ดูแลเด็กมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานร่วมกับผู้ปกครอง ให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก และกระตุ้นให้มีการร่วมมือร่วมใจกันในการสนับสนุนและพัฒนาเด็กไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การพัฒนาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงได้ถูกพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้มีความพร้อมเหมาะสมกับวัย ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย โดยให้ห้องคัดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบดูแล ปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศประมาณ 16,206 แห่ง สำหรับในอำเภอโกรกพระจังหวัดนครสวรรค์มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 2 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.นากลาง มีเด็กปฐมวัยจำนวน 36 คน และอบต.เนินกว้าว มีเด็กปฐมวัยจำนวน 14 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการให้มีความพร้อม และพัฒนาการตามที่สังคมคาดหวัง เพื่อเป็นทรัพยากรที่สำคัญของท้องถิ่นและประเทศชาติ

การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ปกครอง หรือครูผู้ดูแลเด็กควรต้องนำมาประกอบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังที่ Cryan, J.R. et.al (1992: 187-203) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยนอกจากจะช่วยให้ครูวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องความต้องการและความสนใจของเด็กแล้ว ผลการวัดและประเมินยังเป็นเครื่องบ่งชี้ที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ปกครองหรือครูผู้ดูแลเด็กได้ตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะทางสมองของเด็กได้อย่างถูกต้อง สำหรับการวัดและประเมินทักษะสมอง EF สามารถวัดได้จากแบบวัดที่ให้เด็กแสดง

พฤติกรรมความสามารถ โดยมีผู้ทำหน้าที่สังเกตเพื่อกำหนดค่าเป็นคุณลักษณะหรือค่าเชิงปริมาณ ยังสามารถวัดและประเมินจากแบบวัดโดยครู ผู้ปกครอง หรือผู้ประเมินที่มีหน้าที่เฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันมาตรวัดทักษะสมอง EF ยังไม่มีการพัฒนาเพื่อใช้ได้สอดคล้องกับธรรมชาติและบริบทของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนามาตรวัดและประเมินทักษะสมองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต โดยจะสามารถนำไปใช้ในการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาทักษะสมองของเด็กปฐมวัยเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะสมองของเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนามาตรวัดและประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการพัฒนามาตรวัดและประเมิน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนามาตรวัดและประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของนักการศึกษา ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยง และนักการสาธารณสุข และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนามาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การวัดและประเมินทักษะสมอง EF องค์ประกอบของทักษะสมอง แนวทางการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย การสร้างและหาคุณภาพมาตรวัดและประเมิน และการสอบถามข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการในการวัดและประเมินทักษะสมอง EF เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย

แหล่งข้อมูลในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

1. แหล่งข้อมูลเอกสาร ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความ รายงานการวิจัยจากวารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย การพัฒนาทักษะสมอง EF การวัดประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และการวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย
2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 44 คน และครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 คน รวม 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนามาตรวัดและประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดประเด็นการบันทึก 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดนิยามและองค์ประกอบของทักษะสมอง EF 2) ลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย 3) การกำหนดระดับการวัดและประเมินพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย 4) ผู้ทำหน้าที่ในการวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย และ 5) การใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานและความต้องการพัฒนามาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การศึกษา วิเคราะห์ และบันทึกประเด็นสำคัญตามที่กำหนดในแบบบันทึกข้อมูลพื้นฐาน และการเข้าพื้นที่วิจัยเพื่อกำหนดนัดหมายผู้ปกครองและครูปฐมวัยในการตอบแบบสอบถามโดยผู้วิจัยได้ติดตามเพื่ออธิบายข้อคำถามแต่ละข้ออย่างใกล้ชิดทั้งนี้เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) และสรุปเชื่อมโยงประเด็นสำคัญกำหนดเป็นกรอบประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบมาตรวัดและประเมิน สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) ขั้นตอนการออกแบบมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย โดยในขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของนักการศึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้กระบวนการสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) เกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมบ่งชี้ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ลักษณะของมาตรวัดและประเมินทักษะ EF ที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของเด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง และ 2) ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้องเที่ยงตรง (validity) ของมาตรวัดและประเมิน การดำเนินการในขั้นตอนนี้ประยุกต์ใช้เทคนิคการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของ Rovinelli & Hambleton (the item objective congruence: IOC) (Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K., 1977)

แหล่งข้อมูลในขั้นตอนการออกแบบมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 10 คน พิจารณาจากผู้ปกครองที่มีความสนใจ ยินดี และมีเวลาในการให้ข้อมูล และร่วมพัฒนามาตรวัดและประเมิน 2) นักการศึกษา หรืออาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์ ผลงาน ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัย หรือเป็นวิทยากรเกี่ยวกับทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 คน 3) ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 4 คน 4) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีประสบการณ์และผลงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง หรือการพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 คน

แหล่งข้อมูล ในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดการประเมินผล และด้านการพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน และอาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยที่มีผลงาน หรือการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย จำนวน 2 คน รวม 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย สำหรับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญมาใช้ในการออกแบบมาตรวัดและประเมิน สำหรับการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของมาตรวัดและประเมินประยุกต์ใช้สูตรของ Rovinelli & Hambleton (1977) ดังนี้ $IOC = \frac{\sum R}{N}$ โดยกำหนดเกณฑ์มาตรวัดและประเมินที่มีความเที่ยงตรงจากค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 เป็นต้นไป นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้มาตรวัดและประเมินที่มีคุณภาพสอดคล้องกับธรรมชาติและบริบทของผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 3 นำมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability)

ในการวิจัยตามขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำมาตรวัดและประเมินไปทดลองใช้กับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้วิจัยได้อธิบายและชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความผ่อนคลายให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการทดลองใช้เครื่องมือ และการไม่เปิดเผยข้อมูลผลการประเมินของเด็กปฐมวัย

แหล่งข้อมูล ในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต. เนินกว้าว และ อบต. นากลาง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 ครอบครัว ซึ่งได้จาก ครอบครัวที่มีความสนใจ และสมัครใจในการทดลองใช้มาตรวัดและประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ มาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมที่มีการให้คะแนนแบบระดับคุณภาพ 4 ระดับ ประกอบด้วย การวัดและประเมินทักษะสมอง 9 ด้าน รวม 43 ตัวบ่งชี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นัดหมายกับผู้ปกครองที่พร้อมให้ข้อมูล จากนั้นกำหนดนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการประเมินพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ในการสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กปฐมวัยตามตัวบ่งชี้ในแบบประเมิน โดยผู้ช่วยนักวิจัย จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ในการบันทึกคะแนนตามพฤติกรรมที่ผู้ปกครองให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสอดคล้อง ของผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) กรณีมีผู้ประเมิน 2 คน ทำการประเมินพฤติกรรมจำนวน K พฤติกรรม และมีกลุ่มตัวอย่าง N คน โดยมีสูตรในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ (Burry-Stock, Shaw, Chissom

& Laulic, 1996: 251-262)
$$RAI = 1 - \frac{\sum^K \sum^N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนามาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย จากแหล่งข้อมูลเอกสารและแบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองและครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารในส่วนของการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและองค์ประกอบของ ทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยโดยกำหนดกรอบการวิเคราะห์กลุ่มทักษะตามแนวทางของสำนักงาน สันับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.) และสถาบันรักลูก (Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth) and RLG Institute, 2561: 13-19) สำหรับผลการสังเคราะห์เอกสารผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของทักษะ สมองและลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกจากการศึกษาผลงานของนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ Wiebe, Espy & Charak (2008); Gilbert & Burgess (2008); Wenner et al. (2013); Shaul & Schwartz (2014); Bigler, Howieson, Lezak & Tranel (2012); Cooper-Kahn & Foster (2013) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ ความ ต้องการของผู้ปกครองและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แสดงผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 องค์ประกอบของทักษะสมอง EF และพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กปฐมวัยจากการสังเคราะห์เอกสาร

กลุ่มทักษะ	องค์ประกอบ	ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก
กลุ่มทักษะพื้นฐาน	ความจำเพื่อการใช้งาน (Working Memory)	มีความจำและสมาธิในเรื่องต่างๆที่ดี สามารถจดจำคำสั่งในการทำงานได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อนหรือประสบการณ์เดิมมาปรับใช้ได้เหมาะสม
	การยับยั้ง (Inhibitory Control)	สามารถควบคุมความคิด อารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ รู้จักการอดทน รอคอย และแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ
	ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility/ Shift)	มีความคิดอย่างยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนความคิดได้หลากหลาย โดยไม่ยึดติดกับความคิดเดิม เมื่อพบอุปสรรคปัญหาหรือสถานการณ์ที่มีลำดับความสำคัญที่เปลี่ยนไป สามารถเปลี่ยนการเล่นหรือกิจกรรมจากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งได้อย่างคล่องแคล่ว
กลุ่มทักษะกำกับตนเอง	ความจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Focus/Attention)	มีการแสดงออกที่จดจ่อเนื่องกับสิ่งที่กำลังทำอย่างต่อเนื่องอย่างมีเป้าหมายเพื่อการทำงานให้สำเร็จ สามารถควบคุมตนเองต่อต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งยั่วยุที่มากระตุ้นความสนใจต่างๆ
	การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)	มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แสดงออกถึงความอดทนและให้อภัย ความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง สามารถทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
	การติดตามตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring)	ความสามารถในการสังเกตและทบทวนความคิด พฤติกรรม การแสดงออกของตนเองทั้งการพูดและการกระทำ ในระหว่าง การลงมือทำกิจกรรมต่างๆ หรือเมื่อทำเสร็จแล้วโดยสามารถบอกข้อดี ข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข หรือสิ่งที่ควรปรับปรุงเพื่อให้มีการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ
กลุ่มทักษะปฏิบัติ	ความคิดริเริ่ม (Initiating)	ความสามารถในการริเริ่ม และลงมือทำ จากการพิจารณาไตร่ตรองสู่การลงมือปฏิบัติโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง กล้าตัดสินใจที่จะลงมือลงมือลงมือในการทำงานหรือการเล่น
	การวางแผนและการจัดการ (Plan & Organize)	แสดงออกถึงความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีการกำหนดเป้าหมายในการทำหรือการเล่น สามารถเลือกวิธีการในการลงมือทำหรือเล่นด้วยตนเองอย่างเป็นลำดับเหมาะสม สามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ตนเองมีความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้
	การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence)	ความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีความตั้งใจ มุ่งมั่น อดทนและพร้อมจะฟันฝ่าอุปสรรคให้ตนเองประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆทั้งกิจกรรม การเล่นและการทำกิจวัตรประจำวัน

ตาราง 2 ผลการศึกษาความต้องการมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	SD	แปลผล
1. ครู/ผู้ปกครองมีการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย	3.30	0.70	มากที่สุด
2. การสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ	3.60	0.50	มากที่สุด
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย	3.03	0.96	มาก
4. เครื่องมือในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ	3.67	0.61	มากที่สุด
5. ทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย	3.76	0.52	มากที่สุด
6. ครู/ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องรู้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านทักษะสมอง	3.83	0.38	มากที่สุด
7. ครู/ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องรู้วิธีประเมินทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการของเด็กปฐมวัย	3.73	0.52	มากที่สุด
8. เครื่องมือในการวัดและประเมินทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการของเด็กปฐมวัยมีความสะดวกและง่ายต่อการนำไปใช้	3.93	0.25	มากที่สุด
9. เครื่องมือในการวัดและประเมินทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการของเด็กปฐมวัยต้องให้ข้อมูลที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ	3.73	0.45	มากที่สุด
10. ครู/ผู้ปกครองคือผู้ที่มีความสำคัญในการส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการของเด็กปฐมวัย	3.97	0.18	มากที่สุด
รวม	3.65	0.61	มากที่สุด

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมครูและผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความต้องการเครื่องมือวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าด้านครู/ผู้ปกครองมีความสำคัญในการส่งเสริมทักษะสมอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เครื่องมือการวัดและประเมินทักษะสมอง มีความสะดวกและง่ายต่อการนำไปใช้ ครู/ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องรู้ว่าเด็กปฐมวัยมีทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการ และทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย ตามลำดับ

2. การออกแบบและการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้ทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยกลุ่มทักษะพื้นฐาน 3 กลุ่มมีองค์ประกอบทักษะสมอง EF จำนวน 9 ด้านสามารถสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ได้จำนวน 54 ตัวบ่งชี้ นำมาสร้างมาตรวัดและประเมินที่มีลักษณะเป็นการให้คะแนนแบบระดับคุณภาพ 4 ระดับ จากนั้นตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้ด้วยเทคนิค IOC

โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.40-1.00 จึงทำการคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพ ได้จำนวน 46 ตัวบ่งชี้ แต่ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของตัวบ่งชี้จึงทำการปรับปรุงตัวบ่งชี้และนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงจำนวน 43 ตัวบ่งชี้ และได้นำมาตรวจวัดและประเมินไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นวิธีการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) โดยผู้ปกครองที่มีความใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าความเที่ยงตรงด้วยเทคนิค IOC และค่าความเชื่อมั่นด้วยเทคนิค RAI ของมาตรวัดและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยจำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ที่	IOC	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ที่	IOC
ความจำเพื่อการใช้งาน (Working Memory)		การติดตามตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring)	
WOM1	1.00	SEM1	1.00
WOM2	1.00	SEM2	1.00
WOM3	1.00	SEM3	0.80
WOM4	1.00	SEM4	1.00
WOM5	1.00	Rater Agreement Index: RAI = 0.848	
Rater Agreement Index: RAI = 0.862			
การยับยั้ง (Inhibitory Control)		ความจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Focus/Attention)	
INC1	1.00	FOC1	0.80
INC2	1.00	FOC2	0.60
INC3	1.00	FOC3	1.00
INC4	1.00	FOC4	1.00
INC5	1.00	FOC5	1.00
Rater Agreement Index: RAI = 0.910		Rater Agreement Index: RAI = 0.941	
ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility/ Shift)		ความคิดริเริ่ม (Initiating)	
COF1	0.80	INT1	1.00
COF2	1.00	INT2	1.00
COF3	1.00	INT3	1.00
COF4	1.00	INT4	0.80
COF5	0.80	INT5	1.00
Rater Agreement Index: RAI = 0.903		Rater Agreement Index: RAI = 0.876	

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ที่	IOC	องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ที่	IOC
การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)		การวางแผนและการจัดการ (Plan & Organize)	
EMC1	1.00	PLO1	1.00
EMC2	1.00	PLO2	1.00
EMC3	1.00	PLO3	1.00
EMC4	1.00	PLO4	1.00
EMC5	1.00	PLO5	1.00
Rater Agreement Index: RAI = 0.838		Rater Agreement Index: RAI = 0.862	
การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence)		การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence) (ต่อ)	
GOD1	1.00	GOD3	1.00
GOD2	1.00	GOD4	1.00
Rater Agreement Index: RAI = 0.924			

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า มาตรฐานและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยทั้ง 9 ด้าน 43 ตัวบ่งชี้มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.60-1.00 โดยมีตัวชี้วัด FOC2 ในองค์ประกอบด้านความจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีค่าความเที่ยงตรงน้อยที่สุด (0.60) แต่อย่างไรก็ตามทุกตัวชี้วัดมีคุณภาพตามเกณฑ์ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) ระหว่าง 0.838 - 0.941

อภิปรายผลการวิจัย

1. มาตรฐานและประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแบบประเมินพฤติกรรมที่มีการให้คะแนนแบบระดับคุณภาพ 4 ระดับ ประกอบด้วยการวัดและประเมินทักษะสมอง 3 กลุ่ม 9 ด้าน รวม 43 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ กลุ่มทักษะพื้นฐาน จำนวน 3 ด้าน รวม 15 ตัวบ่งชี้ กลุ่มทักษะการกำกับตนเอง 3 ด้าน 14 ตัวบ่งชี้ และทักษะปฏิบัติ 3 ด้าน 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร บทความงานวิจัยทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ สอดคล้องกับการกำหนดองค์ประกอบของ Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth) and RLG Institute (2561: 13-19) นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ทักษะสมอง EF ในแต่ละด้านได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาความต้องการจากครูและผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กปฐมวัยมากที่สุด สอดคล้องกับวิธีการศึกษาของ Chularut, P. et al (2519: 47-62) ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจนและครอบคลุมครบถ้วนตามองค์ประกอบทักษะสมองของเด็กปฐมวัย

2. มาตรฐานและประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยมีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน เท่ากับ 0.838-0.941 ซึ่งการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เทคนิคการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของ Rovinelli & Hambleton (1977) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ค่าความเที่ยงตรงโดยพิจารณาจากค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 เป็นต้นไปถือว่าตัวบ่งชี้ที่มีความเที่ยงตรง ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 43 ตัวบ่งชี้มีค่าความเที่ยงตรงสูงกว่า 0.50 โดยมี 1 ตัวบ่งชี้ คือ FOC2 ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ด้านความจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีค่าความตรงต่ำที่สุด คือ 0.60 แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ในมาตรฐานและประเมิน มีความถูกต้อง ชัดเจน ไม่กำกวม สามารถนำไปใช้วัดและประเมินพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยได้ นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของมาตรฐาน ด้วยเทคนิคการหาค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน แสดงให้เห็นว่า การให้คะแนนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการออกแบบตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และมีการอธิบายประกอบข้อคำถาม ปัจจุบันมีวิธีการหาความเชื่อมั่น โดยผู้วัดต่างคนกันมาใช้กับวิธีการตรวจให้คะแนนการประเมินผลอย่างแพร่หลายมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Hallgren (2012) ได้ศึกษาวิจัยการหาความน่าเชื่อถือโดยผู้วัดต่างคนกันสำหรับการเก็บข้อมูลแบบอัตนัย และ De Groef et al. (2017) ได้ใช้ วิธีการตรวจสอบความเที่ยงโดยผู้ประเมินต่างคนกัน ซึ่งผลการศึกษารายงานพบว่าเครื่องมือวัดและประเมินมีคุณภาพสูงสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้สูงอายุ จึงมีข้อจำกัดในเรื่องของการทำความเข้าใจตัวบ่งชี้ ดังนั้นการนำมาตรฐานไปใช้กับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีผู้ทำหน้าที่ในการอ่านและอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้ปกครองบอกเล่าพฤติกรรมของเด็กได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
2. ในการนำมาตรฐานและประเมินทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยไปใช้ ควรต้องพิจารณาถึงการนำผลการวัดและประเมินมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาทักษะสมองของเด็กจึงจะทำให้การวัดและประเมินทักษะสมอง EF มีประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดา มารดา จึงมีข้อจำกัดด้านการส่งเสริมพัฒนาการ ดังนั้นควรมีการวิจัยและ

พัฒนาทักษะสมองของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพของเด็กและผู้ปกครอง

2. การวิจัยในครั้งนี้มุ่งพัฒนาเครื่องมือที่สะดวกต่อการนำไปใช้ ดังนั้น ในการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพ จึงใช้สถิติพื้นฐาน ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนาเกณฑ์ปกติทักษะสมอง EF สำหรับเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้ปกครองด้านการพัฒนาทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอโกกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว) ปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, V. A., Anderson, P., Northam, E., Jacobs, R., & Mikiewicz, O. (2002). Relationships between Cognitive and Behavioral Measures of Executive Function with Brain Disease. *Child Neuropsychology*, 8(4), 231-240.
- Anuruthwong, U. (2012). *How to Thinking Skills Develop*. Bangkok: Innnon. [In Thai].
- Banich, M. T. (2009). Executive Function: The Search for an Integrated Account. *Association for Psychological Science*, 18(2), 89-94.
- Bigler, E. D., Howieson, D. B. Lezak, M. D., & Tranel, D. (2012). *Neuropsychological Assessment* (5th ed.). New York: Oxford University Press.
- Burry-Stock, A.J., Shaw, G.D., Chissom, S.B. and Laulie, C. (1996). Rater Agreement Indexes for Performance Assessment. *Educational and Psychological Measurement*, 56(2), 251-262.
- Cooper-Kahn, J., and Foster, M. (2013). *Boosting executive skills in the classroom: A practical guide for educators*. San Francisco: Jossey-Bass
- Cryan, J.R. and Others. (1992). Success outcomes of full-day kindergarten: More positive behavior and increased achievement in the years after. *Early Childhood Research Quarterly*. Volume 7(2), 187-203.

- Chularut, P., Aeamtussana, T., Na Ayudhaya, K.P. (2519). Construction of Executive Function Inventory for Adolescent Students of Junior High School Level. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 14(3), 47-62. [In Thai].
- De Groef, A. and Others. (2017). Inter-rater reliability of shoulder measurements in middle-aged women. *Physiotherapy*, 103(2), 222-230.
- Gilbert, S. J., & Burgess, P. W. (2008). Executive Function. *Current Biology*, 18(3), 110-114.
- Hallgren, K. A. (2012). Computing inter-rater reliability for observational data. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 8(1), 23-34.
- Hughes, C., & Ensor, R. (2005). Executive Function and Theory of Mind in 2 Year Olds: A Family Affair? *Developmental neuropsychology*, 28, 645-668
- Monette, S., Bigras, M., & Claude Guay, M. (2011). The Role of the Executive Functions in 276 School Achievement at the End of Grade 1. *Journal of Experimental Child Psychology*, 109(2), 158-173.
- Muangthong, W., Kaewurai, W. Onthanee A. & Juntakun, J. (2020). Using Executive Function to Enhance Reasoning Thinking of Preschool Children: What Teachers Should not Overlook. *Ratchaphruek Journal*, 18(1), 20-28. [In Thai].
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Shaul, S., & Schwartz, M. (2014). The Role of the Executive Functions in School Readiness among Preschool-Age Children. *Springer Science*, 27(2014), 749-768.
- Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth) & RLG Institute. (2018). The manual of EF Brain Skills Executive Functions from conception to 3 years. Bangkok: Aksornthai Printing LTD. [In Thai].
- Wenner, C. J., Bianchi, J., Figueredo, A. J., Rushton, J. P., & Jacobs, W. J. (2013). Life history theory and social deviance: The mediating role of executive function. *Intelligence*, 41(2), 102-113.
- Wiebe, S. A., Espy, K. A., & Charak, D. (2008). Using Confirmatory Factor Analysis to Understand Executive Control in Preschool Children: I Latent Structure. *Developmental Psychology*, 44, 575-587.

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาเพื่อพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษของยุวมัคคุเทศก์และส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านคลองคางอย่างยั่งยืน*

ศรารณณ์ หมั่นปรุ** เอกวิทย์ ลิทธิวิระ***

(วันที่รับบทความ: 23 มีนาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 11 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและทดลองใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนผ่านสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) จำนวน 30 คน ใช้เวลาในการทดลอง 1 ภาคการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า (t-test) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนบ้านคลองคางเพื่อสร้างกรอบเนื้อหา 2) พัฒนาออกแบบสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา 3) ประเมินประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาและทดลองใช้จริง ผลการวิจัยพบว่า 1. กรอบเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษามีจุดเด่นเพื่อพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน ได้แก่ ตลาดท่าเรือคลองคาง นวดแผนไทย และโรงอบสมุนไพรไทย จำนวน 7 บท บทเรียนละ 5 ชั่วโมง 2. รูปแบบการนำเสนอสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาเป็นไปตามทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ 9 ประการของกาเย่ ยุวมัคคุเทศก์สามารถนำความรู้ที่ได้ได้จากสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาเพื่อนำเที่ยว สื่อมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.62 3. คะแนนทดสอบหลังการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์อาจช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษของยุวมัคคุเทศก์ หรือนักคิดอื่นที่สนใจนำไปใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนสามารถนำข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา มาพัฒนาการเรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษด้านการสื่อสารเพื่อการสื่อสารและหารายได้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา, อิเลิร์นนิ่ง, ยุวมัคคุเทศก์, การท่องเที่ยววิถีชุมชน

* บทความวิจัย ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

** อาจารย์, สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

*** อาจารย์, สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

English-Thai Online Learning Media Development for Improving English Communication of Young Tour Guides and Boosting the Sustainable Community Tourism at Khlong Khang Village*

Sarathorn Munpru** Ekkawit Sittiwa***

(Received: March 23, 2021; Revised: September 11, 2021; Accepted: February 14, 2022)

Abstract

This study aimed to: 1) develop English-Thai online learning media 2) conduct a pilot study, examine the usage of the online learning media and its effectiveness with students 3) compare the learning achievement of students before and after studying with the media. The samples consisted of 30 students who studied in Prathomsuksa 4 to 6 at Wat Khlong Kang School (Dang Prachanukul) using the media for 1 semester. The research tools were questionnaires, interview forms, and tests. The data was analyzed by using means, average, standard deviation and t-test. The research methodology comprised three steps: 1) the study of the potential of tourism in Ban Khlong Kang community and the development of a content framework 2) the development of English-Thai online learning media 3) the evaluation of online learning media effectiveness and the conduct of media pilot study. The results of the research were as follows: 1) the content framework of online learning media was developed for developing the community-based tourism, Khlong Kang Pier Market, Thai traditional massage center, and Thai herbal steamed rooms. The online learning media consisted of 7 chapters which included 5 hours for self-studying. 2) The English-Thai online learning media was developed by using Gagne's 9 interactive learning activities. Young tour guides could apply their knowledge gained from online learning media for conducting local excursion tour guiding professionally. The media quality was at the highest level and had the average at 4.62. 3) The post-test scores were significantly higher than the pre-test scores before they studied with the media. It was statistically at .05 level. The media was developed effectively. It could be used to improve youth tour guides and others English communication skills when communicating with foreign tourists. People in different occupations who lived in the community can get the benefits from the media and improve English communication skills. This was also to enhance sustainably income opportunities for existing local guides.

Keywords: English-Thai Online Learning Media ne, E-Learning, Young Tour Guides, Community Tourism

* Research Article, Supported by Research and Development Institute, Nakhon Sawan Rajabhat University

** Lecturer, Foreign Languages Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

*** Lecturer, Information and Technology Department, Faculty of Science and Technology Nakhon Sawan Rajabhat University

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ อีกทั้งทางให้แก่ชุมชนนั้น ๆ การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวดังกล่าวอย่างยั่งยืนนั้น ไม่เพียงแต่จําต้องรับการต้อนรับแค่กลุ่มนักท่องเที่ยวไทยเท่านั้น หากยังต้องเตรียมรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติอีกด้วย การต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ชุมชนจําเป็นต้องมีทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสาร การฝึกผู้เรียนให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์เพื่อนำเที่ยวเชิงวิถีชุมชนได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนโดยมีมัคคุเทศก์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง อีกทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนก็จักทำให้ชุมชนนั้น ๆ เป็นที่รู้จัก และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนนั้น จําเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนจากยูวมัคคุเทศก์

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นการพัฒนายูวมัคคุเทศก์ในชุมชนให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างยั่งยืนนั้นจําเป็นต้องมีการฝึกการสื่อสารหรือการภาษาอังกฤษได้ตลอดเวลาไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์จริง หากเพิ่มการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา (อีเลิร์นนิ่ง) อาจเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ข้อจำกัดและอุปสรรคในการศึกษาภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ และการประยุกต์ใช้ อีเลิร์นนิ่งในกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้ได้จากทุกสถานที่ทุกเวลาที่มีการออนไลน์ (อนุชา สะเล็ม, 2560) กล่าวว่าการนำระบบอีเลิร์นนิ่งมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนนั้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนได้จากอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนมีโอกาสที่จะเข้าถึงเนื้อหาที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ผู้สอนก็สามารถออกแบบการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย ทั้งในรูปข้อความ ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว ทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจและสื่อความหมายได้ดีกว่าการเรียนภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดีย หรือคอมพิวเตอร์อย่างมีประสิทธิภาพนั้นได้แก่แนวการสอนของ กายเอ่ (1985) 9 ประการ ดังนี้ 1. ขั้นเร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) 2. ขึ้นบอวัตถุประสงค์ (Specify Objective) 3. ขึ้นทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) 4. ขึ้นนำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) 5. ขึ้นชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) 6. ขึ้นกระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) 7. ขึ้นให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) 8. ขึ้นทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) และ 9. ขึ้นสรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) ดังปรากฏในงานวิจัยของเพชรินทร์ ดันวัฒนกุล (2560) และอรรธโกวิท จิตจักร (2559) พบว่าการใช้แนวการสอนของกายเอ่ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนโดยมียุวมัคคุเทศก์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง อีกทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนก็จักทำให้ชุมชนนั้น ๆ เป็นที่รู้จัก และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนจากยุวมัคคุเทศก์ ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียนในชุมชน ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนโรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) ในชุมชนบึงเสนาท เพื่อฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในฐานะยุวมัคคุเทศก์ ผ่านโปรแกรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ภาษาอังกฤษสองภาษา และยุวชนมัณฑุเทศก์สามารถนำทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษไปฝึกนำไปเที่ยวในชุมชน ตลาดท่าเรือคลองคาง และโรงอบสมุนไพรวัดคลองคางจังหวัดนครสวรรค์ โดยนำแนวคิดการสอนของกาเย่ (1985) มาใช้กับโปรแกรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาเพื่อส่งประสิทธิผลต่อผู้เรียน

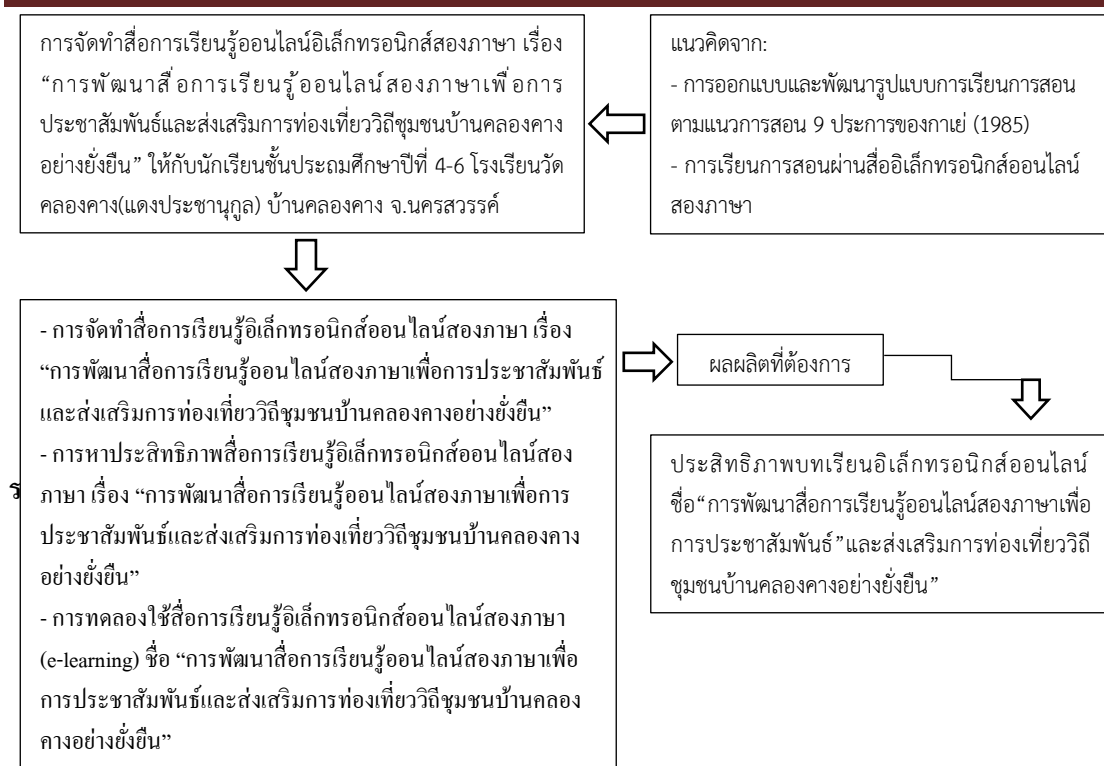
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ 9 ประการ ของกาเย่ (1985)
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและทดลองใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล)
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) ก่อนและหลังเรียนผ่านสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ด้านการใช้ทักษะภาษาอังกฤษสำหรับยุวมัคคุเทศก์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา

การสร้างสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาเพื่อการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนนั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านภาษาเพิ่มมากขึ้นโดยฝึกใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษา การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ครูผู้สอนอาจเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ช่วยส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจ เลือกวิธีที่จะเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเองก็จักช่วยพัฒนาผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง กลวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-direction) เป็นกลวิธีที่สำคัญสำหรับผู้เรียนภาษาเพราะการเรียนรู้ภาษาในห้องเรียนนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีครูผู้สอน (Oxford, 1990) ทั้งนี้องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านสื่อหรือคอมพิวเตอร์ด้วยตนเองนั้นอาจเกิดขึ้นได้ทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ 9 ประการของกาเย่ (1985) ดังแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) มีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative research) ได้แก่ คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบสอบถาม และมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative research) ได้แก่ การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอื่น ๆ มีขั้นตอนในการดำเนินการทำวิจัย จำนวน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนบ้านคลองคางเพื่อสร้างกรอบเนื้อหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนบ้านคลองคางเพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรในด้านบริบทและศักยภาพของท้องถิ่นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านคลองคางอย่างยั่งยืน โดยสอบถามข้อมูลดังนี้ 1) จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของชุมชน 2) ความต้องการในการพัฒนาและส่งเสริมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษา 3) บทบาทต่อการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ชุมชนคลองคางผ่านสื่อออนไลน์ และสังเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาริบทและความต้องการเพื่อกำหนดเป็นกรอบเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์สองภาษาออนไลน์ให้แก่ยุวมัคคุเทศก์โรงเรียนวัดคลองคาง(แดงประชานุกล)จังหวัดนครสวรรค์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าอาวาสวัด ครู และตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนบ้านคลองคาง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 40 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าอาวาสวัด ครู และตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนบ้านคลองคาง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มละ 6 คน จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองคางมากกว่า 5 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในชุมชนคลองคาง จังหวัดนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา เพื่อเก็บข้อมูลบริบท ศักยภาพ และความต้องการของชุมชน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน รวม 21 ข้อ ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรง (Validity) จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษ หลักสูตร ภาษาอังกฤษ การท่องเที่ยว และทางด้านคอมพิวเตอร์ด้วยเทคนิค IOC เท่ากับ 0.67-1.00

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับบริบท ศักยภาพและความต้องการของชุมชน ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม และคำแนะนำอื่น ๆ ใช้การวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองคางในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์อิเล็กทรอนิกส์สองภาษา ได้แก่ ความต้องการด้านเนื้อหา ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นประเด็นสำคัญ

ขั้นตอนที่ 2 นำกรอบเนื้อหาที่ได้จากศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนบ้านคลองคางการพัฒนามาออกแบบสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ตามหลักการสอนของกาเย์ 9 ประการ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์กลุ่ม ในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ด้านเนื้อหา ความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ แนวทางการจัดการอบรม ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าอาวาสวัด ครู

และตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนบ้านคลองคาง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มละ 6 คน จำนวน 30 คน มาจัดทำกรอบในการร่างรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษา โดยใช้แนวการสอน 9 ประการของ กาเย่ (1985) ได้แก่ 1) เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) โดยการสร้างเนื้อหาบทเรียนที่มีภาพ แสง สี และเสียง 2) บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) โดยการระบุผลลัพธ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนจบบทเรียน 3) ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) โดยการทดสอบผู้เรียนก่อนเรียน (Pre-test) 4) นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) โดยการนำเสนอภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน ประกอบกับคำอธิบายสั้น ๆ 5) ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) คือ การให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผล ค้นคว้า และวิเคราะห์หาคำตอบด้วยตนเองผ่านแบบฝึกหัด 6) กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนผ่านการทำกิจกรรม 7) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยภาพ หรือกราฟิก 8) ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) คือการทดสอบหลังบทเรียน (Post-test) และ 9) สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) คือสรุปมโนคติของเนื้อหาเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ

2. ออกแบบสื่อการเรียนรู้ออนไลน์อิเล็กทรอนิกส์สองภาษา สำหรับใช้ในการทดลองใช้จริง และนำร่างสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 ท่าน ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน ด้านบริหารการท่องเที่ยว จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพด้านความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์อิเล็กทรอนิกส์สองภาษา มีความเหมาะสมมากที่สุดที่จะนำไปพัฒนาเป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้ในการทดลองได้ เป็นไปตามแนวการสอน 9 ประการของ กาเย่ และสร้างสื่อการเรียนรู้ออนไลน์อิเล็กทรอนิกส์สองภาษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน จำนวน 45 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 คน ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 คน ด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน กลุ่มละ 6 คน รวมจำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองคางมากกว่า 5 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่ในชุมชนคลองคาง จังหวัดนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเรื่องคุณภาพสื่อการเรียนรู้ออนไลน์อิเล็กทรอนิกส์สองภาษา ด้านความถูกต้องและเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยเทคนิค IOC เท่ากับ 0.67-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพสื่อ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121) ดังนี้ 1) คุณภาพในระดับมากที่สุด (4.51-5.00) 2) คุณภาพในระดับมาก (3.51-4.50) 3) คุณภาพในระดับปานกลาง (2.51-3.50) 4) คุณภาพในระดับน้อย (1.51-2.50) 5) คุณภาพในระดับน้อยที่สุด (1.00-1.50)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา และทดลองใช้จริง

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษาที่ยกร่างไปทดลองใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการนำเที่ยวสำหรับยุวมัคคุเทศก์ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) จำนวน 30 คน อายุ 10-12 ปี โดยมีหนังสือจริยธรรมในมนุษย์ชี้แจงแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยกับผู้ปกครอง และหนังสือขออนุญาตจากผู้ปกครองก่อนนักเรียนจะเข้าร่วมในโครงการวิจัยโดยเริ่มดำเนินการสอน และให้นักเรียนใช้ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 1-31 มีนาคม 2564 ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาผ่านคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยและผู้ร่วม อธิบายการเข้าใช้งาน เนื้อหาบทเรียน และวิจัยสังเกตการเรียนรู้ของผู้เรียนและบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เรียนประเมิน ปัญหาที่พบระหว่างการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษา พร้อมทั้งหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีช่องทางให้นักเรียนได้ส่งปัญหา คำถาม ระหว่างเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ผ่านช่องทางไลน์ (Line) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ในครั้งต่อไป

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามประเมินจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ปัญหาที่พบ ระหว่างการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แก่ครู โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) เพื่อเสนอข้อคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษา หลังจากสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้งานสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาของ

ผู้เรียนจำนวนทั้ง 30 คน ผู้วิจัยจัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างครู ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาอังกฤษ ผู้เชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์ และผู้เชี่ยวชาญในการทำหลักสูตร ผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาบทเรียนตามข้อเสนอแนะที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สองภาษาต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู จำนวน 6 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามหลักเกณฑ์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองคางมากกว่า 5 ปี ขึ้นไปและอาศัยอยู่ในชุมชนคลองคาง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ซึ่งสามารถเข้าถึงในรูปแบบของสื่อออนไลน์ โดยมีรูปแบบเป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ คำศัพท์ บทสนทนา แบบฝึกหัด รูปภาพ วิดีโอ และข้อสอบท้ายบท แบบวัดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจำนวน 40 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 3 ท่าน ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิธีการของ B-Index ระหว่าง 0.23-0.65 ค่าความยาก ระหว่าง 0.44-0.78 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ Lovett เท่ากับ 0.86 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็นการทดลองใช้จริง (Pilot Study) จำนวน 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ทดลองกับกลุ่มเล็ก หรือแบบ 1:1 ขั้นที่ 1 แบบเดี่ยว (1:1) เป็นการทดลองรายบุคคล (One to One Testing) จำนวน 10 คน โดยการทดลองขั้นตอนนี้จะศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้ภาษา เช่น คำชี้แจงการใช้ ขั้นตอนการใช้ รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจากการทดลองใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาเพื่อทำการปรับปรุงสื่อ พบว่า ตัวหนังสือมี

ขนาดเล็กเกินไป ควรมีการปรับขนาดของตัวหนังสือใหม่ ทั้งนี้พบว่า ภาพและเสียงสามารถกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ได้ดีผ่านสื่อออนไลน์อิเล็กทรอนิกส์สองภาษา ระยะที่ 2 แบบกลุ่ม (1:10) เป็นการทดลองแบบกลุ่มย่อย (Small Group Testing) โดยเป็นกลุ่มทดลองกับนักเรียน จำนวน 20 คน ในขั้นตอนนี้เป็นทดลองใช้กับกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความคุ้มค่าค่าประสิทธิภาพและปรับปรุงบทเรียนอีกครั้ง พบว่าคำศัพท์ที่ใช้มีความยากเกินไปสำหรับผู้เรียน จึงควรปรับแก้คำศัพท์ให้เหมาะสมมากขึ้น และควรเพิ่มแบบฝึกหัดที่มีภาพประกอบที่เหมาะสมต่อผู้เรียน ระยะที่ 3 ภาคสนาม (1:100) เป็นการทดลองในกลุ่มใหญ่ (Field Testing) โดยทดลองนักเรียน จำนวน 30 คน เพื่อคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุงจนสมบูรณ์ พบว่า เสียงผู้บรรยายควรปรับให้น่าสนใจมากขึ้นเหมาะสมกับวัยผู้เรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนคลองคาง (แดงประชานุกุล) ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร วิเคราะห์ด้วย สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ t-test

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ 9 ประการ ของกาเย่ (1985) พบว่า จากการศึกษาบริบทและศักยภาพของชุมชนบ้านคลองคาง สามารถนำมาออกแบบกรอบเนื้อหาของการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา โดยมีจุดเด่นเพื่อพัฒนาชุมชนมัลติเทรคท์ท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านคลองคาง อย่างยั่งยืน มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน ได้แก่ ตลาดท่าเรือคลองคางเป็นแหล่งท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ นวดแผนไทย และโรงอบสมุนไพรไทย โดยกรอบเนื้อหาในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน จำนวน 7 บท บทเรียนละ 5 ชั่วโมง ดังนี้ (1) Introduction to English-Thai Online Learning Media (2) How to be a Good Tour Guide (3) Greeting and Welcoming Tourists (4) History of Khlong Khang Village (5) Local Food at Khlong Khang Pier Market (6) Thai Massage and Thai Herbal Steamed Rooms (7) Real Life English Trip

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาที่นำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 ท่าน ด้านการ

พัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน ด้านบริหารการท่องเที่ยว จำนวน 1 ท่าน จากการประเมินคุณภาพพบว่า สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษสำหรับชุมักุเทศก์มีความเหมาะสม มีเนื้อหา คำศัพท์ แบบฝึกหัด สถานการณ์จำลอง และบทสนทนา เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และมีเนื้อหาและกิจกรรมในสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา เป็นไปตามทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ 9 ประการของกาเย่ โดยมีผลการวิเคราะห์คุณภาพของสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านทบทวนความรู้ ($\bar{X} = 4.80$) และรองลงมาคือ ด้านแรงเร้าความสนใจ ($\bar{X} = 4.60$) ด้านกระตุ้นการตอบสนองบทเรียน ($\bar{X} = 4.60$)

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนผ่านอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) ผู้วิจัยนำสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ที่ผ่านการตรวจสอบเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนักเรียนจำนวน 30 คน ข้อสอบเป็นแบบปรนัยที่มี จำนวน 40 ข้อ โดยแสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) และด้านการใช้ทักษะภาษาอังกฤษสำหรับชุมักุเทศก์ ก่อนและหลังเรียนผ่านอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา

การทดสอบ	จำนวน (n)	$\bar{X}$	SD	df	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	30	12.46	4.2	29	12.475	.000
หลังเรียน	30	23.56	3.4			

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ หลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ค่าเฉลี่ยหลังเรียน 23.56 และส่วนค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 12.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเรียน 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียน 3.40 ซึ่งผู้เข้าร่วมมีคะแนนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษหลังการฝึกอบรม สูง กว่าคะแนนการทดสอบก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาพัฒนาทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ 9 ประการ ของกาเย่ (1985) จากการศึกษาบริบทและศักยภาพ และจากการประชุมกลุ่มย่อยผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าอาวาสวัด ครู และตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนบ้านคลองคาง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มละ 6 คน จำนวน 30 คน พบว่า ชุมชนมีศักยภาพของท้องถิ่นที่หลากหลาย ดังนี้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน ได้แก่ ตลาดท่าเรือคลองคาง และด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ นวดแผนไทย อบไอน้ำสมุนไพรไทย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าชุมชนบ้านคลองคางมีศักยภาพที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นวิถีชีวิตท้องถิ่นและชุมชน (Local Tourism) ได้เป็นอย่างดีในอนาคต ผู้วิจัยนำกรอบเนื้อหาที่ได้มาใช้ในการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษาที่พัฒนา จำนวน 5 บท โดยให้มีรูปแบบการนำเสนอของสื่อมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ 9 ประการ ของกาเย่ (1985)

2. การประเมินประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ที่นำใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) พบว่า รูปแบบของสื่อมีการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละบทน่าสนใจ มีเสียงบรรยายที่ใช้ประกอบในแบบฝึกปฏิบัติที่น่าสนใจ ชุมชนสามารถใช้ความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ชุมชนคลองคางและนำเที่ยว ได้อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้สอนนั้น (online self-study) และ ในงานวิจัยของ Olivier (2017) พบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านสื่อออนไลน์ได้เป็นอย่างดีโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้สอนคอยชี้แนะตลอดเวลา

3. การทดลองใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดคลองคาง (แดงประชานุกุล) และด้านการใช้ทักษะภาษาอังกฤษสำหรับชุมชมคฤหบดี ก่อนและหลังเรียนผ่านอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบอีเลิร์นนิ่งนั้น เป็นวิธีการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Olivier (2017) การประเมินสื่อ พบว่า รูปแบบของสื่อในอีเลิร์นนิ่งช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน เช่น ภาพ เสียง สี รวมถึงแบบฝึกหัด คำศัพท์ที่มีประกอบที่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนได้สนุกไปกับการฝึกออกเสียงตาม และเรียนรู้ไปในขณะเดียวกัน จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า อายุ พฤติกรรมการเรียนรู้ และแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนส่งผลต่อการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมอีเลิร์นนิ่ง ผู้เรียนบางคนมีปัญหาในการเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนระหว่างเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์นั้น ยังคงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

ได้ทุกคน ดังนั้น การเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์สมควรทำควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในห้องเรียน สิ่งนี้ยังคงเป็นสิ่งที่สำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

นักเรียนสามารถนำทักษะภาษาอังกฤษด้านการสื่อสาร นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปผ่านการนำที่สถานประกอบการที่ทำงานในชุมชน ทั้งนี้การนำที่ชาวอาจสร้างรายได้ให้กับตนเอง และครอบครัวได้นอกจากนี้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์สองภาษา อาจเป็นประโยชน์กับคนในชุมชนบ้านคลองคาง จังหวัดนครสวรรค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาและวิจัยมุ่งเน้นการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มอาชีพในชุมชน เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับการนวดแผนไทย และการอบสมุนไพรไทย และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ในรูปแบบอื่นนอกจากอีเลิร์นนิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์, ศศิกัญญา เชนเอง, ธนภัทร จันทร์เจริญ, สิริกร โตสติ และจิตยา สิทธิ, สารโฆ เอี่ยมสะอาด. (2561). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ (e-learning) เรื่อง การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ด้วยโปรแกรม Adobe Captivate สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 33(2). สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2564, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/eduku/article/view/246092>
- โสภาสกุล. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*, 13(1), 155-166. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://grad.vru.ac.th/pdf-journal/JourTs1-13-1/12%20วิเชียร%20อินทรสมพันธ์%20155-166.pdf>
- อรรถโกวิท จิตจักร. (2559). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของกาเย่เสริมด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์เบื้องต้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Gagné, R. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction*. (4th ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.

Olivier, G. D. (2017). Students' attitudes toward learning English through e-learning at a Thai University. *Journal of Liberal Arts Prince of Songkla University*, 9(2), 1-27.
Retrieved March 2, 2021, from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-la/article/view/107675>

Oxford, R. (1990). *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle & Heinle Publishers.

องค์ความรู้และการสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร*

วิษณุ บุญรอด** ศิวดล มาตราข**

(วันที่รับบทความ: 25 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 26 พฤศจิกายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2565)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้และศิลปวัฒนธรรมการเล่นเพลงเรือผ่านประสบการณ์กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร และ 2) สร้างสรรค์ผลงานแสดงการเล่นเพลงเรือร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการเล่นพื้นบ้าน ปรากฏชุมชน และกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ร่วมสร้างสรรค์ผลงาน/ร่วมแสดง (กลุ่มนักร้อง) คือ กลุ่มผู้สูงอายุอาสาสมัครในชุมชนท่าโพธิ์ จำนวน 8 คน ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนของตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ซึ่งจะเป็กลุ่มที่ร่วมสร้างสรรค์การแสดงการเล่นเพลงเรือในงานวิจัยในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงประสบการณ์ และแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์

ผลการวิจัย พบว่า 1) การเล่นเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์ จังหวัดพิจิตร มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในอดีตนาน เนื่องจากการเล่นเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์มีเอกลักษณ์ในด้านภาษา การนำเสนอและภาษาถิ่นมาใช้ เวลาร้องจึงเกิดความเป็นเอกลักษณ์ประจำชุมชนท่าโพธิ์ แต่ในปัจจุบันการเล่นเพลงเรือและแข่งขันเรือยาวได้สูญหายจากชุมชนไปตามยุคสมัย เนื่องด้วยปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และ 2) ผลงานสร้างสรรค์เพลงเรือที่เกิดจากการระดมความคิดของคนในชุมชน ได้ร่วมสร้างสรรค์และถ่ายทอดผลงาน ซึ่งมีผลการประเมินงานสร้างสรรค์จากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับดีเด่นถึงยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี และการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมประจำถิ่นผ่านการใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคมต่อไปได้ และการสร้างสรรค์ผลงานการเล่นเพลงเรือสามารถดึงดูดคนในชุมชนออกมาทำกิจกรรมในชุมชนและสานปฏิสัมพันธ์กันได้ และเป็นแนวทางให้กลุ่มเยาวชนได้ตระหนักและเล็งเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อทำการอนุรักษ์และสืบต่อไป

คำสำคัญ: องค์ความรู้, การสร้างสรรค์, การเล่นเพลงเรือ, ดนตรีกับชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

*บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาดนตรี, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, vichb@nu.ac.th

*** นักวิชาการละครและดนตรี, กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, siwadolnm@nu.ac.th

Knowledge and Creation of Phlengruaby Community Participation, Tambon Tha-pho, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province *

Vich Boonrod ** Siwadon Matarat ***

(Received: October 25, 2022; Revised: November 26, 2022; Accepted: November 28, 2022)

Abstract

The objectives of this article were to investigate knowledge and culture of performing Phlengrua songs through the experience of Tha-pho Elderly Community, Muang District, Phitsanulok and create Phlengrua performance with the Community. The key participants in this research were divided into 2 groups: the information provider group, who were professional in folk plays, community philosophers, and volunteers of the elderly within the community; and the sample group, consisting of 8 volunteers of the elderly from Tha-pho Community. The eight participants in the sample group were the registered population of Tha-pho Sub-district, Muang District, Phitsanulok Province. The group would collaborate in creating Phlengrua in the study. The study tools were experienced-based interview and creative-work evaluation. The results revealed that, firstly, Phlengrua songs of Tha-pho Community were remarkable with the language applying the local dialect to the lyrics, so the songs were the identity of Tha-pho Community. However, Phlengrua have been gradually disappeared according to the changing world. Secondly, brainstorming among the community members, the participants created and performed the songs together. The performance was measured at the excellent level. This also enhanced the community members to live in harmony and be aware of the local culture values through the local performance in order to make the most benefits for the community and society. This could be considered as the method to raise the youth's awareness about the values of local culture and wisdoms. As a result, it could be further preserved and transferred to the next generations.

Keywords: knowledge, creative, Phlengrua, music and community, by the participation of community

* Research Article, Naresuan University

** Assistant Professor, PhD., Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University, vichb@nu.ac.th

*** Music and Drama Academician, Student Affairs Division, Naresuan University, siwadonm@nu.ac.th

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรม วัฒนธรรมแบบวิถีพุทธ เศรษฐกิจแบบพึ่งพาอาศัยหมุนเวียน ก้าวข้ามไปสู่สังคมยุคสมัยใหม่ ที่เน้นการสร้างอุตสาหกรรมที่มี นายทุนใหญ่เข้ามาเป็นผู้ควบคุมการผลิตและเข้าสู่ยุคบริโภคนิยมอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้วิถีชีวิตและ ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนไปและยังได้ส่งผลกระทบต่อการคงอยู่ของวัฒนธรรมไทยในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการละเล่นไทยและการละเล่นพื้นบ้านที่ในอดีตต่างได้เคยรับบทบาทสร้างความบันเทิงและ ความจรรโลงใจ และเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม และยังคงแสดงให้เห็น ถึงภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์การละเล่นต่าง ๆ ของผู้คนในสมัยก่อน ที่ได้ถูกถอนความสำคัญลงไป เรื่อย ๆ และจางหายไปตามกาลเวลา รวมถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นวัฒนธรรมที่ บั่นทอนวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นสืบทอดกันมาแสดงให้เห็นถึง เอกลักษณะของชุมชนและท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นเป็นแหล่งรวมความรู้หรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลานานในรุ่นต่อรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเล่นเพลงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของ ชาวบ้านที่จะนำบทเพลงพื้นบ้านที่เป็นเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีแบบร่าง เพลงของตนไปตามความนิยมและสำเนียงภาษาพูดแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทพื้นที่ โดยเพลง พื้นบ้านส่วนมากจะเล่นกันในงานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ มีลักษณะที่เป็นบทเพลงแบบเรียบง่าย เข้าถึงง่าย และมีความสนุกสนาน แต่ได้แฝงด้วยหลักคำสอน การตักเตือน ประชดประชัน เสียดสีสังคมและ การเมืองเพื่อเป็นการบอกกล่าวถึงไว้ในลูกหลานได้ทราบถึงสภาพสังคมในตอนนี้ ๆ รวมถึงมีการ ร้องโต้ตอบเชิงเกี้ยวพาราสีอีกด้วย (บัวผัน สุพรรณยศ, 2562)

การละเล่นพื้นบ้านเป็นคุณลักษณะที่มีการแสดงออกถึงลัทธิทำทางต่าง ๆ ในขณะเล่น ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่มีความหมายในเชิงความสุข ความงาม และความดี มีลักษณะและ พฤติกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในยุคก่อน มีการเรียนรู้และใช้ประโยชน์สืบทอดกันมา ยาวนาน เป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว สมาน สามัคคี มีศีลธรรมอันดีงาม และเป็นวิถีชีวิตของคนไทยทุกภาคส่วน และการละเล่นเพลงเรือของชาว พิชญ์โลก เป็นการละเล่นชนิดหนึ่งซึ่งเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยที่สืบทอดกันมาในวิถีชีวิตของ คนในท้องถิ่น เป็นการละเล่นที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความเป็นอยู่ อาชีพ ความเชื่อและภาษาของ คนในท้องถิ่น สามารถช่วยส่งเสริมทางด้านสติปัญญา ศันสนีย ัณดรคุปต์ (2545) กล่าวว่า ซึ่งมีงานวิจัย มากมายที่สนับสนุนถึงการละเล่นพื้นบ้านที่มีคุณค่าต่อสังคมและเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งของ ประเทศชาติ สมควรได้รับการสนับสนุนฟื้นฟูให้กลับมามีความสำคัญต่อชุมชนอีกครั้ง นอกจาก การละเล่นเพลงเรือจะส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เล่นแล้ว ยังสามารถพัฒนาทั้งด้าน

ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สามารถสร้างความสนุกสนาน ความผ่อนคลาย และลดความเครียดได้ นอกจากนี้ อารมณ์ สุวรรณपाल (2547) กล่าวว่า ความสำคัญของการละเล่นกับการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คือช่วยเสริมสร้างการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การเคลื่อนไหว พัฒนาการทางสังคม รู้จักผลัดเปลี่ยน รอคอย เป็นผู้นำผู้ตาม รู้จักหน้าที่ รู้จักการทำงาน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

การละเล่นเพลงเรือเป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมนำมาเล่นกันในทุกวันนี้หลากหลาย เป็นเพลงปฎิภาลย์ชนิดเดียวที่ร้องเล่นกลางลำน้ำ ซึ่งจะมีพ่อเพลงและแม่เพลงอยู่คนละลำ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์พบว่า การละเล่นเพลงเรือจะพบอยู่ที่จังหวัดที่มีพื้นที่อยู่ริมแม่น้ำ เช่น พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี และพิษณุโลก ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะของความโดดเด่นที่แตกต่างกันออกไป จังหวัดพิษณุโลกมีประวัติศาสตร์ทางศิลปวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลายแขนงที่น่าสนใจและสำคัญมากมาย มหาวิทยาลัยนเรศวรมียุทธศาสตร์หลักด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชัยภูมิที่อยู่ส่วนกลางของประเทศเป็นเมืองหน้าด่านตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของแหล่งอารยธรรมที่มีความหลากหลายมีศักยภาพพร้อมที่จะเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงส่งเสริมสนับสนุนให้นักวิชาการได้ทำการศึกษาวิจัย พัฒนา และต่อยอดเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของชาวจังหวัดพิษณุโลกที่กำลังจะเลือนหายไปเพื่ออนุรักษ์ให้ชาวจังหวัดพิษณุโลกเองได้เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า สำหรับเยาวชนรุ่นใหม่ๆ รวมทั้งประชาชนในพื้นที่และที่บุคคลทั่วไปที่สนใจ เกิดความรักห่วงแหนในศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง โดยได้เน้นการสืบสานภูมิปัญญา ประเพณีศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้าน สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนในเขตเมืองได้มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของวัฒนธรรมมิใช่เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ทำลายศิลปวัฒนธรรมเดิมและพยายามฟื้นฟูวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ ซึ่งนำปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดให้เป็นความรู้ให้คนรุ่นใหม่ได้สืบทอดต่อไปได้

ลักษณะเฉพาะของพื้นที่วิจัยตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ชุมชนท่าโพธิ์มีความผูกพันกับศาสนาและมีประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษในเทศกาลงานบุญต่าง ๆ จึงมีการรวมกลุ่มของผู้สูงวัยมาประกอบกิจกรรมด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะประเพณีการแข่งเรือยาวเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดพิษณุโลกที่ได้ยึดถือมาเป็นเวลาช้านาน โดยทุกปีจะมีประเพณีถวายผ้าห่มพระพุทธชินราช หลังจากห่มผ้าพระพุทธชินราชจะมีการแข่งเรือในแม่น้ำน่านหน้าวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างหมู่คณะและผู้คนในชุมชน จนสืบเนื่องมาเป็นงานประเพณีแข่งเรือยาว และสิ่งทีควบคู่

ของประเพณีแข่งเรือยาวคือการละเล่นเพลงเรือที่เป็นการละเล่นที่สร้างความสนุกสนานและความประทับใจให้กับกลุ่มผู้ชมที่มีมาตั้งแต่ยุคอดีต ซึ่งปัจจุบันที่ค่อย ๆ ได้จางหายไปในชุมชน

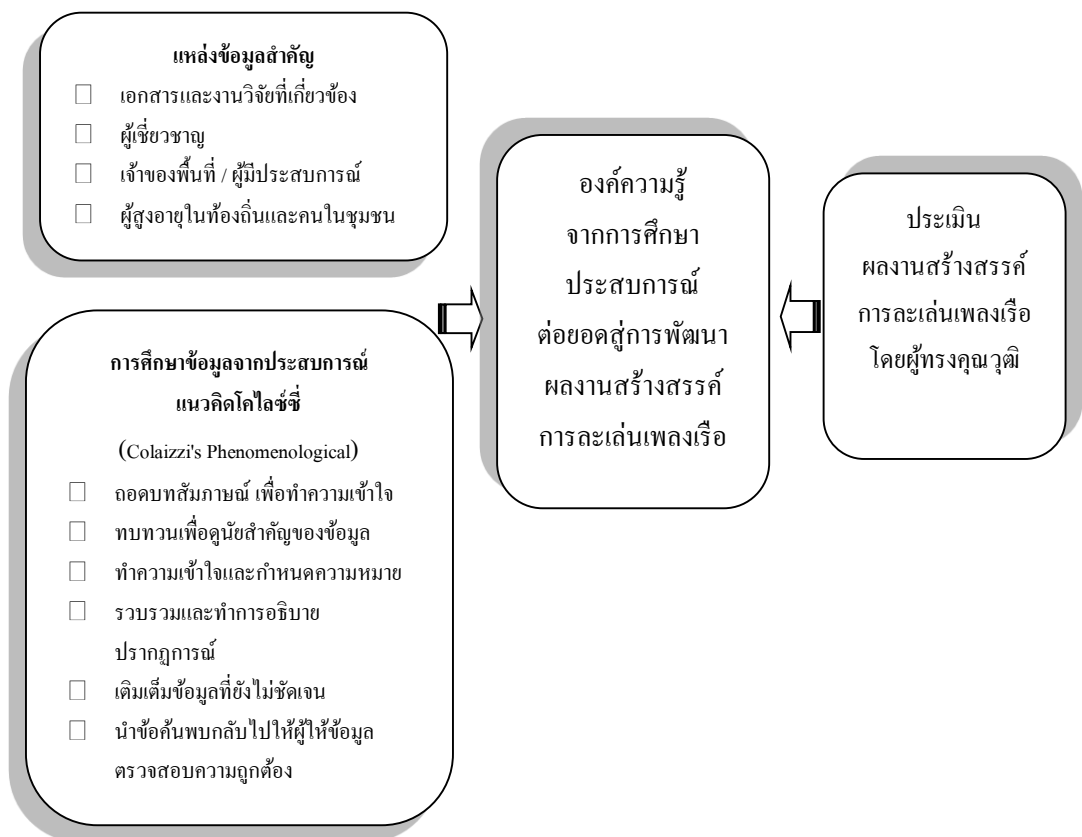
ข้อมูลจากการสำรวจจำนวนผู้สูงอายุที่มีรายชื่ออยู่ในตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในเดือน กันยายน ปี พ.ศ.2561 พบว่า มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากถึง 1,254 คน เป็นผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวป่วยเรื้อรังจำนวน 489 คน และเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จำนวน 29 คน ซึ่งมีแนวโน้มที่จำนวนจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปีต่อ ๆ ไป ซึ่งจากประสบการณ์การทำวิจัยกับผู้สูงอายุของผู้วิจัยได้พบว่า การที่ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีการติดต่อสื่อสาร และพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นในสังคม นอกจากเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี โดยมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางสังคม ด้วยการร่วมทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น ๆ (วิษณุ บุญรอด, 2565) และมีงานวิจัยที่หลากหลายได้สนับสนุนว่าการละเล่นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรียังช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสถ่ายทอดศักยภาพที่มีอยู่ของตนเอง รวมทั้งการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ภูมิปัญญาและทักษะร่วมกับบุคคลอื่นด้วย และมีงานวิจัยมากมายที่สนับสนุนถึงประสิทธิภาพของการเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีหรือการละเล่นดนตรีที่สามารถเสริมสร้างการกระตุ้นความรู้สึกในเชิงบวกและสามารถนำมาใช้เพื่อควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ซึ่งในกิจกรรมการร้องเพลง การเต้นรำ หรือกิจกรรมบรรเลงดนตรีเป็นกลุ่ม จะสามารถเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สร้างความสามัคคี เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการสนทนาภายในครอบครัว สร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว รวมถึงยังเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนให้กับครอบครัวได้ (Wetherick, 2009; Thompson, 2018; Wang and Agius, 2018; Wesseldijk, Ullen and Mosing, 2019)

ด้วยยุทธศาสตร์และกรอบการวิจัยของมหาวิทยาลัยนเรศวรได้ส่งเสริมให้นักวิชาการได้ทำการศึกษาและวิจัยเพื่อสืบทอดและเชิดชู รวมถึงการฟื้นฟูวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่เพื่อเป็นหลักฐานทางสังคมให้แก่ลูกหลานได้เรียนรู้และต่อยอดได้ ด้วยความเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ได้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุได้ร่วมเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ในการเข้าไปสัมผัสกับกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ พบว่า มีปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีความรู้ความสามารถ สร้างสรรค์ภูมิปัญญา หลากหลายศาสตร์ ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงความรักใคร่กลมเกลียวและความพลัดดันให้เกิดการพัฒนาในชุมชนท่าโพธิ์ของตนเองให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป รวมถึงยังพบหลักฐานและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นเพลงเรือปรากฏในพื้นที่ดังกล่าว ผู้วิจัยและคณะจึงมีความประสงค์ที่จะทำการฟื้นฟูการละเล่นเพลงเรือที่มีความงาม ความโดดเด่น ทั้งทางด้านภาษาและคีตศิลป์

ที่ลงตัว รวมถึงยังเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อดีตเคยเป็นการละเล่นที่อยู่คู่กับชุมชนท่าโพธิ์ได้กลับมาสานต่อให้แก่คนในยุคปัจจุบันได้สืบทอดต่อไป โดยคณะผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงบริบทและที่มาของการละเล่นเพลงเรือในชุมชนท่าโพธิ์ ตั้งแต่สมัยอดีตเพื่อเป็นฐานข้อมูลและความรู้ รวมถึงการสร้างสรรคการละเล่นเพลงเรือร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุของชุมชนท่าโพธิ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการละเล่นเพลงเรือ ในชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ให้มีความยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้และศิลปวัฒนธรรมการละเล่นเพลงเรือ ผ่านประสบการณ์กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานแสดงการละเล่นเพลงเรือ ร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการศึกษาประสบการณ์จากผู้มีความรู้ความสามารถและปราชญ์ชุมชน โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงประสบการณ์ (เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก) และนำองค์ความรู้จากการศึกษาในเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) มาพัฒนาสร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดงการเล่นเพลงเรือ ร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน และผลงานการแสดงจะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านวัฒนธรรมศึกษา ด้านประวัติศาสตร์ และด้านศิลปะการแสดง โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1) ผู้วิจัยและคณะทำการศึกษาประวัติความเป็นมาของการเล่นเพลงเรือทั้งในอดีตสู่การเข้ามาเป็นอีกหนึ่งการละเล่นที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญ และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 4 ราย หลังจากนั้นผู้วิจัยและคณะได้ทำการศึกษาประสบการณ์กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนท่าโพธิ์ (กลุ่มอาสาสมัครที่เป็นกลุ่มร่วมแสดงผลงาน) จำนวน 8 ราย เกี่ยวกับประสบการณ์การร่วมเล่นเพลงเรือ หรือประสบการณ์จากการได้สัมผัส รับรู้ จากอดีต และการสูญหายไปจากชุมชน โดยใช้แนวคิดของฮัสเซิร์ล (Husserl) ซึ่งเป็นการวิจัยปรากฏการณ์วิทยาเชิงพรรณนา (Descriptive Phenomenology) ที่ศึกษาประสบการณ์ชีวิตของผู้คนในชุมชนจากการผ่านการเล่นเพลงเรือในอดีต ด้วยการค้นหาโดยตรง (Direct exploration) ทำการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เฉพาะเจาะจงอย่างเป็นอิสระโดยปราศจากการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ใช้การหยั่งรู้ (Intuiting) ในการเสนอข้อค้นพบตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งจะเน้นความเข้มข้นของข้อมูล ความกว้างและความลึกของประสบการณ์ (ชาย โพธิ์สิตา, 2550) เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาประสบการณ์ชีวิตของผู้คนที่ผ่านประสบการณ์การเล่นเพลงเรือในอดีตแล้วนั้น หลังจากนั้นผู้วิจัยและคณะ จะใช้การระดมความคิด (Brainstorming) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างเป็นแบบแผน และเป็นวิธีการที่ดีในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้ความสามารถ และอาสาสมัครจากกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนท่าโพธิ์

ระยะที่ 2) นำข้อมูลจากการศึกษาประสบการณ์มารวบรวมเป็นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานผ่านการแสดงการเล่นเพลงเรือ ซึ่งจะเป็นกระบวนการร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์การแสดงโดยมีกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และเป็นผู้แสดงการเล่น

ระยะที่ 3) นำเสนอผลงานการแสดงสู่สาธารณะชน โดยการเผยแพร่ที่หลากหลายช่องทาง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการเล่นเพลงเรือ ในชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเป็นเผยแพร่การเล่นสู่การต่อยอดและสืบทอดในชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป และทำการประเมินผลงานแสดงการสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Keys Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการเล่นพื้นบ้าน ปราชญ์ชุมชน กลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชน จะทำการสัมภาษณ์ในเรื่องของประวัติความเป็นมา ประสบการณ์ที่เคยสัมผัสการเล่นเพลงเรือในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1.1 เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเล่นเพลงเรือ

1.2 เป็นผู้ที่ย้ายอยู่ในจังหวัดเขตภาคเหนือตอนล่าง

1.3 เป็นผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ

2. กลุ่มที่ร่วมสร้างสรรค์ผลงาน/ร่วมแสดง ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุอาสาสมัครในชุมชนท่าโพธิ์ จำนวน 8 คน ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนของตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria) ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มที่ร่วมสร้างสรรค์ผลงาน/ร่วมแสดง ดังนี้

2.1 เป็นประชากรที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนของตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2.2 เป็นผู้สูงอายุที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนของตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2.3 เป็นผู้ที่สามารถประกอบกิจกรรมดนตรีได้ และสามารถช่วยเหลือตนเองได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย 2 ชิ้น ประกอบไปด้วย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงประสบการณ์ (สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มอาสาสมัครร่วมแสดงผลงาน) โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์เป็นการให้ผู้ให้ข้อมูลได้บรรยายคำตอบตามความรู้สึกนึกคิด ซึ่งมี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ประสบการณ์การใช้หรือการร่วมใช้การเล่นเพลงเรือ และตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

2. แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ (ผู้ทรงคุณวุฒิใช้ประเมินผลงานการสร้างสรรค์)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของโคไลซ์ซี (Edward and Welch, 2011) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และการวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ความรู้และศิลปวัฒนธรรมการละเล่นเพลงเรือ ผ่านประสบการณ์ของกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การละเล่นเพลงเรือในจังหวัดพิษณุโลก นั้น ได้มีจุดเริ่มต้นพร้อมกันกับประเพณีการแข่งขันเรือซึ่งในสมัยก่อน การที่จะเริ่มจัดประเพณีการแข่งขันเรือยาวของชาวจังหวัดพิษณุโลกได้นั้น จะต้องมีการประเพณีห่มผ้าองค์หลวงพ่อพระพุทธรชินราช โดยมีการตั้งขบวนเรือของชาวบ้าน จากทำนน้ำหมู่บ้านท่าโรงตะวันตก ตำบลวัดพริก เพื่อล่องทวนกระแสน้ำมาบริเวณทำนน้ำวัดใหญ่ ซึ่งการตั้งขบวนเรือของชุมชนบ้านท่าโรงตะวันตก นั้น ชาวบ้านจะมีความเชื่อกันว่าการที่เราพยายามพายเรือทวนแม่น้ำน่านเพื่อมาทำการเปลี่ยนผ้าห่มหรือผ้าคลุมจีวรองค์หลวงพ่อพระพุทธรชินราช ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) และการนำผ้าปาหัวเรือมาถวายวัดในช่วงเทศกาลวันออกพรรษาจะเป็นกุศลใหญ่ ส่วนการละเล่นเพลงเรือและการขับร้องเพลงพื้นบ้านนั้น สันนิษฐานว่าในระหว่างที่มีการพายเรือล่องตามแม่น้ำน่าน มีการร้องรำทำเพลงกันเกิดขึ้นโดยเพลงที่นำมาร้องบนเรือในสมัยนั้น เริ่มต้นมาจากการนำบทเพลงพื้นบ้าน สลับการร้องเพลงเรือเพื่อสร้างความสนุกสนานในระหว่างล่องเรือ และกิจกรรมดังกล่าวก็ได้ทำกันอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นประเพณีนิยมและธรรมเนียมปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน และในส่วนของการเล่นเพลงเรือชุมชนท่าโพธิ์ อาจมีความเกี่ยวข้องกันเนื่องจากผู้นำชุมชนบ้านท่าโพธิ์ได้เดินทางไปร่วมงานแข่งขันเรือยาว ทำนน้ำวัดใหญ่ และได้ชมการร้องรำทำเพลงอย่างสนุกสนานบนเรือของชุมชนชาวท่าโรงตะวันตก จึงสันนิษฐานได้ว่าอาจเป็นการนำรูปแบบที่ได้พบเห็น มาปรับใช้ให้เข้ากับชุมชนตนเอง เนื่องด้วยชุมชนชาวตำบลท่าโพธิ์มีพื้นที่ติดริมแม่น้ำน่านเช่นกัน ผู้นำชุมชนจึงได้มีแนวความคิดที่จะริเริ่มการจัดประเพณีการแข่งขันเรือยาวขึ้นมาภายในชุมชนท่าโพธิ์ โดยจัดขึ้นที่ท่าทำนน้ำวัดภายในชุมชนริมน้ำ ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และส่งเสริมให้มีการแข่งขันเรือเล็กและเรือยาว พร้อมด้วยการประกวดการละเล่นเพลงเรือจากชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ในตำบลท่าโพธิ์ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชุมชนท่าโพธิ์นับตั้งแต่นั้นมา ซึ่งการละเล่นเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์ในสมัยก่อน จะนิยมจัดในรูปแบบของการแข่งขันกันในระดับตำบล โดยให้ตัวแทนในแต่ละคุ้ม (หมู่บ้าน) ส่งตัวแทนมาร่วมการแข่งขันการละเล่นเพลงเรือ บริเวณท่าทำนน้ำวัดศักดิ์นรินทร์ และท่าทำนน้ำคู้งวารี ในช่วงงานบุญออกพรรษา ซึ่งเป็น

การละเล่นและงานบุญประจำปีที่สำคัญของชุมชนชาวท่าโพธิ์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน และเพื่อเป็นการแข่งขันคัดเลือกตัวแทนคนของชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ไปร่วมแข่งขันและทำการแสดงการละเล่นเพลงเรือในงานบุญประจำปีของจังหวัด บริเวณหน้าวัด พระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) ในประเพณีแข่งขันเรือยาวประจำปี จังหวัดพิษณุโลก การละเล่นเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์เรานั้น ได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานและจัด ขึ้นเป็นประจำทุกปี จนเมื่อช่วงหลายปีที่ผ่านมากิจกรรมการละเล่นเพลงเรือและแข่งขันเรือของชุมชน ท่าโพธิ์ ได้สูญหายไปตามยุคสมัย เนื่องด้วยปัจจัยหลายอย่างจนทำให้วัฒนธรรมอันงดงามของชุมชน กำลังจะเลือนหายไป และเป็นที่น่าเสียดายที่เยาวชนคนรุ่นหลังที่อยู่ในชุมชนบางคนก็ไม่เคยทราบว่า ชุมชนท่าโพธิ์ของตนเองเคยมีการละเล่นเพลงเรือ และการแข่งขันเรือยาวมาก่อน ส่วนใหญ่จะเป็น ผู้สูงอายุที่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการละเล่นเพลงเรือในอดีต ยังคงรวมกลุ่มกันพูดคุยและ ฟังเรื่องราวของเพลงเรือกันอยู่บ้าง แต่ก็นับว่าน้อยลงมาก ปัจจุบันก็ยังไม่มีการฟื้นฟูการละเล่นเพลงเรือชุมชน ท่าโพธิ์อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจนและที่สำคัญการละเล่นเพลงเรือกำลังจะเลือนหายไปจากชุมชนท่าโพธิ์

ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีประสบการณ์ในการละเล่นเพลงเรือในอดีต และเป็นผู้นำชุมชนบ้าน แยก ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้กล่าวไว้ว่าในอดีตตนได้เป็นผู้นำในการรวมกลุ่ม ชาวบ้านเพื่อคัดเลือกตัวแทนชุมชนมาฝึกการละเล่นเพลงเรือ และสนับสนุนกิจกรรมการแข่งขัน ระหว่างชุมชนต่าง ๆ ภายในตำบลท่าโพธิ์ โดยจะจัดการคัดเลือกและการแบ่งทีมเพื่อทำการแข่งขันกัน บริเวณที่หน้าวัด แม่เทียน ลีสมัชา ยังได้ให้ข้อมูลว่า การละเล่นเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์ในอดีตนั้น ผู้แสดงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุ โดยเป็นการรวมตัวกันในช่วงเวลาที่ว่างหรือ หลังเสร็จภารกิจในชีวิตประจำวันและได้นัดแนะรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรม เพื่อที่จะช่วยกันแต่ง บทร้องและทำนองเพลงเรือขึ้นมาเพื่อใช้ขับร้อง การละเล่นเพลงเรือของชุมชนบ้านท่าโพธิ์ใน สมัยก่อนบททำนองเพลงเรือจะมีเนื้อหาในลักษณะเชิงการหยอกล้อกันระหว่างชายหญิงเป็นส่วน ใหญ่ หรือบางบทก็จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี การละเล่น อาหาร เรื่องราว เคน ๆ เหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชุมชน หรือบางครั้งอาจใช้การด้นสดเพื่อถ่ายทอดบทร้องออกมา ในสมัย อดีตนั้นถือว่าการขับร้องเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์ มีชื่อเสียงและเอกลักษณ์เป็นอย่างมาก เพราะมี จุดเด่นตรงการใช้สำเนียงภาษาถิ่นสอดแทรกเข้ามาในบทร้องเพลงเรือจนกลายเป็นจุดเด่นทำให้เป็นที่ ชื่นชอบจากผู้คนที่ได้พบเห็นและได้รับชมรับฟัง ทำให้ผู้คนในสมัยนั้นคอยติดตามการละเล่นเพลงเรือ ของชุมชนท่าโพธิ์ที่เดินทางมาร่วมการแสดงและประกวดแข่งขันในงานประเพณีแข่งเรือยาวประจำปี หน้าวัดศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร (วัดใหญ่) ของจังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างมาก

ศิลปินครูเพลงพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก ได้ให้ข้อมูลว่า การละเล่นเพลงเรือได้สร้างคุณค่าและประโยชน์อย่างมากจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ รวมถึงได้สืบทอดวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาติไว้แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไป ซึ่งคนรุ่นใหม่สามารถนำเอาการละเล่นไปสร้างสรรค์โดยใช้การสร้างเนื้อหาในบทร้องใหม่ได้ โดยยึดถือทำนอง วิธีการร้อง และขนบการละเล่นแบบเดิม ๆ ในการ ประพันธ์บทร้องเพลงเรือให้คนรุ่นใหม่ตามในนิตยสารสตรีสารและในโอกาสต่าง ๆ ช่วงปี พ.ศ.2529 - พ.ศ.2536 ในคอลัมน์เพลงพื้นบ้าน โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ขนบการร้องเพลงจะเริ่มต้นจาก “การไหว้ครู” ซึ่งเป็นการเคารพครูบาอาจารย์ ต่อด้วย “เกริ่น” คือการสวัสดีผู้ชม และแนะนำเรื่องที่จะขับร้อง “ประ” คือการเริ่มการละเล่นตอบโต้ของทั้งสองฝั่ง และจบด้วยการ “ลา” คือการกล่าวอำลา อวยพรผู้ชมที่มาชมการแสดงตามรูปแบบการขับร้องเพลงพื้นบ้าน และทำนองที่ใช้ในการละเล่นเพลงเรือได้มีการสันนิษฐานไว้ว่า เกิดจากการละเล่นเพลงเรือกับการเล่นสัทวากลอนสดซึ่งใช้วงดนตรีไทยมาประกอบ การละเล่นเพลงเรือจึงอาจได้รับอิทธิพลจากการเล่นสัทวากลอนสด แต่บางพื้นที่ในสมัยก่อนอาจไม่พบทำนองดังกล่าว ซึ่งสามารถพบได้ในราชสำนักเท่านั้น เนื่องจากสัทวากลอนสด คือ การละเล่นที่อยู่ต่อหน้าพระที่นั่งหรือในราชสำนัก แต่เนื่องด้วยระยะเวลาที่ผ่านมา อิทธิพลของวงดนตรีไทยในการละเล่นสัทวากลอนสดได้เผยแพร่สู่การละเล่นเพลงเรือในพื้นที่ใกล้เคียงราชสำนักจนสู่การละเล่นเพลงเรือในพื้นที่ชุมชนหรือตามหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งได้เกิดทำนองประกอบการละเล่นขึ้นมาใหม่ และการค้นสดที่เป็นความโดดเด่นเฉพาะของการละเล่นเพลงเรือ โดยผู้ที่ทำการค้นสดได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการร้องเพลงพื้นบ้านมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพราะการค้นสดเกิดจากการใช้ข้อมูลที่มีเป็นพื้นฐานของตนเอง การศึกษาข้อมูลในท้องถิ่น ประสบการณ์ จนสามารถนำมาค้นสดในการละเล่นเพลงเรือได้ ยกตัวอย่าง ครูเพลง นายตะลุ่ม จังหวัดอ่างทอง ศิลปินผู้ขับร้องเพลงเรือ และการละเล่นเพลงเรื่อนั้นมีส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมในเรื่องการพัฒนาทักษะสมองในเรื่องความจำ ปฏิภาณไหวพริบ เพราะการละเล่นเพลงเรือ นั้นช่วยในการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ส่วนต่าง ๆ ในร่างกายรวมถึงจิตใจอีกด้วย เพราะในการขับร้องเพลงเรือเป็นประจำจะสามารถทำให้ผู้เล่นกิจกรรมเพลงเรือมีความเชี่ยวชาญในการร้อง ภาษาเพลงพื้นบ้านเรียกว่า “มุคโตแตก” หมายถึง ปฏิภาณไหวพริบ การคิดค้นสดได้ในทันที (Improvisation) และบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น พ่อหวังเต๊ะ แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นต้น ซึ่งต้องมีการศึกษาก่อนครู ฝึกฝนทักษะเกิดความชำนาญจนสามารถค้นสดได้

2. ผลการสร้างสรรค์ผลงานแสดงการละเล่นเพลงเรือร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ได้ผลงานการสร้างสรรค์การแสดงการละเล่นเพลงเรือผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในรูปแบบของสื่อประเภทวีดิทัศน์ ที่สามารถเข้าถึงกลุ่ม

คนที่หลากหลาย อาทิ นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ผ่านช่องทางออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ช่องทาง YouTube และ Facebook ซึ่งเป็นสื่อออนไลน์ที่เป็นที่นิยมและเข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็วในยุคปัจจุบัน รวมถึงผลงานการสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ ยังเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อเป็นการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ในศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเภทเพลงพื้นบ้าน เพลงเรือ คนตรีประกอบการขับร้อง และทำให้ผู้คนในชุมชนตระหนัก รักและหวงแหนในวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นแต่อดีตให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง จากผลงานสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือ ร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 2 ช่องทางเข้าชมวิดีโอที่เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์เพลงเรือ

แนวคิดและกระบวนการในการสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือ ผู้วิจัยจะสรุปตามประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดริเริ่ม

ผู้วิจัยและคณะได้ศึกษาถึงรูปแบบการเล่นเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์ พบว่าการการเล่นเพลงเรือของผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านการขับร้องการใช้ภาษาประจำถิ่น และมีความเรียบง่ายตามแบบวิถีการเล่นชุมชนแบบดั้งเดิมท้องถิ่นทั่วไป จึงมีแนวคิดในการสร้างสรรค์การเล่นเพลงเรือขึ้นมาใหม่จากที่ได้หายไปจากชุมชน แต่ยังคงอัตลักษณ์การแสดงเพลงเรือเอาไว้ โดยการแต่งเนื้อร้องทำนองเพลงเรือขึ้นมาใหม่และเน้นการให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ร่วมแต่งบทร้อง และการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเป็นการบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนท่าโพธิ์ที่มีวิถีชีวิตอยู่ริมแม่น้ำน่านและยังกล่าวถึงของดีต่าง ๆ ในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานการเล่นเพลงเรือที่มีส่วนร่วมกับชุมชนในครั้งนี้จะเป็นการสร้างภาคภูมิใจในศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น อีกทั้งยังสร้างแรงจูงใจและความตระหนักและเล็งเห็นคุณค่าของการเล่นประจำท้องถิ่นแบบดั้งเดิมให้กลับมาอีกครั้ง

2.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

องค์ที่ 1 แต่งบทร้องเพลงเรือ

แนวคิดองค์ที่ 1 แต่งเนื้อร้องเพลงเรือ การแต่งเนื้อร้องเพลงเรือหรือเพลงพื้นบ้านในอดีตส่วนใหญ่จะเป็นการแบ่งบทเพลงเรือตามแบบดั้งเดิมโดยการเริ่มจาก บทไหว้ครู บทเกริ่น และบทลามาเป็นรูปแบบและขั้นตอนในการแต่งเนื้อเพลงเรือ โดยการนำเรื่องราวเล่าขานของผู้คนในอดีตที่มีความโดดเด่น มาแต่งบทให้สัมผัสและคล้องจอง โดยแบ่งเป็นบทร้องของฝ่ายชายและบทร้องของฝ่ายหญิง เพื่อใช้ร้องตอบโต้กัน โดยมีผู้สูงอายุในชุมชนท่าโพธิ์ มีส่วนร่วมในการแต่งบทร้อง

องค์ที่ 2 ฝึกร้องฝึกรำ

แนวความคิดองค์ที่ 2 หลังจากได้บทร้องแล้ว จะมีการฝึกร้องเพลงเรือโดยผู้วิจัยและคณะจะมีการฝึกช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถขับร้อง บรรเลงดนตรี และสามารถร้องตอบโต้กันได้จากนั้นก็คัดเลือกผู้ที่จะเป็นต้นเสียงฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เพื่อจะเป็นผู้ร้องนำในบทที่แต่งขึ้นมาใหม่ ส่วนอาสาสมัครผู้อื่นจะบรรเลงดนตรีและเป็นลูกคู่หรือร้องรับผู้ที่เป็นต้นเสียงตามแบบการละเล่นเพลงเรือ

องค์ที่ 3 ร่วมกันร้องทำนองเพลงเรือ

แนวความคิดองค์ที่ 3 ร่วมกันร้องทำนองเพลงเรือ คือ การจำลองพื้นที่สถานการณ์การแต่งกาย ลักษณะการละเล่นในอดีต โดยการใช้ท่วงท่าการรำรำการขับร้องตอบโต้และรับระหว่างฝ่ายชายหญิงและจินตนาการสร้างสรรค์ฉากแสดงให้เหมือนว่ากำลังล่องเรืออยู่ในแม่น้ำ เพื่อให้ผู้สูงอายุหรือผู้แสดงรับรู้และเข้าใจในลักษณะการละเล่นเพลงเรือในอดีต

ภาพที่ 3 ภาพลงพื้นที่เพื่อแต่งเพลง ฝึกร้อง ฝึกรำ

ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงเรือชุมชนท่าโพธิ์

2.3 การออกแบบลีลาและท่าทาง

การออกแบบลีลาและท่าทางการแสดง ลีลา และท่าทางการแสดงเพลงเรือชุมชนท่าโพธิ์ นี้ เป็นการใช้นาฏยลักษณ์ในลักษณะของการตีความตามบทและทำนองเพลงที่ขับร้อง ซึ่งเพลงเรือเป็นจังหวะทำนองที่มีความคล้ายกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง การแสดงออกทางด้านนาฏยลักษณ์จึงเป็นไปในลักษณะของการใช้ภาษาภายในการตีความ ท่าทางและการรำรำจะเป็นท่ารำอิสระไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน แต่การสร้างสรรค์การละเล่นเพลงเรือชุมชนท่าโพธิ์ จะมีการแสดงออกทางด้านนาฏย

ลักษณะที่โดดเด่นอยู่สามช่วงทำนองเพลง คือ 1. บทไหว้ครู จะเป็นทำนองการพนมมือไหว้เนบอกและการไหว้ขึ้นเหนือศีรษะ เพื่อแสดงถึงความเคารพนอบน้อมและเป็นการขอพรจากครูบาอาจารย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2. บทเกริ่น เป็นช่วงที่ทำการขับร้องตอบโต้กันระหว่างชายและหญิง ทำนองการแสดงจะเน้นไปในนาฏยลักษณะที่เป็นการรำตีบท ตามเนื้อร้องทำนองเพลง อาจมีการแตะหรือจับฝ่ายตรงข้ามบ้างเพื่อความสนุกสนาน ส่วนผู้ที่ร้องคู่หรือลูกคู่ที่ร้องรับ จะปรบมือให้เข้ากับจังหวะ มีการแซวผู้ร้องหลัก และสามารถขึ้นมาร่ายรำเพื่อสร้างความสนุกสนานครื้นเครงร่วมกันได้ 3. บทลา เป็นการให้พรและการบอกลาในลักษณะของการไหว้ หรือการรำรำตีบทตามเนื้อร้อง เพื่อเป็นการอำลาหรือขอภัยในการละเล่นและการแสดงที่ผ่านมา ซึ่งแสดงถึงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ ผู้ที่ทำการแสดงร่วมกัน และที่สำคัญคือผู้ชมและผู้ฟังที่ได้รับชมการแสดงครั้งนี้

ภาพที่ 4 ภาพการถ่ายทำวิดีโอทัศน์และการแสดงสร้างสรรค์การละเล่นเพลงเรือชุมชนท่าโพธิ์

2.4 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายในการสร้างสรรค์การละเล่นเพลงเรือชุมชนท่าโพธิ์ จะเน้นเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใสเพื่อให้ผู้ชมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกสบายตา ดูแล้วมีความสุขสดใส โดยแบ่งลักษณะการแต่งกายของฝ่ายชายและหญิง ดังนี้

2.4.1 การแต่งกายของฝ่ายชาย จะใส่เสื้อลายดอกหรือเสื้อสีพื้นคอกลม นุ่งโจงกะเบน มีผ้าขาวม้าหรือผ้าสไบห่มไหล่ และมีเครื่องประดับเป็นดอกไม้ หรือพวงมาลัยห้อยคอ พัดแป้งหรือขมิ้นที่ใบหน้า

2.4.2 การแต่งกายของฝ่ายหญิง จะใส่เสื้อลายดอก หรือสีพื้นคอกลมหรือคอกระเช้า นุ่งโจงกะเบน มีสไบเป็นลวดลายผ้าพื้นถิ่นสีสดใสต่าง ๆ ห่มตามแบบจารีต มีเครื่องประดับตามความเหมาะสม หรือใช้ดอกไม้ทำเป็นสร้อยคอ

2.5 นักแสดง

ผู้วิจัยและคณะได้คัดเลือกนักแสดงที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชนที่สมัครใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครในโครงการ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การละเล่นเพลงเรือชุมชนท่าโพธิ์ นักแสดงประกอบไปด้วย ผู้สูงอายุ (อาสาสมัคร) จำนวน 8 ท่าน แบ่งเป็นชาย 2 คน และหญิง 6 คน และมีเยาวชนที่อยู่ในชุมชนสมัครใจเข้าร่วมทำการแสดงเพื่อสืบสานศิลปและวัฒนธรรมประจำชุมชน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน โดยต่างจะถูกแบ่งบทบาท ประกอบไปด้วยผู้ขับร้องนำหรือ ด้นเสียง ฝ่ายชาย 1 คน ฝ่ายหญิง 1 คน และแบ่งผู้แสดงทั้งหมดออกเป็นสองฝ่าย ๆ ละ 5 คนเท่า ๆ กัน เพื่อร้องลูกคู่หรือร้องรับ และผู้รับหน้าที่ตีตะโพน 1 คน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลของการวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานแสดงการละเล่นเพลงเรือร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนท่าโพธิ์ ในครั้งนี้ถือได้เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการละเล่นเพลงเรือให้กับผู้สูงอายุ และผู้คนในชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า องค์ความรู้และศิลปวัฒนธรรมการละเล่นเพลงเรือในชุมชนท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในอดีตมาช้านาน เนื่องจากการละเล่นเพลงเรือของชุมชนท่าโพธิ์มีเอกลักษณ์ในด้านภาษา การนำเสนอและภาษาถิ่นมาใช้ เวลาร้องจึงเกิดความเป็นเอกลักษณ์ประจำชุมชนท่าโพธิ์ แต่ในปัจจุบันการละเล่นเพลงเรือและแข่งขันเรือยาวได้สูญหายจากชุมชนไปตามยุคสมัย เนื่องด้วยปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และผลงานสร้างสรรค์เพลงเรือที่เกิดจากการระดมความคิดของผู้สูงอายุในชุมชน สามารถสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี และการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมประจำถิ่นผ่านการใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคมต่อไปได้ และการสร้างสรรค์ผลงานการละเล่นเพลงเรือสามารถดึงดูดผู้คนในชุมชนออกมาร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชนและสานปฏิสัมพันธ์กันได้ และเป็นแนวทางให้กลุ่มเยาวชนได้ตระหนักและเล็งเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้สัมผัสถึงความสุขและความปลาบปลื้มใจของอาสาสมัครที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงเรือ และเป็นส่วนสำคัญในการนำเอาศิลปวัฒนธรรมการละเล่นประจำท้องถิ่น ที่เลือนหายไปแล้วกลับมาสืบสานและสร้างสรรค์ให้กลับขึ้นมาอีกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซาฮิฏีน นิดิภาค และคณะ (2561) ที่ได้ทำวิจัยเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการละเล่นกรือโตะ อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งจากการลงภาคสนามและทำการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ต่างมีความเห็นและประสงค์ตรงกัน คือ ต่างมีความต้องการให้มีการดูแลรักษาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการละเล่นต่าง ๆ ให้สืบทอดต่อไป เนื่องจากยุคสมัยใหม่ผู้คน

ส่วนใหญ่ได้มองข้ามสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวโดยเฉพาะสิ่งที่ควรอนุรักษ์สืบทอดที่สำคัญในท้องถิ่นของตนเอง การทำงานวิจัยสร้างสรรค์ในเชิงส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การละเล่นต่าง ๆ นั้นจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการช่วยฟื้นฟูและนำเอาสิ่งที่ขาดหายไปในชุมชนกลับมาอีกครั้งได้ สอดคล้องกับ บัวผัน สุพรรณยศ (2562) ที่ได้กล่าวว่า นักวิชาการ นักวิจัย หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ วัฒนธรรมหรือการละเล่นต่าง ๆ ควรได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมอันรวดเร็วในยุคนี้และช่วยกันเร่งมือในการสร้างแนวทางต่าง ๆ ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของบ้านเราให้สามารถคงอยู่กับสังคมไทยต่อไปได้อย่างยั่งยืน และการนำเอากิจกรรมการละเล่นเพลงเรือได้กลับเข้าไปสู่ชุมชนในครั้งนี้ สามารถดึงดูดคนในชุมชนออกมาสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้มากขึ้น และยังสามารถเป็นแนวทางให้กลุ่มเยาวชนที่อยู่ชุมชนได้ตระหนักและเล็งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการศึกษาเรียนรู้การสร้างสรรค์ผลงานการละเล่นเพลงเรือของชุมชนชาวท่าโพธิ์นี้ได้นำไปเรียนรู้และต่อยอดต่อไป

2. ผลการประเมินผลงานสร้างสรรค์ผลงานแสดงการละเล่นเพลงเรือร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนท่าโพธิ์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ราย พบว่า ผลงานสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีเด่นและได้เป็นผลงานที่สร้างมิติใหม่ในด้านการสร้างสรรค์ผนวกกับสุนทรียศาสตร์ และสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี และการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมประจำถิ่น ผ่านการใช้กิจกรรมการละเล่นเพลงเรือที่ทำการศึกษานี้ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุันททา เกตุเหล็ก (2561) การสร้างสรรค์ผลงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์ได้จริง จะต้องศึกษาบริบทของพื้นที่นั้น ๆ ให้สมบูรณ์ รวมถึงการศึกษาไปยังเจ้าของพื้นที่ที่จะให้ข้อมูลอันเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญ ที่จะนำมาเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญในการตั้งต้นและขยายเรื่องราวในเนื้อหาของผลงานสร้างสรรค์นั้น ๆ ให้ผู้คนเข้าถึงและรู้สึกได้อย่างแท้จริง รวมถึงการใช้สื่อ Social Media ในการส่งต่อผลงานสร้างสรรค์หรือเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์ จะทำให้ผลงานมีคุณค่าในเชิงสังคมและตอบโจทย์กลุ่มผู้ถึงได้ทุกกลุ่มวัยได้อีกด้วย (ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ, 2564)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันการศึกษาในทุกระดับสามารถทำการส่งเสริมการละเล่นพื้นบ้านทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร โดยควรมีการกำหนดให้มีการเรียนการสอนการละเล่นพื้นบ้านในประเภทต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของไทย ซึ่งอาจจะไปบรรจุอยู่ในหมวดวิชาสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี

นาฏศิลป์ ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงการเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรในรายวิชานั้น ๆ

2. จังหวัดพิษณุโลกควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและดึงนำเอาการละเล่นเพลงเรือโดยเป็นการแสดงของชาวบ้านในชุมชน เพื่อเป็นการฟื้นฟูการละเล่นเพลงเรือที่หายไป ในชุมชนได้หวนกลับมามีชีวิตชีวา รวมถึงยังเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับผู้คนในชุมชนได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การส่งเสริมและอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้านนั้น นักวิจัยควรศึกษาเจาะลึกลงไปถึงปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณของแหล่งทุนต่าง ๆ ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดการละเล่นให้คงอยู่ต่อไป

2. การทำวิจัยในเชิงอนุรักษ์ควรจะสอดแทรกการปลูกฝังให้ผู้คนในชุมชนได้เกิดความรัก ความสามัคคี และการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมประจำถิ่นผ่านการใช้กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะก่อเป็นประโยชน์ที่ดีต่อชุมชนและสังคมในภาคพื้นดินต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ สุวรรณภา, อภิชา สุขจีน, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ และวราภรณ์ ดวงแสง. (2564). การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชน ในกลุ่มจังหวัดล้านนา. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(2), 185-197.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชาอีฎีน นิตินาก, กามิเลีย หะยีหะชา, ฟิรดาวซ์ มุหะมัด, รอฮานี เต๊ะซา และสุไลมาน สماعيل. (2561). การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการละเล่นกรือไต่ะ อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(3), 97-106.
- บัวผัน สุพรรณยศ. (2562). เพลงพื้นบ้านภาคกลาง. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 26(2), 152-200.
- วิษณุ บุญรอด. (2565). นวัตกรรมเครื่องดนตรีสำหรับผู้สูงอายุประเภทเครื่องดีดและเครื่องตีเพื่อใช้ในกิจกรรมดนตรีผู้สูงอายุ ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), 132-153.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). “ท่านกำลังทำร้าย (ฆ่า) ลูกศิษย์โดยไม่รู้ตัวหรือไม่,” *วารสารมิตรครู*, 3(2), 24-25.

- สุนันทา เกตุเหล็ก. (2561). การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยเชิงอนุรักษ์: กระจายชนบุรี. *วารสารคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 5(1), 69-77.
- อารมย์ สุวรรณपाल. (2547). “การเล่นกับการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเด็กปฐมวัยเด็กปฐมวัย”, ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับปฐมวัย หน่วยที่ 8-15. (พิมพ์ครั้งที่ 8). หน้า 9-12. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- Edward, K. L., and Welch, T. (2011). The extension of Colaizzi’s method of phenomenological enquiry. *Contemporary Nurse*, 39(2), 163–171.
- Thompson G. A. (2018). Long-Term Perspectives of Family Quality of Life Following Music Therapy with Young Children on the Autism Spectrum: A Phenomenological Study. *Journal of music therapy*, 54(4), 432–459.
- Wang, S., and Agius, M. (2018). The use of Music Therapy in the treatment of Mental Illness and the enhancement of Societal Wellbeing. *Psychiatria Danubina*, 30(Suppl 7), 595–600.
- Wesseldijk, L. W., Ullen, F., and Mosing, M. A. (2019). The Effects of Playing Music on Mental Health Outcomes. *Scientific reports*, 9(1), 12606.
- Wetherick D. (2009). Music in the family: Music Making and Music Therapy with Young Children and Their Families. *The Journal of Family Health Care*, 19(2), 56–58.

การพัฒนากระบวนการจัดการการเงินลานมันชุมชน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกลไกไตรภาคี เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน กรณีศึกษา ลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

พรเทพินทร์ สุขแสงประสิทธิ์** ปัทมเกสร ราชธานี***

(วันที่รับบทความ: 20 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 22 พฤศจิกายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 15 ธันวาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเงิน และเพื่อพัฒนาและทดลองใช้กระบวนการจัดการการเงินของลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระจังหวัดขอนแก่น พื้นที่เป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านหนองแวงสั๊กหลักและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านห้วยเตย ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ประกอบด้วย ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการบริหารวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนชุมชนในพื้นที่ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 42 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และการจัดเวทีการประชุม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) พื้นที่วิจัยเป็นลานมันที่ดำเนินงานโดยกลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านหนองแวงสั๊กหลัก มีสมาชิกรวม 38 ราย และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านห้วยเตยมีสมาชิกรวม 33 ราย จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 นับตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ โดยทั้งสองกลุ่มดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมสำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปด้วยกัน โดยเฉพาะการจัดการห่วงโซ่อุปทานของการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ ได้แก่ การจัดหาต้นพันธุ์ การบันทึกพื้นที่ปลูก การบำรุงดิน การบริหารจัดการต้นทุนการผลิต การเก็บเกี่ยว การนำผลผลิตมันสำปะหลังสดมาขาย รวมถึงการบริหารลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ 2) การพัฒนากระบวนการจัดการการเงินลานมันชุมชนผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกลไกไตรภาคีเพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน ประกอบด้วย การออกแบบโครงสร้างกลุ่ม การวางระบบจัดเก็บเอกสารการเงิน การประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณ และโปรแกรมสำเร็จรูปในการบันทึกการขายการรับซื้อมันที่หน้าลาน โดยผลการทดสอบกระบวนการดังกล่าวช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการการเงินของกลุ่มโดยเฉพาะการติดตามตรวจสอบรายการเงินสดและค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานของลานมันวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนา, กระบวนการจัดการการเงิน, วิสาหกิจชุมชน, กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

* บทความวิจัย แหล่งทุนงบประมาณโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ในกลุ่ม Basic Research Fund มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

** อาจารย์สาขาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น, Email: porntepin.s1111@gmail.com (ผู้แต่งหลัก)

*** หัวหน้าแผนกงานวิจัยและพัฒนา, สำนักงานวิทยาเขตขอนแก่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น, Email: pattamakes@gmail.com (ผู้แต่งร่วม)

Development of Financial Management Process for community Cassava Yard through the Process of Knowledge Sharing with Triple Helix Model for Sustainable Growth, a Case Study of Thaphra Community Enterprise Cassava Yard, Khon Kaen Province^{*}

Porntepin Sooksangprasit^{**} Pattamakes Ratchathani^{***}

(Received: October 20, 2022; Revised: November 22, 2022; Accepted: December 15, 2022)

Abstract

The research aims to examine the contexts of financial management in the studied large agricultural community enterprises, to design and develop a financial management system that responds to the demands and needs of the community cassava yard operated under the cooperation between Ban Nongwaengsaklak and Ban Huaytoey agricultural community enterprises, Tha Phra Subdistrict, Khon Kaen Province. The action research approach was applied to outline research activities. The results of the initial analysis were then used as a frame of reference to design and identify the required financial management system. The determined system supports the administration of key activities of Thaphra community cassava yard as well as enhances the processes of management of the two community enterprises holistically. It also enabled both community enterprises to be resilient to change in the management platform and both domestic and international industries in the future. The purposive sampling approach was used to gather 42 samples from members of both large community enterprises. The data were collected by employing in-depth interviews and action research approach and content analysis. The results show that 1) the studied area consists of two community enterprises: the first group with 38 members from Ban Nongwaengsaklak and the second group with 33 members from Ban Huaytoey. Both enterprises were registered as the official community enterprise in 2020 and have collaboratively administrated key activities in regard to cassava agriculture as well as the operation of community cassava yard, 2) the development of financial management processes for community cassava yard based on a triple helix approach includes various dimensions, namely developing a practical organizational chart, setting up the financial document management system, applying the ready-to-use application to serve calculating matrix and manage the collection of accounting and financial data. After a period of process testing, the efficiency of financial management has increased, especially through the aspect of monitoring and controlling cash records and the expenditure of the procedures at the community cassava yard.

Keywords: Development, Financial management system, Community enterprise, Knowledge sharing

^{*} Research Article, the research project was supported by MHEI Basic Research Fund 2021 by Rajamangala University of Technology Isan.

^{**} Rajamangala University of Technology Isan, Khon Kaen Campus Email: porntepin.s1111@gmail.com/ porntepin.so@muti.ac.th

^{***}Head of Research and Development Section, Office of KhonKaen Campus, Rajamangala University of Technology Isan, KhonKaen Campus
Email: pattamakes@gmail.com

บทนำ

การส่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้รูปแบบการรวมกลุ่มของสมาชิกที่อาศัยในชุมชนและจัดตั้งขึ้นเป็นวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นแนวทางที่รัฐบาลให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายหลักในการสร้างความเข้มแข็งจากเศรษฐกิจฐานราก โดยหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ในแต่ละส่วนได้ช่วยกันดูแลและร่วมกันพัฒนา สนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ แก้ไขปัญหาการว่างงาน และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) ยึดหลักการพัฒนายั่งยืน และเน้นให้คนศูนย์กลางของการพัฒนา โดยยึดวิสัยทัศน์ ของยุทธศาสตร์ชาติที่ว่า "ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง" (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยมีประเด็นในการพัฒนาเพื่อตอบ โจทย์สำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศ ที่หลากหลาย โดยการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อย ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นประเด็นหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริม เพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางพัฒนามิติด้านการเป็นผู้ประกอบการให้ชุมชน "ผลิตได้และขายเป็น" จากนโยบายดังกล่าว วิสาหกิจชุมชนประเภทต่าง ๆ ได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมในการเตรียมความพร้อมสำหรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมด้านเงินทุนในการดำเนินการ การส่งเสริมทักษะที่จำเป็น การกระตุ้นให้เกิดการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามพบว่า วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ประสบปัญหา เรื่องการจัดการภายในองค์กร และขาดความรู้ในมิติของการจัดการแทบจะทุกด้านที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ (Somswasdi, C., Thongsukhowong, A., & Nakapaksin, S., 2015) การส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกชุมชนยังเป็นไปเพื่อตอบสนองนโยบายของภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตร ที่ภาครัฐให้ความสำคัญและมีมาตรการที่หลากหลายเพื่อมุ่งให้กลุ่มเกษตรกรในแต่ละพื้นที่สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ (ชมภูนุช หุ่นาค และคณะ, 2562) แต่กระนั้นก็ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาของกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการยกระดับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันได้ในระดับที่สูงขึ้น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านหนองแวงสัทหลักและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านห้วยเตย ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นอีกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรกรรม ที่มีการปลูกมันสำปะหลังเป็นจำนวนมากในพื้นที่รวมกว่า 600 ไร่ และได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ในเรื่องความรู้ การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณแปลงใหญ่จากกระทรวงในปี

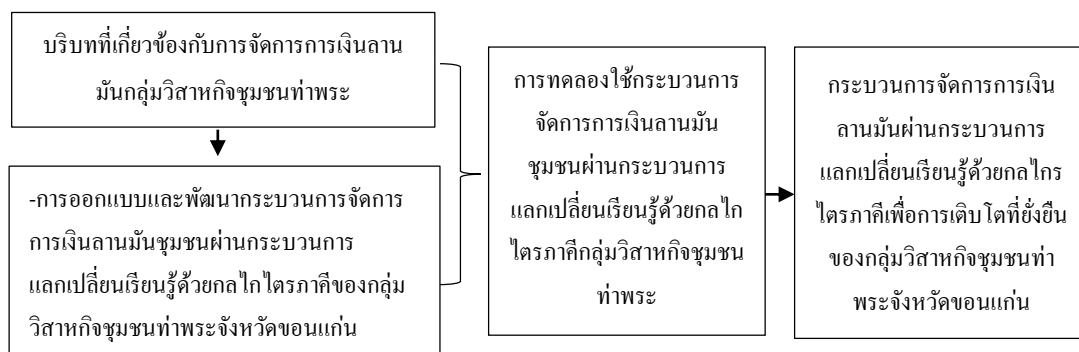
2563 ในส่วนของงบประมาณในสินทรัพย์ของกลุ่มกว่า 6 ล้านบาท เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การดำเนินงานของลานมันของชุมชน อย่างไรก็ตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว ยังคงประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะระบบการจัดการการเงินซึ่งมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากกลุ่มยังขาดความพร้อมในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของลานมันชุมชน เนื่องมาจากสมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและขาดการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการอย่างองค์รวม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการยกระดับวิสาหกิจชุมชนสู่การดำเนินงานในรูปแบบนิติบุคคล โครงการวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการการเงินสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตร ที่เหมาะสมกับวิธีการดำเนินงานและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจฯ ทั้งด้านการบริหารจัดการ แก้ไขปัญหาที่ทางกลุ่มประสบอยู่และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการจัดการการเงินที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นการร่วมกันแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้วิจัย หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่ม โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่เข้ามาช่วยในเรื่องการวางแผน ติดตาม ควบคุม และตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับลานมันชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการการเงินให้แก่กลุ่ม อีกทั้งสามารถวางแผนเพื่อการขยายผลสู่การดำเนินธุรกิจที่พร้อมสำหรับอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง ซึ่งถือว่าเป็น 1 ใน 5 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และอุตสาหกรรมมันสำปะหลังมีแนวโน้มเติบโตดีขึ้น และมีทิศทางการขยายตัวของความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ

หากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านหนองแวงสักหลักและวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านห้วยเตย สามารถยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพจะสามารถสนองตอบต่อการพัฒนาต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นทางที่สามารถนำไปใช้ต่อยอดเชิงอุตสาหกรรมได้อย่างเต็มที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินลานมันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาและทดลองใช้กระบวนการจัดการการเงินของลานมันชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยกลไกไตรภาคีเพื่อการเติบโตที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กระบวนการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ในการระดมความคิด วางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และสะท้อนกลับ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่ศึกษา สำหรับพื้นที่ที่ศึกษาได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านหนองเวงสัทหลักและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่บ้านห้วยเตย ชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ประกอบด้วย ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการบริหารวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนชุมชนในพื้นที่ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 42 ราย

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามในการระดมความคิดเห็น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการการเงินล้านชุมชน ที่ช่วยแก้ปัญหาให้กลุ่มได้

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การจัดเวทีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรตำบล ผู้ทำหน้าที่ลงเก็บข้อมูล เพื่อเตรียมการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการจดบันทึก การสัมภาษณ์ ตามแนวทางในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย และจดบันทึกข้อมูลร่วมกับการบันทึกเสียง และ

การจัดประชุมเพื่อระดมสมองในขั้นตอนออกแบบกระบวนการจัดการการเงิน และการอบรมเชิงปฏิบัติการ สังกัดการใช้งาน สรุปข้อมูลและรายงานสะท้อนกลับ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการสัมภาษณ์และผลการประชุม โดยการลำดับเหตุการณ์ เรียบเรียง จำแนกประเภท

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารับบริหารจัดการการเงินลานมันชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

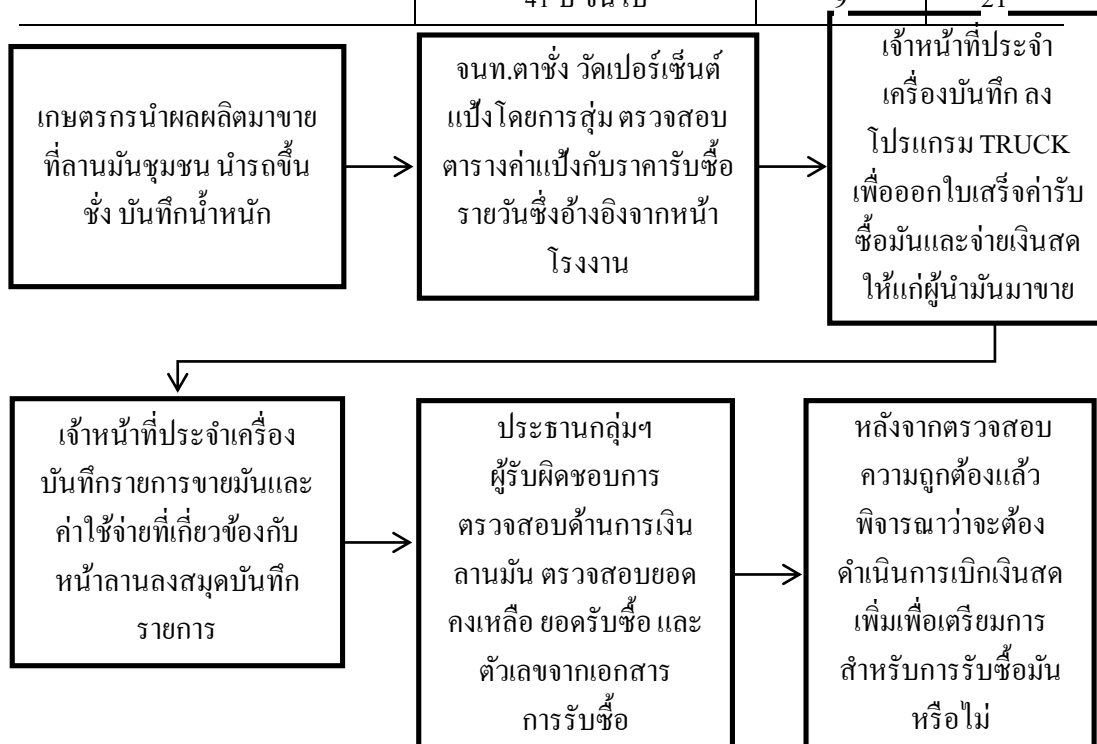
1.1 บริบทการจัดการการเงินลานมันชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ พบว่า เป็นลานมันที่ดำเนินงานโดย กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านหนองแวงสักหลัก มีสมาชิกรวม 38 ราย และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่บ้านห้วยเตย มีสมาชิกรวม 33 ราย (ณ ปี พ.ศ. 2564) จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 นับตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ ตามข้อกำหนดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) โดยทั้งสองกลุ่มจะดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมสำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการห่วงโซ่อุปทานของการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ ได้แก่ การจัดหาต้นพันธุ์ การบันทึกพื้นที่ปลูก การบำรุงดิน การบริหารจัดการต้นทุนการผลิต การเก็บเกี่ยว การนำผลผลิตมันสำปะหลังสดมาขาย รวมจนถึงการบริหารลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ เบื้องต้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสอง มุ่งเน้นการพัฒนาการปลูกมันสำปะหลังเพื่อจำหน่ายให้แก่โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังขนาดใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียงและอยู่ระหว่างการดำเนินการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเพื่อเตรียมพร้อมกับการยกระดับสู่การเป็นองค์กรภายใต้แผนพัฒนาด้านการเกษตรแปลงใหญ่ในระดับจังหวัด และเริ่มดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลผลิตหัวมันสดเพื่อเพิ่มมูลค่าของมันสำปะหลังในอนาคต พื้นที่ปลูกมันของสมาชิกรวมกันมีมากกว่า 600 ไร่ โดยลักษณะการปลูกมันสำปะหลัง แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจำแนกลักษณะการปลูกมันสำปะหลัง จำแนกตาม พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ลักษณะพื้นที่ที่ใช้ปลูกและประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลัง (n=42)

ข้อมูล	การจำแนกข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง	1-10 ไร่	25	60
	11-20 ไร่	10	24
	21-30 ไร่	4	10

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูล	การจำแนกข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
	มากกว่า 31 ไร่	3	7
ลักษณะพื้นที่ ที่ใช้ในการปลูกมันสำปะหลัง	ที่ดินตนเอง	22	52
	เช่าปลูก	17	41
	รับจ้างปลูก	2	5
	อื่น ๆ	1	2
ประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลัง	1-10 ปี	11	26
	11-20 ปี	4	10
	21-30 ปี	8	19
	31-40 ปี	10	24
	41 ปี ขึ้นไป	9	21

ภาพที่ 2 กระบวนการรับซื้อมันสำปะหลัง ณ ลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ

1.2 แนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่และการบริหารลานมัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ได้ดังนี้

1.2.1 คุณภาพของผลผลิตมันสำปะหลัง ถึงแม้ในพื้นที่ที่มีจำนวนผู้ปลูกมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก แต่ทางกลุ่มยังไม่สามารถควบคุมคุณภาพมันให้ได้มาตรฐานและมีปริมาณแป้งในระดับที่สามารถนำไปขายต่อให้โรงงานรับซื้อมันสำปะหลังในพื้นที่ในราคาสูงได้ พันธุ์ที่สมาชิกเกษตรกรนิยมปลูกและได้รับการส่งเสริม ได้แก่ ระยะเวลา 1 และ เกษตรศาสตร์ 50 ซึ่งจากการระดมสมองในกิจกรรมตามโครงการก็ได้มีการตกลงทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกทุกคนเรื่องการปรับปรุงกระบวนการปลูกมันสำปะหลังให้ได้คุณภาพ และเกษตรกรตำบลได้ให้ข้อมูลเรื่องต้นพันธุ์ กระบวนการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาคุณภาพของผลผลิต เพื่อให้สามารถขายได้ราคาที่สูงขึ้น รวมถึงเพิ่มอำนาจต่อรองกับโรงงานผู้รับซื้อ

1.2.2 ราคารับซื้อ เกษตรกรผู้ปลูกมันต้องการให้ราคารับซื้อมันสูงกว่าที่เป็นอยู่ เพราะรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูก อย่างไรก็ตามในตลาดนั้นมักจะถูกกำหนดจากโรงงานผู้รับซื้อและเปอร์เซ็นต์แป้งของหัวมันสำปะหลัง ซึ่งประเด็นนี้เองที่เกษตรกรตำบลได้เชื่อมโยงให้สมาชิกเข้าใจถึงเหตุผลที่จะต้องพยายามรักษาคุณภาพของผลผลิตให้ได้มาตรฐาน ดูแลบำรุงรักษาตลอดระยะเวลาการเพาะปลูก ไปจนถึงวิธีการในการเก็บเกี่ยวซึ่งจะช่วยให้แก้ปัญหาเรื่องปริมาณดินที่ติดมากับหัวมัน ซึ่งจะส่งผลให้ราคารับซื้อที่หน้าโรงงานลดลง และเป็นภาระให้แก่ลานมันวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม ซึ่งจากการระดมสมองในกิจกรรมตามโครงการ ประชานกลุ่มและเกษตรกรตำบลจึงเน้นย้ำให้สมาชิกรักษาคุณภาพของผลผลิตให้ได้มาตรฐาน ตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยว ปฏิบัติตามข้อแนะนำของประชานกลุ่ม และเพิ่มความใส่ใจเรื่องการจัดการดินและสิ่งเจือปน ก่อนนำผลผลิตมาขาย ณ ลานมันวิสาหกิจชุมชน

1.2.3 ระบบการจัดการรายการทางการเงินและบัญชี เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสองแห่งเพิ่งเริ่มจัดตั้ง และยังไม่มีการกลุ่มที่ชัดเจน ประชานกลุ่มเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการระบบบัญชีและการเงินเองทั้งหมด และระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันล้าสมัยไม่สามารถเอื้อต่อการตรวจสอบและควบคุมในเวลาที่ต้องการ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกกลุ่มโดยเฉพาะด้านความโปร่งใสในการดำเนินงาน กลุ่มยังประสบปัญหาในการติดตามและตรวจสอบตัวเลขทางการเงิน จากการรับซื้อมันในแต่ละรอบ และมักประสบปัญหาขาดทุนจากสาเหตุหลายประการ เช่น น้ำหนักมันสำปะหลังขาดหายไปเมื่อขนส่งถึงหน้าโรงงาน เงินสดที่เบิกจ่ายมาเพื่อรับซื้อมันในแต่ละครั้งไม่เพียงพอและไม่สามารถติดตามตรวจสอบได้ ส่งผลถึงการออกงบการเงินเมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเมื่อมีการจดทะเบียนกลุ่มในรูปแบบของนิติบุคคลแล้วจะต้องมีการส่งแบบภาษีเงินได้ พร้อมการตรวจสอบบัญชีจาก

ผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานทางบัญชี ซึ่งจากการระดมสมองในกิจกรรมตามโครงการ ได้ข้อสรุปคือกลุ่มทั้งสองควรปรับเปลี่ยนระบบการบันทึกข้อมูลการรับซื้อสินค้าสำหรับปีงบประมาณ 2563 ที่สามารถตรวจสอบยอดการรับซื้อได้แบบเวลาจริง และออกแบบระบบการบริหารการเงินของกลุ่มที่ได้มาตรฐาน มีความถูกต้องชัดเจน และสามารถเข้าถึงได้โดยคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ทั้งสองแห่ง

2. ผลการพัฒนาและทดลองใช้ระบบการจัดการการเงินตามแผนชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น

2.1 ผลการออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการการเงินตามแผนชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากจุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยภายนอก จากการศึกษาโอกาส และอุปสรรค ของกลุ่ม และนำมาเชื่อมโยงกับข้อสรุปจากการวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาจากกิจกรรมกลุ่ม และเลือกประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งสามฝ่ายมีความเห็นว่าจะสามารถเริ่มดำเนินการได้ดังนี้

1) การประสบปัญหาสภาพคล่องเนื่องจากไม่สามารถจัดหาเงินสดมาใช้ในการรับซื้อสินค้าได้เพียงพอและทันกับรอบระยะเวลาที่ผลผลิตหัวมันสำปะหลังในตลาดมีมาก และในบางครั้งจะต้องกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอก ส่งผลให้เกิดต้นทุนทางการเงินเพิ่มขึ้น

2) การขาดบุคลากรที่มีทักษะในการจัดการการเงินลงบัญชีและดูแลจัดการด้านเงินที่เป็นพนักงานเต็มเวลา ทำให้การจัดการการเงินของกลุ่มเป็นไปอย่างยากลำบาก ส่งผลให้ต้องมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องที่ใช้เวลานาน เกิดความซ้ำซ้อน และยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการบริหารงานของผู้ในกลุ่มถึงการจัดการสินทรัพย์ของกลุ่ม

3) กลุ่มขาดระบบการตรวจสอบตัวเลขทางการเงินที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงไม่สามารถติดตามรายการทางการเงินที่มีปัญหาได้ทันเวลา ส่งผลต่อยอดรายรับ และความสามารถในการทำกำไรจากตามแผนที่กลุ่มบริหารจัดการอยู่

4) การเข้าร่วมโครงการขอรับเงินสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ 2563 กลุ่มจะต้องเตรียมการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการกลุ่มหลายด้านเพื่อให้เข้าเกณฑ์และข้อกำหนดการรับเงินสนับสนุนจากกระทรวงเกษตรฯ

จากประเด็นข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดกิจกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการการเงินตามแผนชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ และเครื่องมือที่ใช้ดำเนินการ โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากความพร้อมของปัจจัยที่กลุ่มมีและสิ่งสนับสนุนที่ได้รับการจัดสรร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การกำหนดโครงสร้างกลุ่มวิสาหกิจทั้งสองแห่ง เพื่อรับบทบาทและหน้าที่ของทุกฝ่ายและเตรียมการเพื่อจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลโดยผ่านกระบวนการระดมสมองและร่วมกันกำหนดแนวทางจัดทำแผนผังโครงสร้างองค์กร ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของฝ่ายบริหารและร่วมกันขับเคลื่อนกลุ่มตามความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน

2) การจัดทำระบบการบันทึกบัญชีรายวันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณ (spreadsheet) และสร้างฐานข้อมูลการเงินเพื่อการตัดสินใจ โดยใช้ทักษะที่ผู้รับผิดชอบการจัดการการเงินกลุ่มมีอยู่ และโปรแกรมสำเร็จรูปที่กลุ่มมีอยู่แล้ว

3) การวางระบบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เพื่อใช้สำหรับระบบการชำระภาษีของกลุ่มในอนาคต ตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานทางบัญชี โดยกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ และจัดทำคู่มือการจัดการเอกสารการเงิน เพื่อเตรียมการตรวจสอบบัญชีตามมาตรฐาน

4) การใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปด้านการบันทึกข้อมูล ณ จุดรับซื้อ (Point-of-Sale Application; POS) เพื่อการบันทึกการขายการรับซื้อสินค้าประเภทที่สามารถตรวจสอบข้อมูลการจ่ายเงินได้แบบเวลาจริง ซึ่งเป็นระบบที่มีการลงทะเบียนใช้งานผ่านระบบออนไลน์ โดยมีการลงทะเบียนและกำหนดคู่มือการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินลานมันชุมชน ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สองแห่ง สมาชิกกลุ่มผู้รับผิดชอบด้านการเงินและบัญชี และคณะผู้วิจัย เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลรายการรับซื้อสินค้าประเภทที่บันทึก ณ หน้าลานมัน

ซึ่งกิจกรรมข้างต้นเริ่มดำเนินการเมื่อเริ่มเปิดรับซื้อสินค้า ระหว่างต้นเดือนธันวาคม ถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ และทดสอบผลว่าระบบดังกล่าวจะส่งผลต่อการจัดการการเงินของลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระที่เชื่อมโยงกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทั้งสองแห่ง

2.2 ผลการทดลองใช้กระบวนการจัดการการเงินลานมันวิสาหกิจชุมชนท่าพระ

จากผลการศึกษาและทดลองใช้งานกระบวนการจัดการการเงินลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างต้นเดือนธันวาคม ถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ที่ได้จากกิจกรรมระดมสมองและวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ร่วมกันสามฝ่าย โดยจะเก็บข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล จำนวน 42 ราย ได้ข้อสรุป ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การกำหนดโครงสร้างกลุ่มวิสาหกิจ ผู้ดำเนินการ ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สองแห่ง ซึ่งทำให้สมาชิกโดยเฉพาะคณะกรรมการบริหารและผู้รับผิดชอบงานรับรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองได้ชัดเจนขึ้น รวมถึงเข้าใจถึงความสำคัญของการสื่อสารและทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะเรื่องระบบการเงินและบัญชีของกลุ่ม

กิจกรรมที่ 2 การจัดทำระบบการบันทึกบัญชีรายวันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณ ผู้ดำเนินการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ลานมัน/ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สองแห่ง การนำระบบการบันทึกบัญชีรายวันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณ และฐานข้อมูลการเงินเพื่อการตัดสินใจเข้ามาใช้ พบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบยังต้องฝึกฝนทักษะการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณ เพื่อการบันทึกรายการทางการเงิน ให้ชำนาญขึ้น ถึงแม้ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการการเงินจะเคยผ่านการอบรมตามการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องแต่ยังขาดความเข้าใจเรื่องระบบการบันทึกรายการทางการเงินตามกระบวนการทางบัญชีที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางบัญชี อีกทั้งมีจุดอ่อนเรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการเงินและบัญชีโดยตรง

กิจกรรมที่ 3 การวางระบบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน ผู้ดำเนินการ ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สองแห่ง จุดอ่อนเรื่องบุคลากรยังส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการจัดการเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เนื่องจากผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทั้งสองแห่ง ซึ่งยังขาดความเข้าใจเรื่องวิธีการที่ถูกต้องในการจัดทำ จัดเก็บและสำรองเอกสารเพื่อการจัดทำบัญชีประเภทต่าง ๆ และหลังจากกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการบัญชีพื้นฐานและการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น ผู้ดำเนินการมีความเข้าใจมากขึ้น สามารถจัดเก็บเอกสารได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง รวมถึงปรับแก้เอกสารที่ยังมีข้อบกพร่อง และจัดเรียงตามหลักเกณฑ์มาตรฐานทางบัญชี

กิจกรรมที่ 4 การใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปด้านการบันทึกข้อมูล ณ จุดรับซื้อมัน ผู้ดำเนินการ ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สองแห่ง / เจ้าหน้าที่หน้าลาน/ ผู้วิจัย หลังจากการนำโปรแกรมสำเร็จรูปด้านการบันทึกข้อมูล ณ จุดรับซื้อมัน เข้ามาทดลองใช้เป็นเวลา 3 เดือน เพื่อบันทึกรายการรับซื้อมันสำปะหลังควบคู่กับการลงบันทึกในสมุดจดรายการตามกระบวนการเก่า รายการสรุปยอดรับซื้อมันในแต่ละวันจะถูกส่งไปที่โทรศัพท์มือถือของผู้ใช้งานที่ลงทะเบียนไว้ รวมถึงสามารถเข้าถึงจากหน้าเว็บไซต์และส่งไฟล์รายการที่ต้องการออกเป็นรูปแบบไฟล์โปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณตามที่ต้องการ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้รับรู้ถึงยอดการจ่ายเงินสดตามเวลาจริง และประธานกลุ่มจะนำรายการนี้ บันทึกลงในระบบบันทึกบัญชีที่ออกแบบไว้ในกิจกรรมที่ 2 ผลการทดสอบการดำเนินงานในกิจกรรมนี้ช่วยให้การตรวจสอบรายการทางการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้รับผิดชอบการบริหารระบบการเงินลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระสามารถตรวจสอบยอดเงินคงเหลือและยอดเงินสดที่จ่ายเพื่อรับซื้อมันสำปะหลังที่หน้าลานมันในแต่ละวัน ได้ตลอดเวลาผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังเจ้าหน้าที่หน้าลานรับซื้อมันของชุมชนได้ทันทีในกรณีที่มีข้อสงสัยหรือผู้ตรวจสอบ

คิดว่ามีการใช้จ่ายเงินที่ผิดปกติในแต่ละวัน นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงการใช้งานระบบกับข้อมูลจากโปรแกรม TRUCK ที่ใช้รับซื้อมันที่หน้าลานเพื่อรวบรวมข้อมูลคุณภาพผลผลิตมันของสมาชิกแต่ละคนที่นำมาขายให้แก่ลานของกลุ่ม หลังจากปิดการรับซื้อมัน และประชุมร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินการทุกฝ่าย รวมถึงกลุ่มตัวอย่างได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สองแห่ง ซึ่งเห็นว่าโปรแกรมที่นำมาทดลองใช้นอกจากจะช่วยให้สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ตามเวลาจริงแล้ว ยังสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและเจ้าหน้าที่หน้าลาน ทั้งยังสามารถแบ่งปันข้อมูลจากหน้าแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือผ่านสื่อออนไลน์ของสมาชิกกลุ่มได้ รวมถึงสืบค้นจากเลขรหัสรายการรับซื้อ ที่เชื่อมโยงเข้ากับระบบบันทึกบัญชีและเอกสารบันทึกรายการทางการเงิน ที่ดำเนินการในกิจกรรมที่ 2 และ 3 ได้เป็นอย่างดี

2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางจัดการการเงินลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ 2 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการปรับปรุงระบบบันทึกรายการทางการเงินและบัญชี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ทั้งสองแห่ง ควรรับสมัครเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีเข้ามาปฏิบัติงานแบบเต็มเวลา เพื่อช่วยให้การจัดการด้านการบันทึกรายการทางการเงิน และ มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณ บันทึกรายการทางบัญชีควบคู่กับการลงรายการด้วยสมุดจดบันทึก เพื่อเพิ่มความรวดเร็วด้านการส่งต่อข้อมูลและสรุปรายการทางการเงิน รวมถึงการประยุกต์ใช้โปรแกรม POS Interface ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการการเงินลานมันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสอง สามารถตรวจสอบข้อมูลยอดการรับซื้อมัน ซึ่งประธานกลุ่มและผู้สนับสนุนกลุ่มจะได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มในด้านอื่นต่อไป แต่การใช้งานนั้นอาจจะประสบปัญหาในการใส่ข้อมูลที่หน้าลานรับซื้อ เนื่องจากระบบที่นำมาใช้ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อลักษณะธุรกิจที่หน้าลานมันโดยตรง

2) ด้านการวางแผน เพื่อต่อยอดการแปรรูปมันสำปะหลังสู่อุตสาหกรรม ตลอดจนห่วงโซ่คุณค่า

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ทั้งสองแห่งได้รับเงินทุนสนับสนุนในการพัฒนาระบบการปลูกมันตามห่วงโซ่คุณค่าต้นน้ำและการจัดสร้างลานมันของกลุ่มแห่งใหม่ ณ บ้านห้วยเตย ในปี พ.ศ. 2564 ประกอบด้วย หั้วรถฟ่งขนส่งมัน พื้นที่ลานมัน และอุปกรณ์สำนักงาน พร้อมระบบจัดการข้อมูลบัญชีกลุ่มและโปรแกรม Express รวมถึงการสนับสนุนเครื่องหันมันเส้น สะท้อนถึงโอกาสในการยกระดับลานมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ การนำระบบการจัดการการเงินลานมันเข้ามาใช้ในกิจกรรมทางการเงินของกลุ่ม จะช่วยให้กลุ่มสามารถเพิ่มมูลค่าผลผลิตและก้าวสู่การแข่งขันในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังได้ในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินล้านมันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า กลุ่มยังไม่มีกำหนดโครงสร้างการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยจะมีประธานกลุ่มบริหารงานเป็นหลักและหลายบทบาทหน้าที่ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรื่องการบริหารการเงินได้เต็มที่ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุมา ลำลี และคณะ (2565) ที่เสนอแนวทางในการจัดการการเงินและบัญชีของกลุ่มให้ได้มาตรฐาน โดยให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกคนมีส่วนร่วม รวมถึงนำโปรแกรมสำเร็จรูปประเภทตารางคำนวณเข้ามาใช้งานและจะต้องมีการฝึกทักษะด้านการเงินและบัญชีให้แก่สมาชิกจึงจะเกิดการพัฒนาการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนการจัดการคุณภาพของผลผลิตที่ส่งผลต่อารับซื้อผลผลิตของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ จันทรา และคณะ (2565) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการการผลิตถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ผลการพัฒนาและทดลองใช้กระบวนการจัดการการเงินของล้านมันชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยกลไกไตรภาคีเพื่อการเติบโตที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ จังหวัดขอนแก่น ได้เป็น 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านเทคโนโลยี โดยการนำโปรแกรมสำเร็จรูปด้านการบันทึกข้อมูล ณ จุดรับซื้อเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบันทึกการขายการรับซื้อที่หน้าลานมัน ควบคู่กับโปรแกรมตารางมันที่ติดตั้งไว้ที่หน้าลาน และการเพิ่มแนวทางการบันทึกการขายทางการเงินลงแบบฟอร์มที่ออกแบบเพื่อการใช้งานของกลุ่มฯ 2) มิติด้านการบริหารจัดการ เสนอแนะแนวทางการกำหนดโครงสร้างองค์กรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ทั้งสองแห่งและการจัดการทรัพยากรบุคคลทำงานด้านข้อมูลทางการเงินโดยตรงตามภาระงานที่จะต้องมีการเพิ่มขึ้นเมื่อกลุ่มปรับสถานภาพเป็นนิติบุคคลตามข้อกำหนด และยังเสนอแนะเพื่อรับผิดชอบ 3) มิติด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ลักษณะไตรภาคี ที่ถึงแม้ระบบที่ออกแบบจากงานวิจัยจะช่วยแก้ไขปัญหการจัดการการเงินล้านมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระได้บางส่วน แต่การพัฒนาการเงินของล้านมันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในลักษณะไตรภาคี คือ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสองแห่ง เพื่อประสานความร่วมมือด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ แนวทางข้างต้น สอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของนักวิชาการหลายท่าน ไม่ว่าจะเป็น รุจิกาญจน์ สานนท์ และคณะ (2565) ซึ่งสนับสนุนแนวทางการจัดการด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพและถือเป็นมิติที่สำคัญของการสร้างศักยภาพทาง

ธุรกิจ และความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงเสนอแนะแนวทางสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมการทำงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา ในส่วนการให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดย ปิยะดา พิศาลบุตร (2561) ซึ่งสอดคล้องกับจุดแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะด้านความเป็นผู้นำของประธานกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ อีกทั้งการส่งเสริมให้ปรับปรุงกระบวนการทางการเงินและบัญชีอย่างเป็นระบบ มีส่วนในการสร้างความเชื่อมั่นและมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อริสรา ชูมี และคณะ (2564) ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยว่าความมั่นคงทางการเงินและคุณภาพรายงานทางการเงินมีผลต่อทัศนคติของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มอีกด้วย นอกจากนี้การปรับปรุงกระบวนการจัดการการเงินในเรื่องเอกสารทางการเงินและระบบการบันทึกรายการของงบประมาณเงินสดที่สามารถช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีฐานข้อมูลทางการเงิน เพื่อใช้ในการตัดสินใจและวางแผนให้ด้านธุรกิจเพื่อเพิ่มผลกำไรจากการดำเนินงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ และหากพิจารณาในเชิงบริบทของการดำเนินธุรกิจตามนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจตามนั้นสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชรโดย นพพล จิตรมั่น (2554) ซึ่งเน้นการส่งเสริมปัจจัย 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านการบัญชีและการเงินที่เน้นการบริหารเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำโปรแกรมสำเร็จรูปด้านการบันทึกข้อมูล จดรับเชื่อมั่น มาเป็นต้นแบบการบันทึกข้อมูลแบบเวลาจริงได้ผลดี แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณในการพัฒนาระบบ ดังนั้น ภาควิชาการศึกษาด้านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าพระ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและรองรับกิจกรรมการรับเชื่อมั่นที่หน้าลานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะของบุคลากรด้านการใช้งานฐานข้อมูลที่เกี่ยวกับการเงิน และผลผลิตมันสำปะหลังของสมาชิก ที่ผู้นำกลุ่มสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมคุณภาพผลผลิตที่ช่วยเพิ่มคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง เพื่อยกระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรแปลงใหญ่ให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในระยะต่อไป ควรศึกษาการออกแบบระบบการจัดการการเงินสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการออกแบบระบบที่สามารถครอบคลุมงาน

ด้านลานมันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการเชื่อมโยงระบบการจัดการการเงินของลานมัน วิสาหกิจชุมชนเข้ากับระบบตั่งห้ทำงานที่กลุ่มเลือกใช้ เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่แต่ละกลุ่มมีให้เกิด ประสิทธิภาพ ช่วยแก้ปัญหา และส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขันในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังต้นน้ำที่ กำลังเติบโตต่อไป นอกจากนี้ควรศึกษาปัจจัยที่กำหนดทักษะและทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการพัฒนาให้สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกล เพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคในการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเงินที่ช่วยให้สมาชิกทุกคน สามารถนำไปใช้ควบคู่กับระบบฐานข้อมูลการเงินของลานมัน เพื่อการตัดสินใจด้านการบริหารกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน กระทั่งต่อยอดกิจกรรมของกลุ่มสู่การเติบโตของตลาด สามารถแข่งขันเพื่อความยั่งยืน ทางเศรษฐกิจของกลุ่มในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 และ

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562). สืบค้นเมื่อ 14

พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.doae.go.th/home/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). วิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2565, จาก

<https://www.doae.go.th/home/>

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2565). โครงการส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัลกับวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ

15 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.dip.go.th/th>

ชมภูษ หนุนนา, สมพร เฟื่องจันทร์ และปภาวดี มนตรีวัด. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภูปทุมณฑล จังหวัด นครปฐม. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 9(1), 85-97.

ณัฐนิชา ประสาทเขตวิทย์, รุจ ศิริสัตย์ลักษณ์, จุฑาทิพย์ เกลิมผล และมาโนช โพธารณณ์. (2562). ปัจจัย ที่มีผลต่อความต่อเนื่องของวิสาหกิจชุมชนในตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. แก่นเกษตร, 47(ฉบับพิเศษ 1), 441-446.

ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว. (2562). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก. วารสารศรี วนาลัยวิจัย, 9(1), 15-24.

ทิพย์วรรณ จันทรา และคณะ. (2565). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบบยั่งยืนของกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่ บ้านดอนโรง ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 1(1), 1-10.

นาครพรรณ์, 9(4), 418-435.

- นงคราญ ไชยมิ่ง. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากลำไย จังหวัดลำพูน. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 12(1), 35-50.
- ปิยะดา พิศาลบุตร. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม (e-jodi)*, 8(1), 105-1120.
- รุจิกาญจน์ สานนท์, สุภัทริภา ชันทอ และกรัยสรณ์ ชันทอ. (2565). ศักยภาพการจัดการและกลยุทธ์ทางธุรกิจสู่ความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในอำเภอปากช่องและอำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน*, 4(2), 84-96.
- วันฉนิ์ สุดศิริ, ภัทราพร ปุณณะตุง และวารี ศรีสุรพล. (2563). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการวางแผนทางการเงิน สำหรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*. 11(2), 18-34.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565). กรุงเทพฯ: ประเทศไทย.
- อรอุมา ลำลี, กนกนาถ ศรีกาญจน์ และเจษฎา รมเย็น. (2565). แนวทางการบริหารจัดการทางการเงิน และพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ*, 3(1), 1-23.
- อริสรา ชูมี, ภาวิณณ์ณัฐ เวชวิฐาน และสมพงษ์ ยิ่งเมือง. (2565). ความมั่นคงทางการเงินของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Journal of Modern Learning Development*, 6(6), 1-10.
- อารง สุทธาศาสตร์และวิภาส ทองสุทธิ. (2563). *ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์มาตรฐานวิทยานิพนธ์และคู่มือวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ: อินทกาศ.
- อุกฤษฏ์ พรณะ, วีระกิตติ์ เสาร์ม และธนัชชัย สิงห์มาตย์. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ สู่ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(10), 148-164.
- Kerdpitak, C. (2022). Business performance model of herbal community enterprise in Thailand. *Uncertain Supply Chain Management*, 10(2), 345-352.

Mulyono, A., & Ika, S. R. (2021, March). Empowering Coconut Farmer Community for Poverty Alleviation in Kulon Progo, Yogyakarta: A Study of Triple Helix Model. In The 3rd International Conference on Banking, Accounting, Management and Economics (ICOBAME 2020) (pp. 96-100). Atlantis Press.

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของ กลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ *

เยาวเรศ ภักดีจิตร ** ภิรญา โพธิพิทักษ์ **

(วันที่รับบทความ: 21 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 30 พฤศจิกายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 ธันวาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ และ 3) ประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 20 คน ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและนักเรียน จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบประเมินความเหมาะสม 3) แบบประเมินพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ 4) แบบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวน กลุ่มชาติพันธุ์มลายู และกลุ่มชาติพันธุ์จีน โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสื่อ แหล่งเรียนรู้ และปราชญ์ชาวบ้าน มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ 3) การประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ย 20.30 คิดเป็นร้อยละ 67.68 และนักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้, ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น,
กลุ่มชาติพันธุ์, ชุมชนเป็นฐาน, สมรรถนะผู้เรียน

* บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(สทว.)

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2565, E-mail: aor.01@hotmail.com , maew747@hotmail.com

Development of a Learning Process in History, Art, Culture and Wisdom of the Ethnic Groups in Nakhon Sawan Province by Using Community Base for Enhancing the Learner Competency in the 21st Century *

Yaowares Padkeejit ** Piraya Photipitak **

(Received: October 21, 2022; Revised: November 30, 2022; Accepted: December 10, 2022)

Abstract

This research objectives were 1) to create a community-based learning management plan for the history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups, 2) to develop the learning process of history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups, and 3) to evaluate the learning outcomes of history, arts, culture and local wisdom of the ethnic groups. The target group was a purposive selection, consisting of 20 representatives of the ethnic groups, 100 school administrators, teachers, and students. The data were collected by employing 1) an interview form, 2) a suitability assessment form, 3) a behavior and learning process assessment form, 4) a learning achievement form, and 5) an opinion questionnaire and analyzed by using percentage, mean, standard deviation and descriptive data analysis. The results showed that: 1) Creating a learning management plan for learning history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups comprised a total of 5 topics: Lao Ethnic Group, Mon Ethnic Group, Vietnamese Ethnic Group, Muslim ethnic groups, and Chinese ethnic groups, overall, it was at a high level of suitability quality. 2) The development of the learning process of history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups was found that the students had a collaborative learning process, the process of seeking knowledge group, group process, building their own knowledge, learning from media, a source of learning and local wisdom, having learning skills, cooperation skills, communication skills, creative and innovative skills, information skills, media and technology, life and career skills. 3) The evaluation of learning history, arts, culture, and local wisdom of the ethnic groups found that students had overall learning achievements with a mean score of 20.30, representing 67.68% and the students had their opinions on the community-based learning management overall with at a high level.

Keywords: Learning Process Development, History, Arts, Culture and Local Wisdom, Ethnic Groups, Community-Based, Learner Competencies

* Research Article, Nakhon Sawan Rajabhat University, The research funding from The Thailand Research Fund, Thailand Science Research and Innovation

** Lecturer in Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2022, E-mail: aor.01@hotmail.com

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี รวมถึงการเป็นโลกดิจิทัลที่ข้อมูลในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดการเปลี่ยนแปลง เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วในทุกมิติ การพัฒนาศักยภาพของคนถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หลายปีที่ผ่านมา ระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยให้คำจำกัดความ “ทักษะในศตวรรษที่ 21” ว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันที่ซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่หลากหลายและแตกต่างกันไป เช่น มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้แบบร่วมมือ เน้นทักษะทางด้านเทคโนโลยี รวมทั้งมีทัศนคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ทักษะการคิดที่ซับซ้อน ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการท่องจำ (Saavedra and Opfer, 2012)

กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ถือว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียนยังเป็นการเรียนแบบสมมติ “ดังนั้นครูเพื่อศิษย์จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์” ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ของศิษย์จากเน้นเรียนวิชาเพื่อได้ความรู้ ให้เลยไปสู่การพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในยุคใหม่ ย้ำว่าการเรียนรู้ยุคใหม่ ต้องเรียนให้เกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหน้าที่ของครูเพื่อศิษย์จึงต้องเปลี่ยนจากเน้น “สอน” หรือสั่งสอนไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้ (inspire) แก่ศิษย์ ให้ศิษย์ได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) และศิษย์ยังออกแบบทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้ จากการลงมือปฏิบัติของตนเป็นทีมร่วมกับเพื่อนนักเรียน เน้นการออกแบบทักษะในการเรียนรู้ และค้นคว้าหาความรู้มากกว่าตัวความรู้ ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนแนวทางการทำงานจากทำคนเดียวคนเดียวเป็นทำงานและเรียนรู้จากการทำหน้าที่ครูเป็นทีม โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อันได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพของผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชน โดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม การศึกษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน จากบุคคลและองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนรู้ใน

ห้องเรียน กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เจตคติที่พึงประสงค์ ตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนอง ความต้องการที่แท้จริงของชุมชนชุมชนและผู้เรียนจะได้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งโดยการบรรลุวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชนและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2557; กกล้า ทองขาว, 2561; Bednar and Simpson, 2013; Bedri, Frein and Dowling, 2017)

ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นต้นแบบของการเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย ทั้งแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างก็ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย การที่จะศึกษาข้อมูลของประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ จำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครสวรรค์ ให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนในปัจจุบันชุมชน โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ได้มีพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มุ่งเน้นประโยชน์แก่ผู้เรียนและชุมชนร่วมกัน โดยการจัดหาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ของชุมชน ที่นำมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และทันสมัยมากขึ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้เรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ สมรรถนะและทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องได้รับประสบการณ์ตรงและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในบริบทชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความรู้ลึกที่ดี มีความสุขกับการเรียนเป็นคน

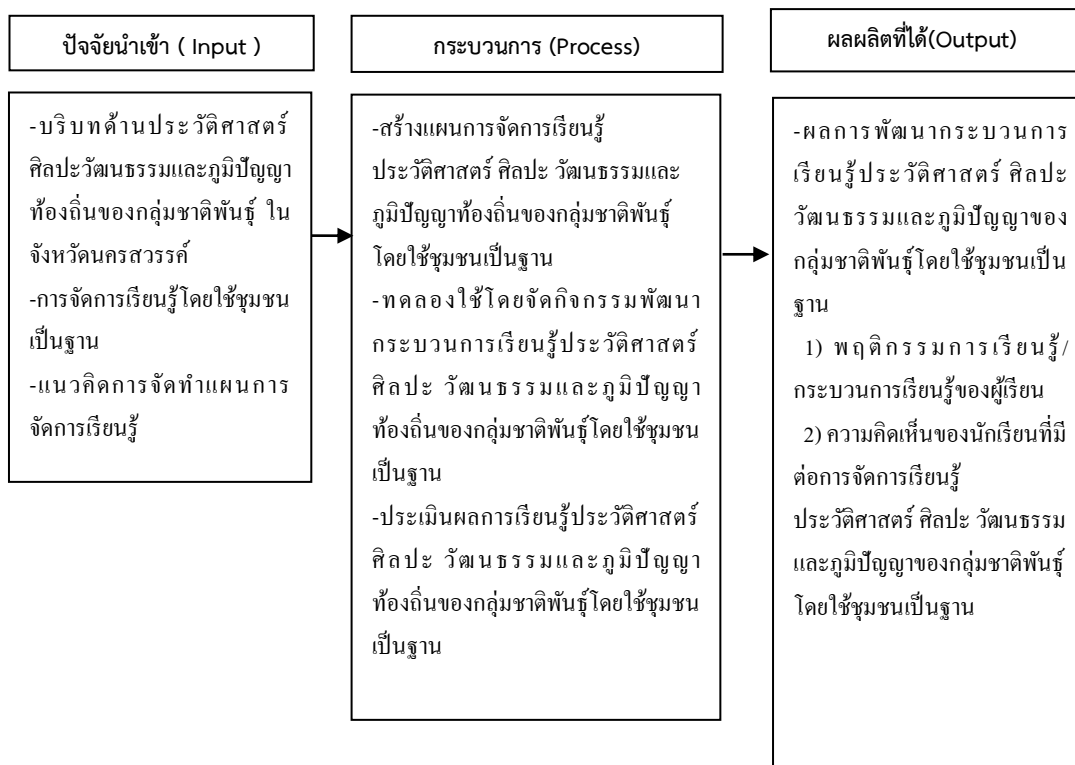
เก่งฉลาด รู้จักคิดวิเคราะห์และใฝ่รู้ตลอดเวลา ส่งเสริมให้ผู้เรียน รัก ห่วงเห่น ภาควิชาในวิถีชีวิตของชุมชน และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์และสืบสานอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นของตน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ (สุชาติ แสงทอง, 2557) แนวคิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ 2) ทักษะการร่วมมือ 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 5) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และ 6) ทักษะชีวิตและอาชีพ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553; จิราภา เต็งไทรรัตน์, 2554; วิจารย์พานิช, 2555) และศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (กล้า ทองขาว, 2550; จงกณิภัทรกังวาน, 2561; Melaville et al., 2015) และผู้วิจัยได้ออกแบบการพัฒนาระบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน ผู้วิจัยศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย บุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชน จำนวน 5 คน และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและตัวแทนนักศึกษา จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกต
2. แบบฟอร์มแผนการจัดการเรียนรู้
3. แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยการลงพื้นที่ภาคสนาม สัมภาษณ์ สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. จัดกลุ่มระดมสมองพัฒนาและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

3. ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

4. ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง (ไทดำ) กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวน กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน รวมทั้งสิ้น 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนบ้านแก่งชะวลิตวิทยา จำนวน 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนวัดบางมะฝ่อและโรงเรียนโกรกพระ จำนวน 30 คน ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จำนวน 20 คน ครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนวัดชะมั่ง จำนวน 15 คน และครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองเนิน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน/กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง (ไทดำ) กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวน กลุ่มชาติพันธุ์มุสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน รวมทั้งสิ้น 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนบ้านแก่งชะวลิตวิทยา จำนวน 20 คน ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนวัดบางมะฝ่อและโรงเรียนโกรกพระ จำนวน 30 คน ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จำนวน 20 คน ครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนวัดมะมั่ง จำนวน 15 คน และครูผู้สอนและนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองเนิน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
2. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้นักเรียนทำ และนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ไปให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กลุ่มชาติพันธุ์ญวน กลุ่มชาติพันธุ์มูสลิม และกลุ่มชาติพันธุ์จีน โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$)

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสื่อ แหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ

3. การประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 20.30 คิดเป็นร้อยละ 67.68 และนักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวน 5 เรื่อง โดยภาพรวมมีระดับคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชนและความต้องการของนักเรียนและชุมชน อีกด้วยสถานศึกษาได้ดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ เรื่องราวด้านศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา

นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และส่งเสริมให้นักเรียนรัก ห่วงแหน และสืบสาน อนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ เรียนรู้จากสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ร่วมกันวางแผนและสร้างผลงานหรือชิ้นงาน และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และการนำเสนอผลงานต่าง ๆ
- 2) ขั้นทบทวนการเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ศึกษาข้อมูลสารสนเทศจากปราชญ์ชุมชน และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ
- 3) ขั้นสรุปองค์ความรู้ ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ เอกสาร สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ
- 4) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับประยุกต์ในการสรรค์สร้างผลงาน หรือเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ David Kolb กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัส “ธรรมชาติที่แท้จริงขององค์ความรู้นั้น” ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การอ่านหนังสือ การทดลองการพูดคุยและการประชุม เป็นต้น 2. การสะท้อนการเรียนรู้/ทบทวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสะท้อนคิด ผ่านการเขียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้การบันทึกการเรียนรู้การทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน 3. การสรุปองค์ความรู้ ผู้เรียนจัดสร้างองค์ความรู้ใหม่ผสานกับองค์ความรู้เก่าด้วยตนเอง ผ่านการเขียนแผนภาพโน้ตทัศน์ การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็นรูปแบบหรือกรอบความคิด การนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4. การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติ ทดสอบ พิสูจน์การเรียนรู้ของตนเอง รวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ที่ถูกต้องหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงสำหรับดำเนินการเรียนรู้ต่อไป (Bedri and Dowling, 2017) ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น บูรณาการสาระท้องถิ่น เป็นการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ สมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิษยฤทธิ์ บัวจุม และคณะ (2557) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนบ้านพะเนงวิทยา พบว่า

- 1) ผลจากการพัฒนาได้หลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาทอผ้าลายลูกแก้วและทำอุปกรณ์ทอผ้าจำนวน 60 ชั่วโมง โดยเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านควบคู่การฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน (2) ร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพในชุมชน (3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น (4) วิพากษ์หลักสูตรท้องถิ่น และ (5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร 2) ผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่น พบว่า (1) นักเรียนที่เรียน

ทอดผ้าลายลูกแก้วมีความสนใจในอาชีพอยู่ในระดับสนใจมาก และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอดผ้ามีความสนใจในอาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) นักเรียนที่เรียนทอดผ้าลายลูกแก้ว และนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอดผ้ามีทักษะในอาชีพท้องถิ่นอยู่ในระดับดี ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ ภักดีจิตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษามีจำนวน 4 หน่วย ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์ 2) กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์ 3) ขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครสวรรค์ และ 4) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากสื่อ แหล่งเรียนรู้และปราชญ์ชาวบ้าน มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการร่วมมือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้งอาจเป็นเพราะผู้เรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้น ได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ การแก้ปัญหา จากบริบททางประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชนใน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกันวางแผนการทำงานและการเรียนรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีในการสร้างองค์ความรู้และการแก้ปัญหาได้ ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสรรค์สร้างผลงานหรือชิ้นงานโดยใช้ทักษะการสื่อสาร ทักษะสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ สะท้อนให้เกิดสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2560) กล่าวว่า ผู้เรียนได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่พบจริงในชุมชนในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย เป็นการเรียนรู้ที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนให้มี ความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้การนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐานไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จนั้น ผู้สอนจะต้องระบุดุลยุทธ์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชุมชน ภายใต้วรรณร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้ศึกษากระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน

เป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/83.50 2) ประสิทธิภาพของกระบวนการทัศนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า 2.1) หลังเรียนตามกระบวนการทัศนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การค้นคว้า การแสวงหาคำตอบค้นหาความจริง ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการสรุปผลจากข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ 2.2) หลังเรียนตามกระบวนการทัศนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ การค้นพบแนวคิด และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือทักษะการสร้างสรรค์ความรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขียวเรศ ภักดีจิตรและคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เรื่องราวทางศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมในเขตลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และจากปราชญ์ชาวบ้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลจิต หล่ออินทร์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่องวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เรียนรู้ตามสภาพจริง จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละประเภท ได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ เรียนจากประสบการณ์จริง มากที่สุด เพื่อเป็นการตอบสนองผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การเสนอแหล่งเรียนรู้และปราชญ์ (ผู้รู้ในท้องถิ่น) ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงคนคอยชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และคอยอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และได้รับความรู้มากที่สุด

3. การประเมินผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

3.1 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 20.30 คิดเป็นร้อยละ 67.68

3.2 นักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้ที่หลากหลายคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้จากชุมชน แหล่งเรียนรู้ และแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของจังหวัดนครสวรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ จงกลณี ภัทรกังวาน (2561) สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการศึกษาจากสภาพชุมชน โดยใช้การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ จากคนในชุมชนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ และสอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2560) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการหาความรู้และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์ การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และเป็นผู้ชี้แนะในระหว่างเรียน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ “โลกแห่งความจริง” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการ หรือลักษณะของชุมชนนั้น ๆ เพื่อสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ที่บูรณาการกลยุทธ์การสอนอย่างหลากหลายวิธีร่วมกับการทำโครงการที่ผู้เรียน ได้สัมผัสชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความหลากหลายและความเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสู่การทำงานในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัชร จำปา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่าการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนมีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น ผู้เรียนมีคะแนนในการประเมินความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีสำนึกรักท้องถิ่นในระดับมากที่สุด และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้ศึกษากระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า หลังเรียนตามกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ การค้นพบแนวคิด และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการสร้างสรรคความรู้ และผลการขยายผลกระบวนการทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานพบว่า หลังเรียนตามกระบวนการทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อกระบวนการทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเขาวเรศ ภักดีจิตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยควรจัดทำเป็นระดับชั้นที่ชัดเจนในระดับการศึกษาเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสมรรถนะผู้เรียนได้
2. ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งต่อไป เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะผู้เรียน ผลงานหรือชิ้นงานของผู้เรียน
3. ผู้วิจัยควรพัฒนาครูด้านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานและพัฒนาชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนควรมีการศึกษาการนำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป
2. สถานศึกษาควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักศึกษาและชุมชน และมีการติดตามประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กล้า ทองขาว. (2550). *การจัดการศึกษารู้นชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- _____. (2561). *การจัดการศึกษารู้นชุมชน (Community-based Education Management =CBEM)*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2564, จาก www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377584927.docx.
- จกกลณี ภักธกังวาน. (2561). *การศึกษาพฤติกรรมวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คิษุทธิ์ บัวจุม, อังคินันท์ อินทรกำแหง, พรรณี บุญประกอบ และคนอื่น ๆ. (2014). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา. *Journal of Behavioral Science*, 2(20), 18 - 36.
- พลจิต เหลืออินทร์. (2556). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรม ประเพณี ในท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2565). *การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานนครสวรรค์ศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21สู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. *วารสารวิชาการและสังคมศาสตร์*, 17(1), 61-76.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร และคณะ. (2562). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เรื่องราวทางศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในเขตลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี*. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 2(1), 17-30.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2557). *นวัตกรรมสู่การเป็นประเทศแห่งการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/565909>.

- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(3), 179-191.
- ศศิพัชร จำปา. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 1158–1171.
- ศรียรรณ จัตุรัสริยวงศ์. (2557). กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- สุชาติ แสงทอง. (2557). การสังเคราะห์ตัวแบบความหลากหลายทางวัฒนธรรมสุขภาพชุมชนสู่การประยุกต์ใช้อย่างยั่งยืน. นครสวรรค์: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bednar, S. and Simpson, N. B. (2013, December). *Incorporating community-based learning in a course on the economics of poverty*. Retrieved on February 14, 2020, from <https://www.aeaweb.org/conference/2014/retrieve.php?pdfid=214>
- Bedri, Z, de Frein, R. and Dowling, G. (2017, December 18). Community-based learning : A primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1), Retrieved on February 14, 2020, from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/5>.
- Melaville, A, Berg, A. C. and Blank M. J. (2015, May 20). *Community-based learning :Engaging students for success and citizenship. Partnerships/Community. Paper 40*. Retrieved on February 14, 2020, from <http://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40>.
- Saavedra, A. R. and Opfer, V. D. (2012, April). *Teaching and learning 21st century skills : Lessons from the learning sciences*. Asia Society, Retrieved on February 14, 2020, from <https://asiasociety.org/education/teaching-and-learning-21st-century-skills>

การพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรม การเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก*

สุชานาฏ ไชยวรรณ** วไลพร เมฆไตรรัตน์**

(วันที่รับบทความ: 2 พฤศจิกายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 23 พฤศจิกายน 2565; วันตอบรับบทความ: 8 ธันวาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ศึกษาผลการใช้นวัตกรรมก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม 3) ศึกษาความพึงพอใจของครูที่ใช้นวัตกรรม วิเคราะห์การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สร้างและพัฒนานวัตกรรมจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ตอนที่ 2 การทดลองใช้นวัตกรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยและครูปฐมวัยโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) จำนวน เด็กปฐมวัย 318 คน และครู 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) แบบประเมินระดับทักษะการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย 3) แบบประเมินความพึงพอใจของครูในการใช้นวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ไปตามเกณฑ์ 80/80 ได้ผลคือ E1 มีค่าเท่ากับ 87.56 และ E2 มีค่าเท่ากับ 86.03 2) เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดเชิงบริหาร หลังการใช้นวัตกรรมจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนการใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ความพึงพอใจของครูที่ใช้นวัตกรรมจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: นวัตกรรมจัดประสบการณ์การเรียนรู้, ทักษะการคิดเชิงบริหาร, ชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ, เด็กปฐมวัย

* บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

** อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ,Suchanad.c@gmail.com, walaypon2504@gmail.com

The Development of Innovative Learning Experiences through a Series of Drama and Role-playing Activities to Promote Executive Thinking Skills in Early Childhood Students in Small-sized Schools^{*}

Suchanad Chaiwanna^{**} Walaiporn Mektraira^{**}

(Received: November 2, 2022; Revised: November 23, 2022; Accepted: December 8, 2022)

Abstract

Step 1: Create and develop innovative learning experiences through a series of drama and role-playing activities to promote early childhood children's executive thinking skills in small-sized schools, and step 2 experiment with the innovative learning experience. The samples were 318 early childhood students and 39 early childhood teachers in small-sized schools under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1 by multi-stage sampling. The data were collected by employing learning plans to develop executive thinking skills in early childhood by using innovative learning experiences through a series of drama and role-playing activities in small-sized schools; assessment form to measure the level of executive thinking skills, and teacher satisfaction assessment form in the use of innovation; analyzed by using mean, standard deviation, and t-test dependent. The results of the research were as follows: 1) The result of creating and developing an innovation for learning experience through a series of drama and role-playing activities to promote executive thinking skills of early childhood children in small-sized schools accorded to the 80/80 criterion with E1 equal to 87.56 and E2 equal to 86.03. 2) Early childhood students had executive thinking abilities after using innovative learning experiences through a series of drama and role-playing activities higher than before using innovations significantly different at 0.01. 3) Teacher satisfaction with innovative learning experiences involving drama and role-playing activities to promote the executive thinking skills of early childhood children in small-sized schools was at the highest level.

Keywords: Innovative Learning Experiences, Executive Thinking Skills, Series of Drama and Role-playing Activities, Early Childhood

^{*} Research Article, Nakhon Sawan Rajabhat University

^{**} Lecturer of Early Childhood Education program in Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, Suchanad.c@gmail.com, walaiporn2504@gmail.com

บทนำ

ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการคิด ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 24 เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ตาม (2) ความว่า “ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา” ในปี พ.ศ.2545 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ด้วยการกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1) ซึ่งการคิดเป็นความสามารถของสมองที่ประมวลข้อมูลที่ได้จากการรับรู้มาสร้างเป็นองค์ความรู้ในตน ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นได้ตั้งแต่วัยเรียน “กระบวนการคิด” จึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องจัดให้ผู้เรียนทุกระดับชั้น เช่นเดียวกับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดใน “หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560” ในการกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 26) สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เกี่ยวกับเรื่องการคิดในข้อที่ 10 ว่า “มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย” และพัฒนาการเกี่ยวกับกระบวนการคิดของเด็กในแต่ละวัยคือ เด็กอายุ 3 ปี สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ เด็กอายุ 4 ปี พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ เด็กอายุ 5 ปี พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องต้องพิจารณาในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการสอนการคิดให้เหมาะกับเด็กแต่ละวัย โดยนำสาระการเรียนรู้เป็นสื่อกลางในการจัดการกิจกรรมให้กับเด็กในลักษณะบูรณาการ ไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำ ให้ฝึกทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก ได้แก่ ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงทักษะการคิดเชิงบริหาร ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการคิดของเด็กปฐมวัย

การคิดเชิงบริหาร ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Executive Functions” หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า EF เป็นทักษะในการทำหน้าที่ระดับสูงของสมองที่ช่วยให้เกิดการกำกับตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมายได้ โดยมีสมองส่วนหน้าสุด (Prefrontal Cortex : PFC) ทำหน้าที่เป็น CEO ทำงานร่วมกับสมองอีกหลายส่วน ช่วยให้เกิดการกำกับตนเองในด้านอารมณ์ ความคิด และการกระทำ ไม่หุนหันพลันแล่น คิดไตร่ตรองก่อนทำ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560) การคิดเชิงบริหาร นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่เด็กต้องเผชิญทั้งกับปัญหา และโอกาสต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาอย่างมากมาย การวางรากฐานของทักษะ EF มีความสำคัญยิ่งต่อการฝึกฝนเด็กให้มีความสามารถในการคิดเป็น ขยับขึงขังใจ ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อยู่กับคนอื่นเป็น ทำงานเป็น รู้จักริเริ่ม รู้จักวางแผน และลงมือทำด้วยความอดุสาหะ มีความแน่วแน่ มั่นคงสู่เป้าหมาย

(สุภาวดี หาญเมธี, 2559) การคิดเชิงบริหารที่ดีย่อมส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แต่หากเด็กมีความบกพร่องของทักษะ EF ก็จะนำมาซึ่งปัญหาพฤติกรรม และปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาเมื่อโตขึ้น (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560) โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กอายุ 3-5 นั้นควรเป็นกิจกรรมที่ค่อย ๆ เปลี่ยนเด็กให้พึ่งพาผู้ใหญ่น้อยลง เมื่อเด็กมีความพร้อมให้เด็กได้ช่วยเหลือตัวเองมากขึ้นและลดการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เช่น การเล่นตามจินตนาการ การอ่านนิทาน การร้องเพลงและทำท่าทางประกอบเพลงซ้ำ ๆ หรือการเล่นบทบาทสมมติและเล่นละคร

การเล่นสมมติเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องสอนหรือสาธิตให้ดู เพราะมีความฝันและจินตนาการที่พร้อมจะถ่ายทอดออกมาอย่างเบิกบานใจ เพราะการเล่นสมมติจะตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ที่ต้องการถ่ายทอด หรือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อโลก รอบตัว ได้ระบายความรู้สึกที่มีอยู่ในใจ ได้นำความรู้ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เรารู้มาไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้รอบตัว ปฏิสัมพันธ์และบทบาทของคนในครอบครัวในสังคม มาเล่นสมมติด้วยความรู้สึกเป็นอิสระ ปราศจากความกดดัน การเล่นสมมติจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ สังคม และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารได้เป็นอย่างดี การเล่นสมมติมีหลายๆ ลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทสมมติ เชิดหุ่น เล่นละครสร้างสรรค์ ไปจนถึงการเล่นละครเวที ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้อันหลากหลาย ซึ่งการเล่นบทบาทสมมติสามารถพัฒนาไปสู่การเล่นละครที่มีองค์ประกอบหลายอย่างที่เด็กต้องคิด และลงมือทำจริง สร้างการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การเล่นละครสามารถเริ่มเล่นจากเรื่องราวในนิทานได้ โดยให้เด็กคิดเชื่อมโยงนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับรู้มารวมกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว และสังเคราะห์ส่งผ่านออกมาเป็นการกระทำ การเล่นละคร หรือการแสดง ส่งเสริมให้เด็กเกิดความเข้าใจในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ ได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งการเล่นละครนำไปสู่การจำลองสถานการณ์ที่ท้ายจริง ช่วงเวลาที่สร้างสรรค์จะเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจตรวจสอบความคิดของตนเองอย่างจริงจัง โดยไม่รู้ตัวบทสนทนาที่เด็กพูดขณะสมมติบทบาทจะสะท้อนว่าเด็กสื่อสารอย่างไร เด็กคิดอย่างไร เกี่ยวกับตัวละครนั้น ส่วนนิทานจัดเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับความสะดวกจากครู พ่อ แม่และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ในการนำมาเป็นสื่อกลาง เพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นให้เด็กเกิดทักษะการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยพฤติกรรมที่ดีงาม และหากยังนิทานนั้นเป็นนิทานที่คัดสรรมาเป็นอย่างดีจะสามารถช่วยพัฒนาสมองของเด็ก ได้แก่ การจดจ่อตั้งใจฟัง เด็กต้องยังจินตนาการไปทำกิจกรรมอย่างอื่น เด็กได้คิด รู้สึก หรือจินตนาการไปตามเนื้อหา โดยนำข้อมูลใหม่ไปเชื่อมโยงกับข้อมูลเดิมในสมอง หากข้อมูลใหม่แตกต่างไปจากข้อมูลเดิม เด็กอาจเกิดการปรับเปลี่ยนความคิด

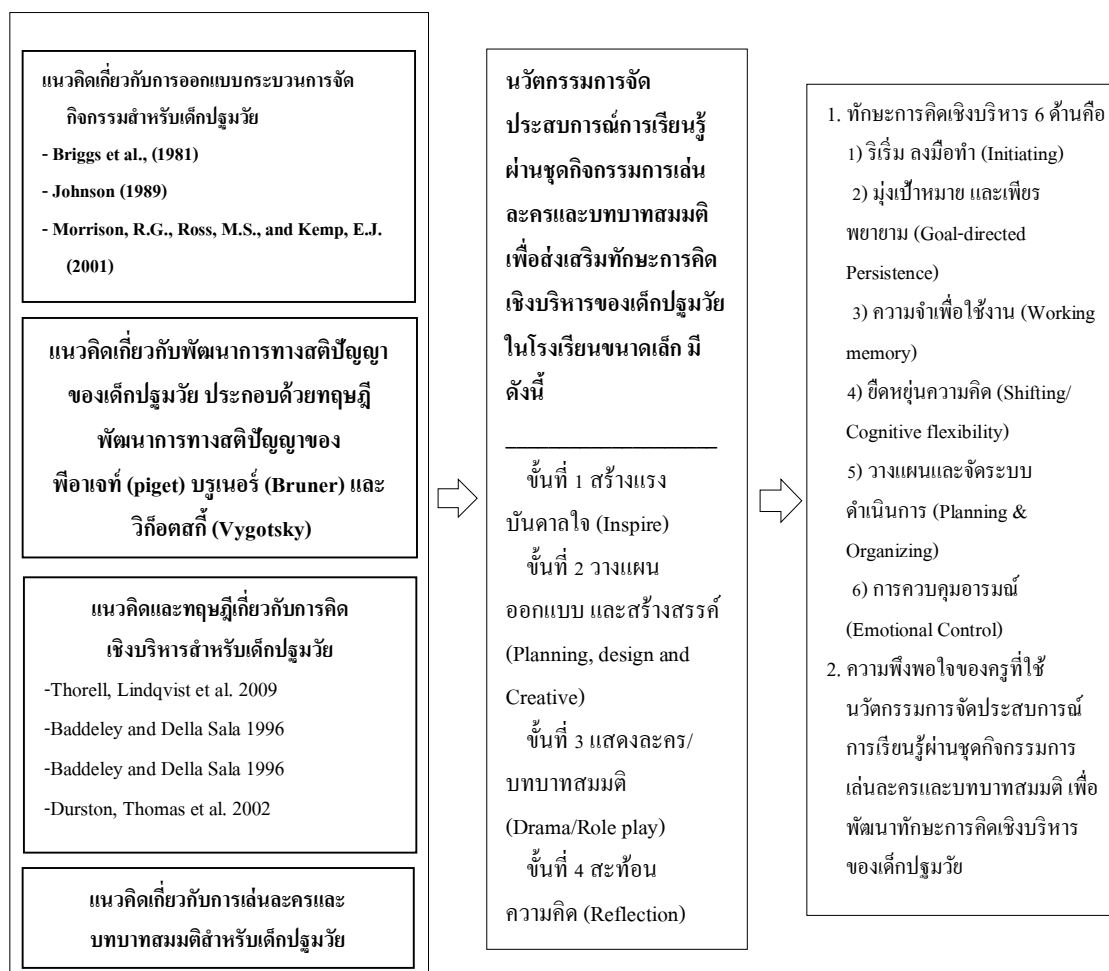
ยามที่นั่งฟัง ภาพอารมณ์ของเด็กจะสงบ หรือไหลลื่นไปตามท้องเรื่อง บางครั้งเนื้อหาอาจพาให้เด็กได้สะท้อนคิดกลับมาถึงตนเอง สอดคล้องกับ สุภาวดี หาญเมธ (2559) ที่กล่าวถึงทักษะ ที่เกิดขึ้นจากการอ่าน รูปทรงสีสันในภาพที่เห็น เสียงอ่านของแม่ที่อบอุ่นชวนฟัง แม้ยังไม่เข้าใจเรื่องราว แต่ก็เกิดความสนใจ ใส่ใจจดจ่อ หน้าหนังสือที่ถูกพลิกเปิด รูปและเสียงที่เปลี่ยนไป ทำให้สมองต้องยืดหยุ่นปรับตัวอ่านซ้ำหลายครั้ง เกิดการบันทึกจดจำ เก็บภาพ เก็บเสียง เก็บเรื่องราวค่อยๆ รู้เรื่องขึ้นตามเวลาจนสามารถหยิบเอาความจำเหล่านั้นมาใช้ได้ การนั่งบนตักนุ่มๆ อยู่ในอ้อมแขนอบอุ่นของแม่ น้ำเสียงอ่อนโยนสร้างความผูกพันที่นำไปสู่ความไว้วางใจ อันเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่ง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยพิจารณา 6 ด้าน คือ ริเริ่ม ลงมือทำ มุ่งเป้าหมาย และเพียรพยายาม ความจำเพื่อใช้งาน ยืดหยุ่นความคิด วางแผน และจัดระบบดำเนินการ การควบคุมอารมณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่ใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นที่ 1 สร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน โดยเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้าน การศึกษาปฐมวัย

โดยเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ศึกษานิเทศก์ ปฐมวัย และครูตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. กำหนดเทคนิคกระบวนการจัดประสบการณ์/กิจกรรม โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ตลอดจนความเหมาะสมกับวัย ซึ่งผู้ศึกษาได้เลือกพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย โดยพิจารณา 6 ด้าน คือ ริเริ่ม ลงมือทำ มุ่งเป้าหมาย และเพียรพยายาม ความจำเพื่อใช้งาน ยืดหยุ่นความคิด วางแผนและจัดระบบดำเนินการ และการควบคุมอารมณ์ ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก มีดังนี้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ	ตารางวิเคราะห์การเล่นบทบาทสมมติและการเล่นละครกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร
1. ขั้นนำ	- สร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) จากการเล่นิทาน	จำเพื่อใช้งาน - มีการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เก่า
2. ขั้นสอน	2.1 ให้เด็ก ๆ ร่วมกันวางแผน ออกแบบ และสร้างสรรค์บทละครหรือบทบาทสมมติภายในกลุ่มของตนเอง (Planning, design and Creative)	วางแผนและจัดระบบดำเนินการ - เด็กมีการวางแผนว่าจะเล่นหรือแสดงอะไรต้องเตรียมอะไรบ้าง ริเริ่มลงมือทำ - เด็กสนุกกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ได้ริเริ่มและได้เลือกตัดสินใจที่จะ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่าน ชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาท สมมติ	ตารางวิเคราะห์การเล่นบทบาทสมมติและ การเล่นละครกับการพัฒนาทักษะการคิด เชิง บริหาร
		เลือกที่จะเป็นตัวละครใดหรือแสดงบทบาทใด มุ่งมั่นและเพียรพยายาม – เด็กมีเป้าหมายในการเล่นหรือแสดงและพยายามไปสู่เป้าหมาย ยืดหยุ่นความคิด - เด็กจะได้ฝึกทักษะความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและอาจไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้
3. ขั้นสรุป	- สะท้อนความคิด (Reflection) ทำให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ตนเอง และการแสดงของตนเอง	ควบคุมอารมณ์ – ในระหว่างการเล่นสมมติย่อมต้องเกิดอุปสรรคระหว่างทางที่อาจทำให้เด็กรู้สึกผิดหวังล้มเหลวและมีความขัดแย้งกับเพื่อน แต่เด็กจะพยายามอดทนอดกลั้นและหาวิธีที่จะผ่านอุปสรรคเพื่อให้การเล่นด้วยกันยังคงดำเนินต่อไป

2. กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.1 การประเมิน ใช้วิธีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง

2.2 หลักการจัดประสบการณ์ ได้แก่ บทบาทของครู, การเปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น, การส่งเสริมให้เด็กมีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม และเน้นให้เด็กค้นคว้าสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง

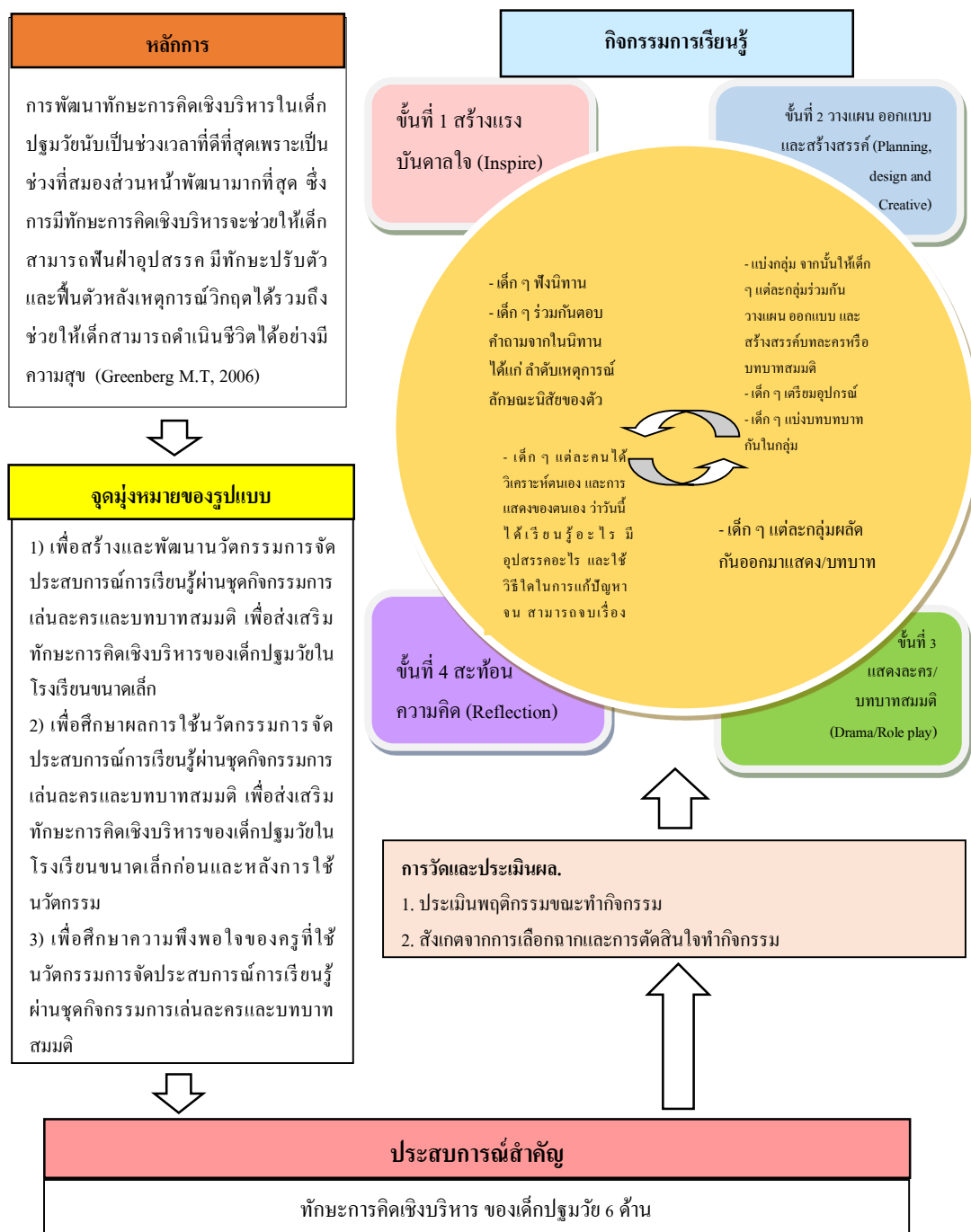
3. การสร้างนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย จากเอกสารและตำราเรียนต่าง ๆ

3.2 ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย จากเอกสารต่าง ๆ จากนั้นสร้างและพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของกระบวนการ

3.3 หากคุณภาพ นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามเกณฑ์ 80/80

3.4 ประเมินผล ปรับปรุงและแก้ไขนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นที่ 2 การทดลองใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

แบบแผนการทดลอง

การจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการ (E)		
E1	X	E2

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยและครูปฐมวัย โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวนเด็ก 318 คน และครู 39 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. แบบประเมินการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย
3. แบบประเมินความพึงพอใจของครูในการใช้นวัตกรรม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย รวมถึงเอกสารและตำราเรียน รายวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รวมถึงกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย

1.2 สร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จากนั้นปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. แบบประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลด้วยแบบประเมินระดับทักษะการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบประเมินระดับทักษะ

การคิดเชิงบริหาร สำหรับเด็กปฐมวัย และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง และนำไปหาค่าความเที่ยงตรงความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนกโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เมื่อแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้กับเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3. แบบประเมินความพึงพอใจของครูที่ใช้ในวัดผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีการดำเนินการ ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินความพึงพอใจ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบประเมินความพึงพอใจ 3) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน – หลัง ดังต่อไปนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ดำเนินการทดลองการการจัดประสบการณ์ จำนวน 12 ครั้ง

ตารางที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

ลำดับที่	นิทาน	กระบวนการ	การคิดเชิงบริหาร
1	ประเมินการคิดเชิงบริหาร ก่อนการทดลอง		
2	ลูกหมูสามตัว	1. ขั้นนำ - สร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) จากการเล่านิทาน หรือหุ่นมือ	จำเพื่อใช้งาน - เด็กได้ เชื่อมโยงความรู้และ ประสบการณ์เก่า
3	กระต่ายน้อยหนีแม่		
4	ของขวัญของหอยทาก		
5	เพื่อนรักในป่าใหญ่		
6	ห่านน้อยนักแก้ปัญหา	2. ขั้นสอน	

ลำดับ	นิทาน	กระบวนการ	การคิดเชิงบริหาร
7	คุณแม่ไก่แดงแสนขยัน	- ให้เด็ก ๆ ร่วมกันวางแผน ออกแบบ และสร้างสรรค์บทละครหรือบทบาทสมมติ ภายในกลุ่มของตนเอง - แสดงละคร/บทบาทสมมติ	วางแผนและจัดระบบ ดำเนินการ – เด็กมีการวางแผนว่าจะเล่นหรือแสดงอะไรต้องเตรียมอะไรบ้าง
8	เอลเมอร์		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับ	นิทาน	กระบวนการ	การคิดเชิงบริหาร
9	แมว11ตัวกับยักษ์อุฮิอะซะ		ริเริ่มลงมือทำ – เด็กได้เลือกตัดสินใจที่จะเลือกกว่าจะเป็นตัวละครใดหรือแสดงบทบาทใด
10	เจ้าหนูปิงปอง	3. ขั้นสรุป - สะท้อนความคิด (Reflection) ทำให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ตนเอง และการแสดงของตนเอง	มุ่งมั่นและเพียรพยายาม – เด็กมีเป้าหมายในการเล่นหรือแสดงและพยายามไปสู่เป้าหมายจนความมุ่งมั่น
11	โจรขโมยหนังสือ		
12	มดขยันกับจิ้งจอกเสียงใจ		
13	บิกซ่าจีโมโห		ยืดหยุ่นความคิด - เด็กจะได้ฝึกทักษะความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและอาจไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ เพราะเหตุที่คาดคิดเกิดขึ้นได้เสมอบนเวที ควบคุมอารมณ์ – ในระหว่างการเล่นสมมติย่อมต้องเกิดอุปสรรคระหว่างทางที่อาจทำให้เด็กรู้สึกผิดหวังล้มเหลวและมีความขัดแย้งกับเพื่อน แต่เด็กจะพยายามอดทนอดกลั้นและหาวิธีที่จะผ่านอุปสรรค
14	ประเมินการคิดเชิงบริหารหลังการทดลอง และประเมินความพึงพอใจ		

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กปฐมวัย
ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ประเมินความพึงพอใจของครูที่ใช้ในวัดกรรม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุด
กิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยใน
โรงเรียนขนาดเล็ก

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่น
ละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก
ไปตามเกณฑ์ 80/80 ได้ผลคือ E1 มีค่าเท่ากับ 87.56 และ E2 มีค่าเท่ากับ 86.03

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละคร
และบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาด
เล็ก (E1/E2)

ประสิทธิภาพ	คะแนนร้อยละระหว่างการทดลอง	คะแนนร้อยละหลังการทดลอง
E ₁ /E ₂	E ₁ = 87.56	E ₂ = 86.03

จากตารางที่ 5 นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและ
บทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปตาม
เกณฑ์ 80/80 ได้ผลคือ E1 มีค่าเท่ากับ 87.56 และ E2 มีค่าเท่ากับ 86.03

2. ผลการใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระ
จากกัน (t-test แบบ Dependent)

โรงเรียน			ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
----------	--	--	------------------	------------------

	จำนวนเด็ก ปฐมวัย (คน)	จำนวนครู ปฐมวัย (คน)	$\bar{X}$	<i>S.D</i>	$\bar{X}$	<i>S.D</i>
1. โรงเรียนศิริราษฎร์สามัคคี	35	3	1.41	0.69	4.12	0.72

ตารางที่ 5 (ต่อ)

โรงเรียน	จำนวนเด็ก ปฐมวัย (คน)	จำนวนครู ปฐมวัย (คน)	ก่อนการ ทดลอง		หลังการ ทดลอง	
			$\bar{X}$	<i>S.D</i>	$\bar{X}$	<i>S.D</i>
2. โรงเรียนวัดสมานประชาชน	25	3	1.37	0.68	4.16	0.73
3. โรงเรียนวัดเขามโน	30	3	1.34	0.66	4.18	0.69
4. โรงเรียนบ้านช่อกระถินพัฒนา	30	3	1.37	0.68	4.12	0.72
5. โรงเรียนบ้านเนินเวียง	25	3	1.34	0.66	4.18	0.69
6. โรงเรียนสระวิทยา	19	3	1.41	0.69	4.11	0.67
7. โรงเรียนวัดทับกฤชเหนือ	25	3	1.37	0.68	4.10	0.71
8. โรงเรียนวัดเนินสะเคา	22	3	1.34	0.66	4.16	0.73
9. โรงเรียนวัดแสงรังสรรค์	20	3	1.41	0.69	4.18	0.69
10. โรงเรียนวัดหัวจี่ว	22	3	1.41	0.69	4.12	0.72
11. โรงเรียนศึกษาศาสตร์	16	3	1.34	0.66	4.16	0.73
12. โรงเรียนสังข์บุญธรรมราษฎร์ นุสรณ์	32	3	1.41	0.69	4.11	0.67
13. โรงเรียนวัดหนองแพงพวย	17	3	1.37	0.68	4.11	0.67
รวม	318	39	1.37	0.30	4.13	0.03

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ

กลุ่มเป้าหมาย	$\bar{X}$	<i>S.D</i>	df	t	P
ก่อนทดลอง	1.37	0.30	29	13.048	0.001**
หลังทดลอง	4.13	0.03			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 6 พบว่า ทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย หลังทดลอง มีค่าเฉลี่ย 4.13 สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่านวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ สามารถส่งเสริมทักษะการบริหารสมองของเด็กได้

ตารางที่ 7 ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูที่ใช้ใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนขนาดเล็ก

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหาและกระบวนการ				
1	นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย	4.60	0.61	มากที่สุด
2	สามารถนำไปใช้สอนเด็กปฐมวัยได้จริง	4.20	0.60	มาก
3	มีความคู่มือและแผนการสอนครบถ้วน มีการอธิบายอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจง่าย	4.70	0.70	มากที่สุด
ด้านผลที่เกิดขึ้นกับเด็ก				
4	แต่ละขั้นตอนมีการสอดคล้องและต่อเนื่องกัน สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยได้ในทุกขั้นตอน	4.70	0.70	มากที่สุด
5	นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กได้ ดังนี้ ความจำเพื่อใช้งาน, ยังคิดไตร่ตรอง, ยืดหยุ่นความคิด, จดจ่อ ใส่ใจ, ความคุมอารมณ์, ติดตาม ประเมินตนเอง, ริเริ่มและลงมือทำ, วางแผน จัดระบบ ดำเนินการ, มุ่งเป้าหมาย	4.50	0.69	มาก

ลำดับ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านเนื้อหาและกระบวนการ				
6	มีการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติได้	4.60	0.61	มากที่สุด
รวม		4.55	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ความพึงพอใจของครูที่ใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ได้ผลคือ E1 มีค่าเท่ากับ 87.56 และ E2 มีค่าเท่ากับ 86.03 เนื่องจากกระบวนการมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กในวัย 3-6 ปี และมีรูปแบบ กระบวนการที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกระบวนการมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กในวัย 3-6 ปี และมีรูปแบบ กระบวนการที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับ Dawson, P., & Guare, R. (2014) กล่าวว่า การคิดเชิงบริหาร คือ ทักษะของสมองที่เป็นชุดกระบวนการทางความคิด ที่ทำงานในสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคิด การรู้สึก และการกระทำของมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์เราคิดเป็น มีเหตุผล มีเป้าหมาย ชัดเจน ยั้งยั้งใจได้ กำกับอารมณ์และพฤติกรรมตนเองได้ วางแผนทำงานเป็น มุ่งใจจดจ่อ ทำอะไรไม่วกแวก จดจำคำสั่ง และจัดการกับงานหลาย ๆ อย่างให้ลุล่วงเรียบร้อยได้ โดยยึดเป้าหมาย จัดลำดับงานเป็นขั้นเป็นตอน แล้วทำไปเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ อาจกล่าวได้ว่า ทักษะการคิดเชิงบริหารเป็นรากฐานที่นำไปสู่การมีพัฒนาการครบด้านของมนุษย์ทุกคน และการคิดเชิงบริหารก็เกิดขึ้นในสมองส่วนหน้าของเราทุกคนนี้เอง แม้ว่าสมองส่วนหน้าของเราเปรียบเสมือน CEO ที่ควบคุมความคิด การตัดสินใจ อารมณ์การแสดงออก และการกระทำของมนุษย์เรา โดยสมองส่วนหน้าทำหน้าที่เป็นหลัก แต่ไม่ใช่สมองส่วนหน้าควบคุมทั้งหมด เพียงอย่างเดียว หากแต่ทำงานร่วมกับสมองส่วนอื่น ๆ ตามทฤษฎี Integrative Theory นอกจากนี้ Vygotsky (1978) ได้กล่าวว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ๆ จะช่วยสนับสนุน

ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่เรียกว่า Zone of Proximal Development หมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่หรือจากการทำงานร่วมกันกับเพื่อนที่มีประสบการณ์หรือความรู้มากกว่าเด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้ ส่งผลให้เป็นความรู้ที่ถาวรต่อไป

2. เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดเชิงบริหาร หลังการใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนการใช้นวัตกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่านวัตกรรมนี้ สามารถส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กได้ เนื่องจากการแสดงบทบาทสมมติและละครเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางภาษาและท่าทางของตัวละคร เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้รู้จักคิด ได้ลงมือปฏิบัติ และมีโอกาสได้แสดงออกเรียนรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น และรับรู้ประสบการณ์ในแง่ต่าง ๆ ของชีวิตมากขึ้น สอดคล้องกับ Center on the Developing Child. (2015) ที่ได้อธิบายแนวการจัดกิจกรรมการคิดเชิงบริหารของสมองสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ไว้ว่า การคิดเชิงบริหารของสมองและการกำกับตนเอง (Self-regulation) มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในเด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหากิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาเด็กแต่ละคนเด็ก ในวัยนี้จำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและโครงสร้าง (structures) ด้วยตัวเอง ดังนั้นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กในวัยนี้คือการค่อย ๆ เปลี่ยนเด็กให้พึ่งพาผู้ใหญ่น้อยลง เมื่อเด็กมีความพร้อมให้เด็กได้ช่วยเหลือตัวเองมากขึ้นและลดการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ลง นอกจากนี้การเล่นบทบาทสมมติและละครช่วยกระตุ้นจินตนาการของเด็ก เด็กจะสมมติและแสดงบทบาทที่ตัวเองต้องการ เช่น สมมติว่าตัวเองกำลังทำกับข้าว หรือเล่นบทเป็นครูกับนักเรียน เป็นกัปตันขับเครื่องบิน เป็นต้น การเล่นบทบาทสมมติและละครนี้ช่วยให้เด็กสนุกสนาน เพราะได้นำสิ่งที่อยู่ภายใน ทั้งประสบการณ์เดิม อารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการ มาแสดงออกได้อย่างอิสระ เด็กจะรู้สึกผ่อนคลาย ได้คิดและลงมือทำ โดยเกิดจากการริเริ่มของเด็กเอง เมื่อเด็กเล่นสมมติบ่อย ๆ เด็กจะมีทักษะในการสวมบทบาทเป็นสิ่งที่ตนต้องการ รู้จักที่จะสลับบทบาทกันเล่น ซึ่งเป็นทักษะก่อนที่จะนำไปสู่การเล่นละคร

3. ความพึงพอใจของครูที่ใช้นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 เนื่องจากรูปแบบการสอนครั้งนี้ มีกระบวนการที่เหมาะสมกับความสามารถ ความรู้ในเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถ วัย และความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับ อรทัย บุญเที่ยง (2562) ที่กล่าวว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

นวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้เครื่องดนตรี การเล่นเกม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหานวัตกรรมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ. (2560). การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมิน การ คิดเชิงบริหาร ในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล และสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุภาวดี หาญเมธี. (2559). พัฒนาทักษะสมอง EF ด้วยการอ่าน. กรุงเทพฯ: บริษัท ไอดี ออด ดิจิทัล พรินท์จำกัด (สำนักงานใหญ่).

อรทัย บุญเที่ยง. (2562). ผลการศึกษากการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

Center on the Developing Child. (2015). *Activities Guide: Enhancing and Practicing Executive Function Skills with Children from Infancy to Adolescence*.

Retrieve from <https://developingchild.harvard.edu>.

- John Dewey. (1969). *Philosophy Education, and Reflective Thinking*. In Thomas O. Buford Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Dawson, P., & Guare, R. (2014). *Interventions to promote executive development in children and adolescents*. In Handbook of executive functioning. Springer, NY. 427-443.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Toward a Philosophy of Education*. New York: The Macmillan Company

การยกระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัย ด้วยหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 *

แขก บุญมาทัน**

(วันที่รับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 10 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 15 ธันวาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็น 2) สร้างหลักสูตร 3) ทดลองใช้ 4) เปรียบเทียบแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม 5) ประเมินหลักสูตร โดยใช้การวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็น โดยสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและวัฒนธรรม 49 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ 2) สร้างหลักสูตร โดยจัดทำหลักสูตรฯ และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ด้วยการสนทนากลุ่มฯ 3) ทดลองใช้หลักสูตร โดย 3.1) พัฒนาครู 30 คน ด้วยหลักสูตรและเอกสารประกอบ 3.2) ทดลองใช้หลักสูตรโดยครู 6 คนทดลองใช้กับนักเรียน 100 คน แบบ One Group Pre- Posttest Design 4) ประเมินหลักสูตรกับครูและนักเรียน 106 คน ด้วยแบบประเมินหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมด้วย t-test แบบ Dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรมีความจำเป็น เนื่องจากครอบคลุมมีการเปลี่ยนแปลงและกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องน้อย เน้นวัดความรู้ จึงต้องสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นการปฏิบัติจริง 2) หลักสูตร ประกอบด้วย ชื่อ รหัส ชั้น กลุ่มสาระ หน่วยกิต เวลา ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ เนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฯ พบว่า มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.22/87.53 และความพึงพอใจทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก 4) แรงยึดเหนี่ยวทางสังคมฯ ของผู้เรียนหลังใช้หลักสูตรฯ สูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 5) ผลการประเมินหลักสูตรฯ ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก

คำสำคัญ: แรงยึดเหนี่ยวทางสังคม, สังคมสูงวัย, หลักสูตรสหวิทยาการ

*บทความวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

**อาจารย์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ e-mail; Khak.bo@hotmail.com

Enhancing Social Cohesion in the Aging Society with an Interdisciplinary Curriculum about Knowledge Integration of Local Culture to Live together in a Quality Society for Prathomsuksa 1-3 Students^{*}

Khak Boonmatun^{**}

(Received: November 16, 2022; Revised: : December 10, 2022; Accepted: December 15, 2022)

Abstract

The purposes of this research were to study needs, develop a curriculum, experiment on the curriculum, compare social coercion, and evaluate the curriculum. The research and development consisted of 4 phases. First, the needs of 49 people involved in the curriculum and culture were studied by using an interview schedule. Second, the curriculum was prepared and examined by 10 experts by group discussion. Third, the curriculum was tried out by developing 30 teachers with curriculum and supporting documents, and training 6 teachers with 100 students in a one-group pre-posttest design. Fourth, the curriculum was evaluated with teachers and 106 students by using an assessment form. The data were analyzed by using mean, standard deviation, and T-test. The results showed that the curriculum was necessary due to family changes and social studies, but learning subject areas had little relevant content focusing on measuring knowledge. The curriculum consisted of name, code, class, subject group, credits, time, leadership, vision, principles, aims, performance, desirable characteristics, structure, course description. learning outcomes, content, class time, activity management guidelines, learning resources, measurement and evaluation. The efficiency of the curriculum was 83.22/87.53, and the overall and individual satisfaction was at a high level. The students' satisfaction after using the curriculum was significantly higher than before at the 0.01 level. Both the overall and individual aspects were at a high level.

Keywords: Social Cohesion, Aging Society, Interdisciplinary Curriculum

^{*}Research Article, Phetchabun Rajabhat University

^{**}Lecturer, Faculty of Education. Phetchabun Rajabhat University e-mail; Khak.bo@hotmail.com

บทนำ

ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่นจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเป็นครอบครัวใหญ่ มีสมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกันหลายรุ่น เช่น รุ่นปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูก และหลาน ซึ่งสมาชิกทุกคนล้วนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และดูแลกันเป็นอย่างดีตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดต่อกันมา คือ การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความกตัญญูต่อบิดา มารดาหรือญาติผู้ใหญ่ซึ่งถือเป็นแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมที่สำคัญ (พูนสุข เวชวิฐาน, 2557: 16)

ปัจจุบันครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงตามข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดังนี้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน ในปี 2533 ลดลงเหลือ 3 คน ในปี 2553 และในปี 2574 จะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด คือ มีคนอายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเท่ากับหรือมากกว่า 14% ของประชากรทั้งหมด (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2557: 14) ประกอบกับความคิดเห็นของเยาวชนต่อผู้สูงอายุเริ่มเปลี่ยนไป กล่าวคือ ประมาณ 1 ใน 10 ของผู้ให้ความคิดเห็น มีความคิดว่าผู้สูงอายุเป็นภาระแก่ครอบครัว และมีความรู้สึกว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่นำเบื้อและเด็กอายุ 0-17 ปี ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากร้อยละ 19.3 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 22.8 ในปี 2554 ส่วนพ่อแม่ ผู้ปกครองใช้เวลาในการทำกิจกรรมกับลูกลดลง ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ดีพอหรือเรียนรู้อย่างผิด ๆ จากสื่อต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เช่น การนอนดึกตื่นสาย การเที่ยวเตร่ การเล่นเกม ดิดโซเซเซี่ยล ละเลยต่อบทบาทหน้าที่ และการเล่นการพนันที่มีแนวโน้มสูงขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561)

กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้กำหนด แนวทางรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย และส่งเสริมผลักดันให้ "สังคมสูงวัยเป็นวาระแห่งชาติ" มีประเด็นเร่งด่วนที่เร่งขับเคลื่อน คือ ข้อ 6. การสร้างความรอบรู้ให้คนรุ่นใหม่เตรียมความพร้อมในทุกมิติ (มงคล ชะภักดี, 2564: 1-2) ด้วยสังคมสูงวัยเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันของทุกช่วงวัย ดังนั้น การสร้างการรับรู้และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของบุคคลในทุช่วงวัยจึงถือเป็นการสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม โดยการเตรียมความพร้อมให้กับวัยที่กำลังเติบโต โดยเฉพาะในวัย 7-9 ปี หรือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เพื่อสร้างพื้นฐานและทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมสูงวัย

การยกระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยดำเนินการผ่านกระบวนการหล่อหลอมอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมในระบบการศึกษา ด้วยการออกแบบรายวิชาเพิ่มเติมให้มีเนื้อหาแบบสหวิทยาการ และบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงอย่างเหมาะสมกับวัย บทบาทหน้าที่และชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ทำให้ได้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ใน

โรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและยกระดับให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อยู่ร่วมกับทุกช่วงวัยอย่างมีความสุขด้วยการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่คำนึงถึงความสุขของสมาชิกในครอบครัวและสังคมเป็นสำคัญ

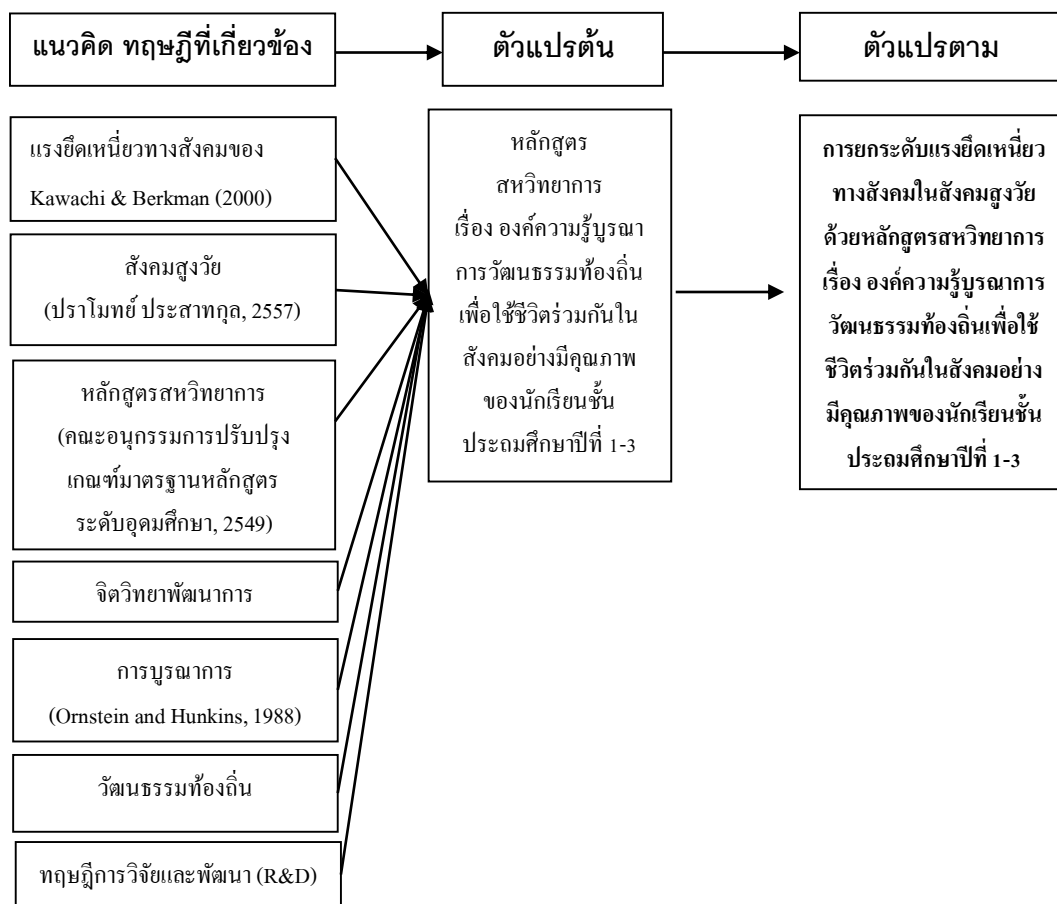
จากสภาพและปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการยกระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยด้วยหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ทั้งในครอบครัวและสังคมอันส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขและเพิ่มแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
2. เพื่อสร้างหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยของผู้เรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
5. เพื่อประเมินหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์กรความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย จึงศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม สังคมสูงวัย หลักสูตรสหวิทยาการ จิตวิทยาพัฒนาการวัยเด็กตอนปลาย การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research & Development: R&D) 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้มีความรู้ด้านหลักสูตร หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 49 คน เลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้บริหาร ครู ศึกษารักษ์กลุ่มหลักสูตร กลุ่มจิตวิทยา กลุ่มสื่อและเทคโนโลยี กลุ่มวัดและประเมินผล ผู้ปกครอง ผู้รู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้สูงอายุ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการสรุปอุปนัย

ระยะที่ 2 สร้างหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 เพื่อสร้างหลักสูตร และตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ที่จบระดับปริญญาโทขึ้นไป และ/หรือมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ดังนี้ 1. ด้านหลักสูตรและการสอน 2. ด้านผู้บริหาร 3. ด้านผู้สอน 4. ด้านคุณภาพ 5. ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม เรื่อง หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่มทางสื่อออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปอุปนัย

ระยะที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และเปรียบเทียบระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยของผู้เรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

กิจกรรมที่ 1 พัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ 1) หลักสูตรสหวิทยาการ และเอกสารประกอบหลักสูตรสหวิทยาการ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง

องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กิจกรรมที่ 2 ครุนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ผู้ทดลอง คือ ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6 คน

ผู้ร่วมการทดลอง เป็นนักเรียนที่เรียนกับครูในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด คือ 1) หลักสูตรสหวิทยาการ และเอกสารประกอบหลักสูตรสหวิทยาการ 2) แบบทดสอบก่อนและหลังการพัฒนาเรื่อง แรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยของผู้เรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองแบบ One Group Pre- Posttest Design ดังนี้

วิธีการทดลอง : $O_1 \rightarrow X \rightarrow O_2$

เมื่อ O_1	หมายถึง	การทดสอบก่อนเรียน
X	หมายถึง	การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
O_2	หมายถึง	การทดสอบหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมด้วยค่า t-test แบบ Dependent

ระยะที่ 4 ประเมินหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ตามกรอบแนวคิดของประเมิน CIPP (Stufflebeam, D.L. and Others, 1971)

ผู้ให้ข้อมูล เป็นครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6 คน และนักเรียนที่เรียนกับครู จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.0

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบประเมินให้กับครูและมอบให้ครูแจกให้กับผู้เรียน และนัดหมายวันเวลา เพื่อรับเครื่องมือคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า มีความต้องการจำเป็นด้านเนื้อหาที่บูรณาการ หลากหลายสาขาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และจัดทำเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมตามหลักสูตร แกนกลาง มุ่งองค์ประกอบดังนี้ ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ใช้เวลาในส่วนของรายวิชา/กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้น โดยใช้เวลา 20 ชั่วโมง

2. ผลการสร้างหลักสูตร พบว่า หลักสูตรชื่อ หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เวลา 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีข้อค้นพบ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 แสดงดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านหลักสูตร	4.34	0.28	มาก
ด้านเนื้อหา	4.44	0.18	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.06	0.40	มาก
ด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้	4.11	0.28	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.42	0.32	มาก
รวมทั้งสิ้น	4.29	0.15	มาก

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.15)

ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพของหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
คะแนนระหว่างเรียน	180	149.80	83.22
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน	12	10.50	87.53

ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) = 83.22/87.53

ตารางที่ 2 คะแนนระหว่างเรียน (E_1) มีค่าเฉลี่ย 149.80 คะแนน จากคะแนนเต็ม 180 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.22 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน (E_2) มีค่าเฉลี่ย 10.50 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.53 แสดงว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.22/87.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

4. ผลการเปรียบเทียบระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยของผู้เรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 แสดงดังตาราง 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยของผู้เรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตร

ผลสัมฤทธิ์	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	100	12	6.86	1.86	16.87**	0.01
หลังเรียน	100	12	10.50	1.06		

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในสังคมสูงวัยของผู้เรียนหลังใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ผลการประเมินหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
การประเมินด้านบริบท	4.24	0.19	มาก
การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า	4.16	0.21	มาก
การประเมินด้านกระบวนการ	4.17	0.16	มาก
การประเมินด้านผลิตผล	4.31	0.27	มาก
รวม	4.21	0.09	มาก

ตารางที่ 5 ผลการประเมินหลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.09)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาที่พบว่า หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความจำเป็นเนื่องจากสภาพครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อความสุขในครอบครัว ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมยังมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องน้อย เน้นความรู้มากกว่าการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม โดยเน้นที่การปฏิบัติจริงของนักเรียนต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวแห่งกลาง กล่าวคือ รุ่นหลานจะอาศัยอยู่กับรุ่นปู่ตายาย และรุ่นพ่อแม่ออกไปทำงานอยู่ต่างถิ่นที่สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภชัย ปิตุกุลตั้ง (2563) ที่กล่าวถึง รูปแบบครอบครัวไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554-2559 ว่ามีรูปแบบของครอบครัวเพิ่มขึ้น คือ ประเภทครอบครัวแห่งกลาง มีลักษณะที่บุตรอาศัยอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่น ในบ้านหลังเดียวกัน โดยพ่อและแม่ทำงานต่างจังหวัดเพื่อหาเงินส่งกลับให้ครอบครัว ในการใช้จ่ายดูแลบุตรแทนตนเอง และกลับมาเยี่ยมครอบครัวเป็นครั้งคราว ส่งผลต่อแรงยึดเหนี่ยวของคนในครอบครัวที่ลดน้อยลง เกิดช่องว่างระหว่างวัย ความขัดแย้งและคับข้องใจในครอบครัว 2 ประการ คือ 1) รุ่นหลานมีลักษณะนิสัยแข็งกร้าว คือ ร้น เพราะรุ่นปู่ตายายตามใจ ด้วยรุ่นพ่อแม่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว 2) รุ่นปู่ตายายปล่อยปละละเลยรุ่นหลาน ทั้ง 2 ประการนี้ส่งผลต่อแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมที่มีความต้องการจำเป็นในการรื้อฟื้นและพัฒนาให้มีเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามเพื่อส่งเสริมให้ความสุขในครอบครัวมีเพิ่มขึ้น สมาชิกในครอบครัวต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง (Erera, 2002) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรดี แสงห้าว (2558) ที่ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังเป็นการต้องการของครู นักเรียนและผู้ปกครอง

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาที่พบว่า หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีองค์ประกอบเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างสะดวก เนื่องจากหลักสูตรมีองค์ประกอบ รายละเอียดและเอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วนตามที่ครูจำเป็นต้องนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาและหลักสูตรจัดทำตามกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2-3) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กะนิ้งนิจ ป้อมหิน (2556) ที่ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอรหันต์เจ้า ในอำเภอลำปาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ที่พบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการและเหตุผล จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร ขอบข่ายสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. จากผลการทดลองใช้หลักสูตรสหวิทยาการ เรื่อง องค์ความรู้บูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เนื้อหาสาระหรือ โครงสร้างของหลักสูตร ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง ประกอบกับเนื้อหาที่ใช้ในหลักสูตรเป็นเนื้อหาที่ง่ายต่อการปฏิบัติ โดยมีผู้ปกครองเป็น ผู้ร่วมกิจกรรม และการวัดและประเมินเป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่ง่ายและไม่เป็นภาระ ต่อครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dougherty (1999: 218) ที่ได้ศึกษาหลักสูตรบูรณาการในโรงเรียน มัธยมศึกษา โดยออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในโปรแกรมหลักสูตรบูรณาการ ใช้การบูรณาการแบบข้าม วิชา ผลการศึกษา พบว่า หลักสูตรบูรณาการเป็นที่ยอมรับและถูกนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาที่พบว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.22/87.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 เนื่องจาก กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติระหว่างใช้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับ ชีวิตประจำวัน และเป็นวิถีชีวิตที่ผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัวคุ้นเคย ดังนั้นเมื่อมีหลักสูตรที่มี เนื้อหาในการปฏิบัติกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกันในครอบครัว และช่วยยกระดับแรงยึดเหนี่ยวของคนใน ครอบครัว อีกทั้งบุคคลในครอบครัวได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้บุคคลใน ครอบครัวมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมกำกับติดตามการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และบุคคลใน ครอบครัวยังมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมอย่าง ตั้งใจ ต่อเนื่องตามใบกิจกรรม ส่งผลให้การประเมินหลังเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน หล้าสุดตา (2558: 181) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้า พื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E1/ E2) เท่ากับ 82.69/ 84.69

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมใน สังคมสูงวัยทั้งของผู้เรียนหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากกิจกรรมที่ปรากฏในหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนพึงปฏิบัติต่อบุคคลในครอบครัว ที่สะท้อน ถึงความดูแลเอาใจใส่ อันส่งผลให้แรงยึดเหนี่ยวทางสังคมในครอบครัวสูงขึ้น เช่น การแช่เท้า การนวด

การช่วยเหลือ หยิบจับสิ่งของ หรือการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกันตามวัยของผู้เรียนสอดคล้องกับ สิรินทรา พลชา (2562: 2) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “สนุกคิดกับสิ่งประดิษฐ์ทาง วิทยาศาสตร์” พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการเรียนรู้ เฉลี่ยเท่ากับ 74.92 คิดเป็นร้อยละ 74.92 และมีจำนวน นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. จากผลการศึกษา ที่พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เนื่องจากหลักสูตรมี ความง่ายต่อการนำไปใช้ ไม่เพิ่มภาระในการจัดการเรียนรู้ให้กับครู กิจกรรมสอดคล้องกับ ชีวิตประจำวันและช่วยยกระดับแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์ ของคนในครอบครัวที่มีลักษณะห่วงกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหลักสูตรจึงตอบสนองความ ต้องการของสังคม สอดคล้องกับ สายฝน หล้าสุดตา (2558: 181) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนา หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา บริบทและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น และครูผู้สอนสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูหรือสถานศึกษาที่นำหลักสูตรไปใช้ต้องศึกษารายละเอียดของหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ให้เข้าใจก่อนนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหาและเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติ กิจกรรมให้สอดคล้องปัญหาและบริบทของท้องถิ่น โดยมีครูและบุคลากรในครอบครัวเป็นผู้กระตุ้นให้ นักเรียนปฏิบัติ

1.3 ครูควรมีช่องทางการติดต่อกับผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อจะได้ชี้แจงและรับทราบ ผลการปฏิบัติตัวตามหลักสูตรของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่น ๆ เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2.2 ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมตามความ ต้องการของท้องถิ่น

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- คณะกรรมการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. (2549). *หลักสูตรสหวิทยาการ (Interdisciplinary Curriculum) พหุวิทยาการ (Multidisciplinary Curriculum) และหลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum)*. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2564, จาก www.ubu.ac.th/web/Files_up/46f2014100214483734.docx.
- กะนิจน์ ป้อมหิน. (2556). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตามรอยพระอริยสงฆ์เจ้า ในอำเภอปลาปาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จันทร์ดี แสงห้าว. (2558). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการใฝ่รู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2557). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- พูนสุข เวชวิฐาน. (2557). *ทฤษฎีครอบครัวเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- มงคล ชะกัทธิ. (2564). *ระเบียบวาระแห่งชาติเรื่อง สังคมสูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/676782>.
- ศุภชัย ปิตกุลตั้ง. (2563). *การประชุมวิชาการอนามัยครอบครัวแห่งชาติครั้งที่ 9 เรื่อง “ครอบครัวไทยในยุคเปลี่ยนผ่านทางสังคม (Thai Family in Social Transition)”*. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2563, จาก <https://iptv.mahidol.ac.th/topic/79324>.
- ศิรินทรา พลชา. (2562). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “สนุกคิดกับสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์” เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับ นักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สายฝน หล้าสุตตา. (2558). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของประชากรไทยจีน โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

Allan C. Ornstein, Francis P. Hunkins. (1988). *Curriculum foundations, Principles, and Issues*. Prentice Hall.

Dougherty, D.D. (1999). *Dopamine transporter density in patients with attention deficit hyperactivity disorder*. 1999 Dec 18-25; 354 (9196): 2132-3.doi: 10. 1016/S0140-6736(99)04030-1.

Erera, P. I.. (2002). Family Diversity: Continuity and Change in the Contemporary Family. *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 29(3), Article 17. Available at: <https://scholarworks.wmich.edu/jssw/vol29/iss3/17>.

Kawachi, I., & Berkman, L. (2000). Social cohesion, social capital, and health. *Social Epidemiology*, 174(7), 290–319.

Stufflebeam, D.L., and Others (1971). *Educational Evaluation and Decision Making*. Illinois: F.E. Peacock Publishers.

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัย *

ศิริรัตน์ ศิรินวล ** ขวัญดาว แจ่มแจ้ง *** สุทธิชัย ศิรินวล ****

(วันที่รับบทความ: 17 พฤศจิกายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 21 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 24 ธันวาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ 2) พัฒนาและประเมินกลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จำนวน 373 คน ผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนากลยุทธ์ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนากลยุทธ์ และผู้บริหาร ผู้ที่มีความชำนาญที่มีประสบการณ์ในการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิที่ประสบผลสำเร็จ จำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินกลยุทธ์ จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) จังหวัดสุโขทัยมีการกำหนดเป้าหมายของแผนงานการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิแต่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์จริงในปัจจุบัน ยังขาดการประสานการทำงานของคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง พบว่า บุคลากรมีความรับผิดชอบสูงในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านจุดอ่อน ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการโรคไตเรื้อรังกับเครือข่าย ผลการวิเคราะห์โอกาส ได้แก่ เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ช่วยในการประสานงาน อุปสรรค ได้แก่ ประชาชนเข้าถึงสื่อโฆษณาชวนเชื่อง่ายโดยไม่มีการควบคุมจากหน่วยงาน 2) กลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัยที่พัฒนา มีประเด็นกลยุทธ์ จำนวน 4 ประเด็น 11 กลยุทธ์ และ ตัวชี้วัด 27 ตัว 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัยที่พัฒนา ในภาพรวม พบว่า มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ในระดับมาก และระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ, จังหวัดสุโขทัย

*วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**** อาจารย์ประจำ, มหาวิทยาลัยพะเยา

Development of Strategies for the Management of Primary Chronic Kidney Disease in Sukhothai Province *

Sirirat Sirinual^{**} Kwandaw Jamjang^{***} Suthichai Sirinual^{****}

(Received: November 17, 2022; Revised: : December 21, 2022; Accepted: December 24, 2022)

Abstract

This research aimed to study states, problems, and factors related to management of primary chronic kidney disease, and develop and assess the strategies for management of primary chronic kidney disease. The 373 participants were village health volunteers and public health officers. Fifteen strategic development informants were administrators, experts in strategy development and administrators with best practice to manage primary chronic kidney disease. The strategies were assessed by 21 experts. The data were collected by using a questionnaires and focus group discussion, and then analyzed using mean, standard deviation and content analysis. The results showed that Sukhotai Province had set the goals to manage primary chronic kidney disease but they did not match the current situation, and there was no support from other sectors. The internal strength analysis results revealed that staff of health officers were very responsible, but the weaknesses was the lack of knowledge transfer in managing chronic kidney disease within the network. The analysis results of opportunities revealed that advanced communication technology was very helpful for the management of primary chronic kidney disease. However, the threat was that people had easy access to propaganda media without the control of the involved organization. The suggested strategies for the management of primary chronic kidney disease in Sukhotai province consisted of 11 strategies, and the results of the assessment revealed that they were consistent, suitable, and acceptable at a high level.

Keywords: Strategy, Management of Primary Chronic Kidney Disease, Sukhotai Province

*Thesis for the Doctor of Philosophy Program, Department of Strategy, Administration and Development, Kamphaeng Phet Rajabhat University

** Student, Strategy Development and Administration Program, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*** Assistant Professor, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

****Lecturer, Payao University

บทนำ

สภาพสังคม เศรษฐกิจ และวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้คนในสังคม นำไปสู่ปัญหาสุขภาพมากมาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยโรคไตเรื้อรังเป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของทุกประเทศทั่วโลก และกำลังเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ สำหรับประเทศไทยพบถึงร้อยละ 17.6% และจากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพ เขต 2 ซึ่งมีทั้งหมด 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ พบว่า มีผู้ป่วยที่โรคไตเรื้อรังตั้งแต่ปี 2558 จำนวน 32,316 คน และในปี 2561 มีจำนวนผู้ป่วย 64,631 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ซึ่งจากสถิติจะพบว่ามียอดของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี

สำหรับผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลสุโขทัยพบว่า ในปี 2558 มีจำนวน 9,019 คน ปี 2559 จำนวน 11,093 คน ปี 2560 จำนวน 14,378 คน และปี 2561 จำนวน 13,590 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) เนื่องจากโรคไตเรื้อรังเป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ แต่สามารถชะลอการเสื่อมของไตได้ แต่ถ้าไม่สามารถชะลอความเสื่อมของไตได้จะทำให้ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีความเสื่อมของไตมากขึ้นจนนำไปสู่โรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย ในระยะเริ่มต้นส่วนใหญ่ผู้ป่วยมักจะไม่มีอาการแต่จะเริ่มแสดงอาการเมื่อน้ำไตเหลือน้อยลงจนมีของเสียคั่งในเลือดมาก โดยจะมีอาการ เช่น ปัสสาวะออกมาน้อย รู้สึกอ่อนเพลีย เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน นอนไม่หลับ กล้ามเนื้อเป็นตะคริวตอนกลางคืน ตัวบวม น้ำท่วมปอด หายใจเหนื่อยหอบ มีภาวะซีด ความดันโลหิตสูง สับสน และอาจถึงขั้นหมดสติ เมื่อโรคดำเนินเข้าสู่ระยะไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย (End stage renal disease, ESRD) ซึ่งเป็นระยะที่ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการรักษาบำบัดทดแทนไต ได้แก่ การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม การล้างไตทางช่องท้อง หรือการผ่าตัดปลูกถ่ายไต (International Society for Peritoneal Dialysis, 2011) ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และโดยปัจจุบันค่าใช้จ่ายในการบำบัดทดแทนไตโดยการล้างไตทางช่องท้อง หรือการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมเฉลี่ยประมาณ 240,000 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้ยังไม่รวมถึงค่าใช้จ่ายด้วยยา (กรมควบคุมโรค, 2559) โรคไตเรื้อรังมีทั้งหมด 5 ระยะซึ่งระยะที่ 1-3 เป็นระยะที่สามารถชะลอการเสื่อมของไตได้ การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพการให้การดูแลอย่างต่อเนื่อง 2 ปี พบว่า ผู้ป่วยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดี มีทักษะในการจัดการการตัวเองได้อย่างเหมาะสม และอัตราการเสื่อมของไตมีแนวโน้มชะลอลง เมื่อเทียบการรักษาแบบมาตรฐานของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (กรมควบคุมโรค, 2559) เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีปลอดภัยจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่มีสาเหตุจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้องสาเหตุหลักของผู้เข้ารับการรักษาบำบัดทดแทนไตในปี พ.ศ.2563 ได้แก่ ความดันโลหิตสูง และเบาหวาน (สมาคมโรค

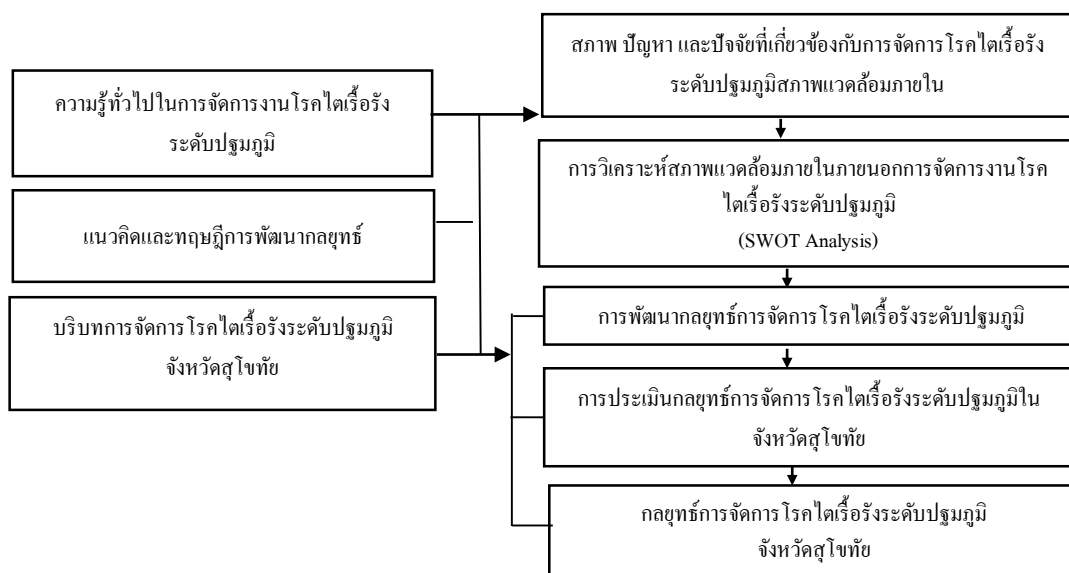
ไคแห่งประเทศไทย, 2563) ซึ่งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือและหากลยุทธ์ และแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรม (Pamela A. Ohman Strickland, 2010) ร่วมกันอย่างจริงจัง

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาประเด็นที่เป็นปัญหา คือ ยังไม่มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ การจัดการโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิอย่างจริงจัง มีเพียงการดำเนินงานตามนโยบาย และติดตามประเมินผลตามตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข และขาดการบูรณาการการจัดการโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิ เนื่องจากแนวโน้มผู้ป่วยโรคไคเพิ่มขึ้นทุกปีจากสาเหตุจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง ขาดความรู้การดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคไคเรื้อรัง ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเกี่ยวกับโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิจะก่อให้เกิดกลยุทธ์ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัย ซึ่งกลยุทธ์ที่พัฒนาได้มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ (สาคร สุขศรีวงศ์, 2560) ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญของการจัดการโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการจัดการโรคไคเรื้อรังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การจัดการโรคไคเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดการโรคไข้อีร้ระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และบุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานโรคไข้อีร้ ในพื้นที่ 9 อำเภอในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 373 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าเฉลี่ยร้อยละ สำหรับการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านด่านลานหอย หัวหน้าหน่วยไตเทียมโรงพยาบาลสุโขทัย พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

โรงพยาบาลประจำอำเภอและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานโรคไตเรื้อรังในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติ คือ เป็นบุคลากรสาธารณสุขที่เป็นผู้จัดการงานโรคไตเรื้อรังและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่รับผิดชอบงานโรคไตเรื้อรัง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

2.1 การศึกษาแนวทางการจัดการโรคไตเรื้อรังในหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ การศึกษาแนวทางการจัดการโรคไตเรื้อรังในหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ โดยการวิเคราะห์เอกสาร ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ โรงพยาบาลคลองขลุง ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำงานวิจัยแบบ R2R ประจำปี 2559 จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประเด็นที่เกี่ยวข้องใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การนำ และ 4) การควบคุม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรสาธารณสุขผู้ปฏิบัติงานโรคไตเรื้อรังในโรงพยาบาลที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโรคไตเรื้อรังโรงพยาบาลคลองขลุง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์เนื้อหาในเอกสารตามแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ด้านผู้บริหารและบุคลากร ด้านโครงสร้างการบริหารภายใน ด้านวัสดุและอุปกรณ์ ด้านการเงินและงบประมาณ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริการ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2559) และภายนอก ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านนโยบายและการเมือง ด้านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย และจัดทำร่างกลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis และการยกร่างกลยุทธ์ด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติ โดยใช้เทคนิค SWOT Matrix ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนากลยุทธ์และผู้บริหาร ผู้ที่มีความชำนาญที่มีประสบการณ์ในการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิที่ประสบผลสำเร็จ จำนวน 15 คน โดยใช้ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เป็นข้อมูลหลักประกอบการพิจารณา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค วิเคราะห์ค่าน้ำหนักคะแนนเพื่อกำหนดตำแหน่งกลยุทธ์ ยกร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อสรุปจากที่ประชุม

2.3 ตรวจสอบร่างกลยุทธ์การจัดการโรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย โดยการสัมมนาองผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการพัฒนากลยุทธ์และด้านความตระหนักรู้จำนวน 15 คน โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนา ร่วมกันสรุปผลการวิพากษ์กลยุทธ์ในประเด็นต่าง ๆ และปรับปรุงร่างกลยุทธ์การจัดการโรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย ตามมติการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นในการตรวจสอบร่างกลยุทธ์การจัดการโรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์ใช้เกณฑ์การประเมินกลยุทธ์

โดยการประเมินกลยุทธ์ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสอดคล้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ของกลยุทธ์การจัดการโรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนากลยุทธ์ และด้านการจัดการโรคไข้อี้อาระงั จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์การประเมินกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าเท่ากับ 3.50 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน น้อยกว่า 1.00 แสดงว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้อง / ความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / การยอมรับได้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลจากการวิจัยการพัฒนากลยุทธ์จัดการโรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิของจังหวัดสุโขทัย ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

1.1 ผลการศึกษาสภาพการจัดการโรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย พบว่า สภาพการจัดการ โรคไข้อี้อาระงักระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย ด้านการวางแผน มีการกำหนดเป้าหมายของแผนงานการจัดการโรคไข้อี้อาระงัระดับปฐม แต่ยังขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทำให้การวางแผนงานไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์จริงในปัจจุบัน ด้านการจัดองค์กร มีการจัดทำแผนภูมิการจัดการโรคไข้อี้อาระงัระดับปฐมภูมิที่ชัดเจนตามโครงสร้างองค์กร มีการแบ่งสรรจัดทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน มีการใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับงาน แต่ขาดการประสานการทำงานของคนทำงานฝ่ายต่าง ๆ และการทำงานซ้ำซ้อน ทำให้มีความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน ด้านการนำ มีการกระตุ้นใจโดยจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการโรคไข้อี้อาระงัระดับปฐมภูมิ แต่ยังขาดแผนการพัฒนานุคลากรในด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับ

การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ หรือมีน้อยเกินไป ด้านการควบคุม มีการจัดทำตัวชี้วัดมาตรฐาน ด้านผลการดำเนินงาน แต่ยังขาดการนำผลสรุปของการดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการโรคไตเรื้อรัง

1.2 ผลการศึกษาปัญหาการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัย พบว่า ด้านการวางแผน ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทำให้การวางแผนงานไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์จริงในปัจจุบัน และการกำหนดเป้าประสงค์ความสำเร็จของแผนงานยังไม่เหมาะสมกับสภาพและปัญหา ด้านการจัดองค์กร ขาดการประสานการทำงานของคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ และการทำงานซ้ำซ้อน ทำให้มีความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน โครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินงานยังขาดความคล่องตัวในการทำงาน และการแบ่งงาน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ผู้ปฏิบัติงานยังไม่เหมาะสมกับปริมาณงานและความรู้ความสามารถ ด้านการนำ ขาดแผนการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ หรือมีน้อยเกินไป ด้านการควบคุม ขาดการกำหนดปฏิทินการติดตาม และการประเมินผล ทำให้การดำเนินงานไม่มีทิศทางและเกิดความล่าช้า ผู้บริหารยังไม่ได้นำผลสรุปของการดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

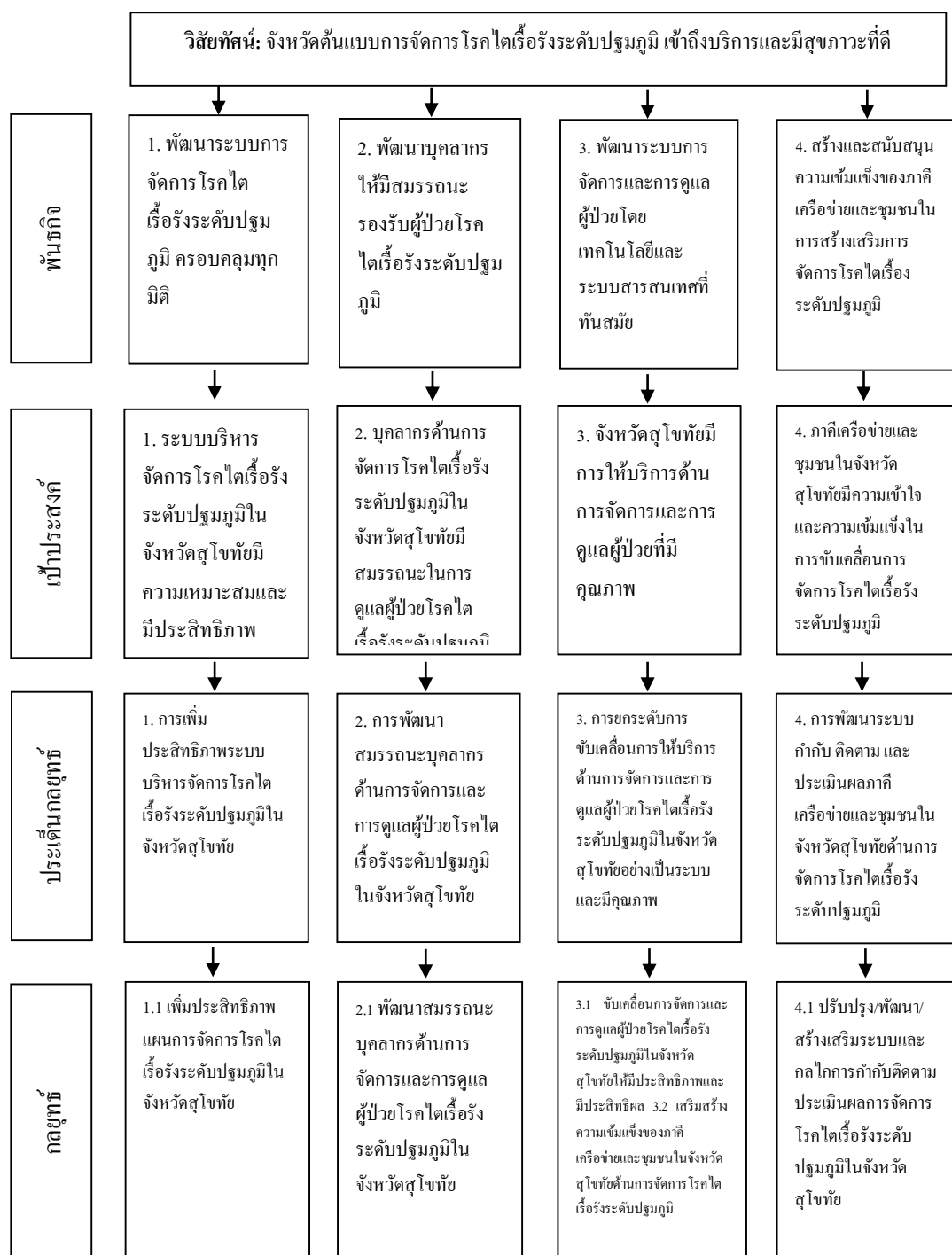
1.3 ผลการศึกษาปัจจัยเกี่ยวข้องกับการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย พบว่า ปัจจัยภายใน พบว่า จุดแข็ง ได้แก่ บุคลากรมีความรับผิดชอบสูงในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร จุดอ่อน ได้แก่ ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการโรคไตเรื้อรังกับเครือข่าย ปัจจัยภายนอก พบว่า โอกาส ได้แก่ เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยช่วยให้การประสานงาน มีความสะดวกมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่สนใจดูแลสุขภาพและห่วงใยปัญหาสุขภาพมากขึ้น นโยบายด้านสาธารณสุข เอื้อต่อการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ ด้านอุปสรรค ประชาชนเข้าถึงสื่อโฆษณาชวนเชื่อง่ายโดยไม่มีการควบคุมจากหน่วยงาน ขาดความรู้สุขภาพและพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองเพื่อป้องกันโรคไตเรื้อรัง

2. การพัฒนากลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาเป็นดังนี้

2.1 ผลการศึกษานโยบายการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จด้านการวางแผน พบว่า มีการจัดทำแผนงานกำหนดเป้าหมายติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควรวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขและ

บริบทของพื้นที่ ด้านการจัดองค์กร พบว่า มีการเน้นการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอมีโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจนและมีระบบการประสานงานภายในและภายนอกองค์กรมีการกระจายการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิแบบบูรณาการอาศัยความร่วมมือภาคประชาชนและท้องถิ่น พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้การประสานงานสะดวกรวดเร็ว ด้านการนำ มีประสิทธิภาพทำให้มองเห็นภาพและเป้าหมายเดียวกัน เน้นแนวทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายและการเชื่อมต่อแบบบูรณาการ ด้านการควบคุม กำหนดตัวชี้วัดและวัดประเมินผลการดำเนินงานติดตามปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหาควรกำหนดให้มีเวทีที่จะมีการนำผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและดำเนินการแก้ไขร่วมกัน

3. กลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษากลยุทธ์การจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์และกลยุทธ์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการโรคไ้ร่ร้ระดับปฐมภูมิจังหวัดสุโขทัย

สำหรับ ผลการศึกษากลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย มีรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์

จังหวัดต้นแบบการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ เข้าถึงบริการและมีสุขภาวะที่ดี

พันธกิจ

1. จัดให้มีระบบการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ ครอบคลุมทุกมิติ
2. พัฒนานวัตกรรมให้มีสมรรถนะ รองรับผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ
3. พัฒนาระบบการจัดการและการดูแลผู้ป่วยโดยเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ทันสมัย

พันธกิจ

4. สร้างและสนับสนุนความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายและชุมชนในการสร้างเสริมการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

เป้าประสงค์

1. ระบบบริหารจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัยมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. บุคลากรด้านการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัยมีสมรรถนะในการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ
3. จังหวัดสุโขทัยมีการให้บริการด้านการจัดการและการดูแลผู้ป่วยที่มีคุณภาพ
4. ภาคีเครือข่ายและชุมชนในจังหวัดสุโขทัยมีความเข้าใจและความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

ประเด็นกลยุทธ์ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กลยุทธ์ที่ 1 ขับเคลื่อนระบบกลไกการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเสริมระบบการติดตามประเมินผล การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กลยุทธ์ที่ 3 เชื่อมโยงระบบสารสนเทศการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิให้สามารถเข้าถึงได้สะดวก

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิผลแผนปฏิบัติการ การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

ประเด็นกลยุทธ์ 2 การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรด้านการจัดการและการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมบุคลากรด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กลยุทธ์ที่ 6 สร้างองค์ความรู้และทักษะ ด้านการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย

กลยุทธ์ที่ 7 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการและการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

ประเด็นกลยุทธ์ 3 การยกระดับการขับเคลื่อนการให้บริการด้านการจัดการและการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัยอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 8 พัฒนาแอปพลิเคชัน สื่อดิจิทัลและคลังความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง

กลยุทธ์ที่ 9 ส่งเสริมการจัดการและการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ประเด็นกลยุทธ์ 4 การพัฒนาระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลภาคีเครือข่ายและชุมชนในจังหวัดสุโขทัยด้านการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

กลยุทธ์ที่ 10 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

กลยุทธ์ที่ 11 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิของภาคีเครือข่ายและชุมชน

4. ผลการประเมินกลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ของกลยุทธ์ที่ 1-11 พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายด้าน สรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินกลยุทธ์ด้านความเหมาะสม พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด รายกลยุทธ์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 10 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

4.2 ผลการประเมินกลยุทธ์ ด้านความเป็นไปได้ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก รายกลยุทธ์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ กลยุทธ์ที่ 3 เชื่อมโยงระบบสารสนเทศการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิให้สามารถเข้าถึงได้สะดวก

4.3 ผลการประเมินกลยุทธ์ด้านการยอมรับได้ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก รายกลยุทธ์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ กลยุทธ์ที่ 10 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และชุมชน ด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัย มีเป้าหมายของแผนงานการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิแต่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ยังขาดการประสานการทำงานแบบบูรณาการ ปัจจัยภายใน จุดแข็ง พบว่า บุคลากรมีความรับผิดชอบสูง มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแต่ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการ โรคไตเรื้อรังกับเครือข่าย ปัจจัยภายนอก พบว่า เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ช่วยให้การประสานงานด้าน อุปสรรค พบว่า ประชาชนเข้าถึงสื่อโฆษณาชวนเชื่อได้ง่ายโดยไม่มีการควบคุมจากหน่วยงาน ขาดความรู้สุขภาพและพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองเพื่อป้องกันโรคไตเรื้อรัง ผลการศึกษากลยุทธ์ การจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิที่พัฒนาจังหวัดสุโขทัย มี 4 ประเด็นกลยุทธ์ 11 กลยุทธ์จากผลการประเมินกลยุทธ์ ทุกกลยุทธ์ มีด้านความเหมาะสมและด้านการยอมรับได้ มากถึงมากที่สุดโดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 10 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ และผลการวิจัยที่พบว่า กลยุทธ์ที่ 11 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการ โรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิของภาคีเครือข่ายและชุมชน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พามีลา เอ โอมาน สตริกแลนด์ (Pamela A. Ohman Strickland, 2010: 295–305) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Features of the Chronic Care Model (CCM) Associated with Behavioral Counseling and Diabetes Care in Community Primary Care ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการดูแลผู้ป่วยแบบ CCM การดูแลระดับปฐมภูมิเป็นตัวเลือกที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชุมชนด้วยการบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า รูปแบบการดูแลผู้ป่วย ระดับปฐมภูมิ ยังช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพอื่น ๆ ในการดูแลผู้ป่วยและมีความพยายามหรือความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการดูแลระดับปฐมภูมิที่บ้านด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การมีทีมปฏิบัติดูแลด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ และมีการจัดการ โรคหรือการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการระดับปฐมภูมิเป็นการดูแลแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ทำให้สามารถเข้าถึงประชาชน ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งทางด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและ

ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เกิดวัฒนธรรมการดูแลตนเองมีความฉลาดทางสุขภาพ (Health Literacy) การพัฒนากลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิจะสามารถช่วยให้เห็นทิศทางการกำหนดเป้าหมายและการนำกลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิลงสู่การปฏิบัติจะเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลสุขภาพประชาชนตามนโยบาย ของกระทรวงสาธารณสุข สอดรับกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย “ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ของโรงพยาบาลจังหวัดสุโขทัย ควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 ควรยกระดับการขับเคลื่อนการให้บริการด้านการจัดการและการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในจังหวัดสุโขทัยอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ พัฒนาสื่อแอปพลิเคชันความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ส่งเสริมการจัดการและการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงของประชาชน

1.2 ส่งเสริมบุคลากรด้านการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิ และการสร้างองค์ความรู้และทักษะด้านการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในพื้นที่ให้บริการ

1.3 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สำหรับสำนักงานสาธารณสุข

2.1 ควรจัดให้มีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรด้านการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิในหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะทั้งจังหวัด

2.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรด้านการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิมีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สร้างสรรค์หรือนวัตกรรมด้านการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิที่เกิดจากการปฏิบัติงานและเผยแพร่ ต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป

2.3 ควรผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิเข้าสู่แผนกลยุทธ์หลักของโรงพยาบาลหรือของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่มีระบบและเกิดโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้กับโรงพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุขที่ยังขาดกลยุทธ์การจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิที่เป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการโรคไตเรื้อรังระดับปฐมภูมิกระบวนการทำงานดูแลสุขภาพชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและความยั่งยืนตามเป้าหมายและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัทธ์ เอี่ยมรอด และสุพร กาวินา. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานควบคุมโรคโนพื้นที่จังหวัดตาก. *The Public Health Journal of Burapha University*. 10(1), 1 – 12.
- กรมควบคุมโรค .(2559). คู่มือปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานลดผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (CKD) ในผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูง. นนทบุรี: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปุลณพัฒน์ ไชยเมธ. (2557). วิธีการวิจัยทางสาธารณสุข. สงขลา: นาสีปโมโยณา.
- เพ็ญจันทร์ สิทธิปริษาชาญ. (2557). กระบวนการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพชุมชน: 14 กรณีศึกษาในชุมชนพื้นที่ภาคกลาง. สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบการพยาบาลและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2559). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ท็อป.
- โรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, สำนัก. (2559). คู่มือปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานลดโรคไตเรื้อรัง CKD. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- โรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, สำนัก. (2560). การดูแลตนเองเพื่อลดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- วิรัช สงวนวงษ์วาน. (2561). การจัดการยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2564). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์กรุ๊ป.
- สาธารณสุข, กระทรวง. (2560). ตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2560, จาก moph.go.th/hdc.
- สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย. (2563). ข้อมูลการบำบัดทดแทนไตในประเทศไทย พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2560). การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพฯ: จี.พี. ไซเบอร์พริ้นท์.

International Society for Peritoneal Dialysis. (2011). *The Road Map to PD First Policy Easy-Safety, Efficiency, and Excellence in PD (5th ed.)*. Dusit Resort Pattaya, Thailand.

Pamela A. Ohman Strickland. (2010, May- June) . Features of the Chronic Care Model (CCM) Associated with Behavioral Counseling and Diabetes Care in Community Primary Care *JABFM*. 23(3), 295 – 305.

การพัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7*

อรรวิศรา ดีสุขแสง ** สมชัย วงษ์นายนะ *** เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม ****

(วันที่รับบทความ: 13 พฤศจิกายน 2563; วันที่แก้ไขบทความ: 21 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 24 พฤษภาคม 2564)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 2) ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 3) พัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ และ 4) ประเมินกลยุทธ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ ประชาชนผู้มีงานทำและมีรายได้ 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 พบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของกรมสรรพากรแต่ยังขาดความรู้ในการเสียภาษี ตระหนักว่าการเสียภาษีเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน 2. สภาพปัจจุบันสำนักงานสรรพากรภาค 7 มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ แต่มีปัญหาด้านการจัดทำแผน ปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างความตระหนักรู้โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการยื่นเสียภาษี 3. กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นประกอบ 1) พัฒนาแผนการสร้างความรู้โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) เสริมสร้างระบบและกลไกการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย 3) สร้างศูนย์บริการประชาชนและผู้ประกอบการ (RD Services Center) 4) ปรับปรุงภาพลักษณ์การให้บริการสู่ความเป็นเลิศ 5) พัฒนาศักยภาพบุคลากร 6) ส่งเสริมระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลภาษีอากรโดยใช้เทคโนโลยี Data Analytics 7) ส่งเสริมการขับเคลื่อนการสร้างเครือข่าย 8) เสริมสร้างรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ 9) พัฒนาระบบการควบคุม ติดตาม และประเมินผล 4. ผลการประเมินกลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์ส่วนใหญ่มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ในระดับมาก ถึง มากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การสร้างความตระหนักรู้, การเสียภาษีอากร, สำนักงานสรรพากรภาค 7

* บทความวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

** นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

*** รองศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยราชธานี

Strategy Development for Raising Awareness Tax Payment to the Government of Peopel In The Regional Revenue Office 7 *

Onwaritsara Deesuksaeng^{**} Somchai Wongnaya^{***} Charoenwit Sompongdam^{****}

(Received: November 13, 2020; Revised: May 21, 2021; Accepted: May 24, 2021)

Abstract

The purpose of research was to development the strategies for raising awareness of tax payment to the government of the people in the Regional Revenue Office 7. The research procedures were divided into 4 step as follows: 1) studying the awareness of tax payment to the government of the people in the Regional Revenue Office 7 2) studying the current states, problems, and factors related to raising awareness of tax payment to the government of the people in the Regional Revenue Office 7 3) develop strategies for raising awareness, and 4) assessing the strategies. The population comprises 400 the people who have income, management of the organization, for development and evaluation the strategies by 67 experts. The data were analyzed using mean, standard deviation and content analysis. The research finding were as follows:

1. The awareness of tax payment was the most people have knowledge about the Revenue Department and awareness that tax payments is a duty of every Thai people. 2. The current state was having a plan strategy. The problems were not planned by stakeholders. The factors contributing to raising awareness of tax payment were Technology. 3. The strategies developed consisted of: 1) developing a plan to raise awareness by stakeholders. 2) strengthening the system and proactive public relations mechanisms. 3) establish a service center. 4) Improving the image of the service to be excellent. 5) developing the potential of personnel. 6) information management system using data analytics technology. 7) the creation of a network 8) self-learning model for people by using social media, and 9) developing the process of control, monitoring and evaluation. 4. The assessment of the strategies was found that a vision, missions, goals, strategic issues, strategies, indicators, and measures were consistency, suitability, possibility and acceptability at a high to highest level.

Keywords: Strategy, Awareness, Tax payment, The Regional Revenue Office 7

* Research Article from thesis for the Doctor of Philosophy Program in Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University

** Student in Doctor of Philosophy Program in Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*** Associate Professor, Kamphaeng Phet Rajabhat University

**** Assistant Professor, Ratchathani University

บทนำ

กรมสรรพากร (The Revenue Department) มีภารกิจหลักในการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ให้บริการและสร้างความสนใจด้านการเสียภาษีอากร รวมทั้งเสนอแนะมาตรการทางด้านการเสียภาษีอากร โดยใช้อำนาจทางกฎหมายตามประมวลรัษฎากรมาจัดเก็บภาษี 5 ประเภท ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะและอากรแสตมป์ โดยพระราชบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481 บัญญัติขึ้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2481 โดยให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2482 (Legal Revenue Department Office, 2017, online) โดยพระราชบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรพุทธศักราช 2481 คำนึงถึงหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี โดยการเก็บภาษีมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ให้พอใช้กับค่าใช้จ่ายของรัฐบาล เพื่อกระจายรายได้ เพื่อควบคุมการบริโภคของประชาชน เพื่อชำระหนี้สินของรัฐบาล หรือสนองนโยบายทางธุรกิจในอนาคต (Academic Revenue Department Office, 2013, online)

จากสำนักงานสถิติจังหวัดและสำนักงานแรงงานจังหวัดในเขตท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร โลก นครสวรรค์ สุโขทัย พิจิตร ตาก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ พบว่ามีประชากรที่มีงานทำและมีเงินได้ทั้งสิ้น จำนวน 2,982,205 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560: 1) และผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีจำนวนทั้งสิ้น 550,172 คน (กรมสรรพากร, 2561: 1) คิดเป็นร้อยละ 18.45 ของจำนวนผู้มีงานทำและมีเงินได้ทั้งหมด และจำนวนผู้ไม่ยื่นแบบแสดงรายการคิดเป็นร้อยละ 81.55 แสดงให้เห็นถึงปัญหาใหญ่ของประเทศ ซึ่งต้องเร่งหาสาเหตุ นโยบายในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล กลไกการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลและที่สำคัญที่กระทบต่อประชาชนผู้เสียภาษี ปัจจัยดังกล่าว (ประพาฬ วงศ์สุบิน, 2558: 12-20) ปัญหาในปัจจุบันที่เราได้พบจากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 เพื่อให้ประชาชนท้องที่เกิดความตระหนักรู้ในหน้าที่ ความเข้าใจ ความสนใจด้านการเสียภาษีอากร และปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

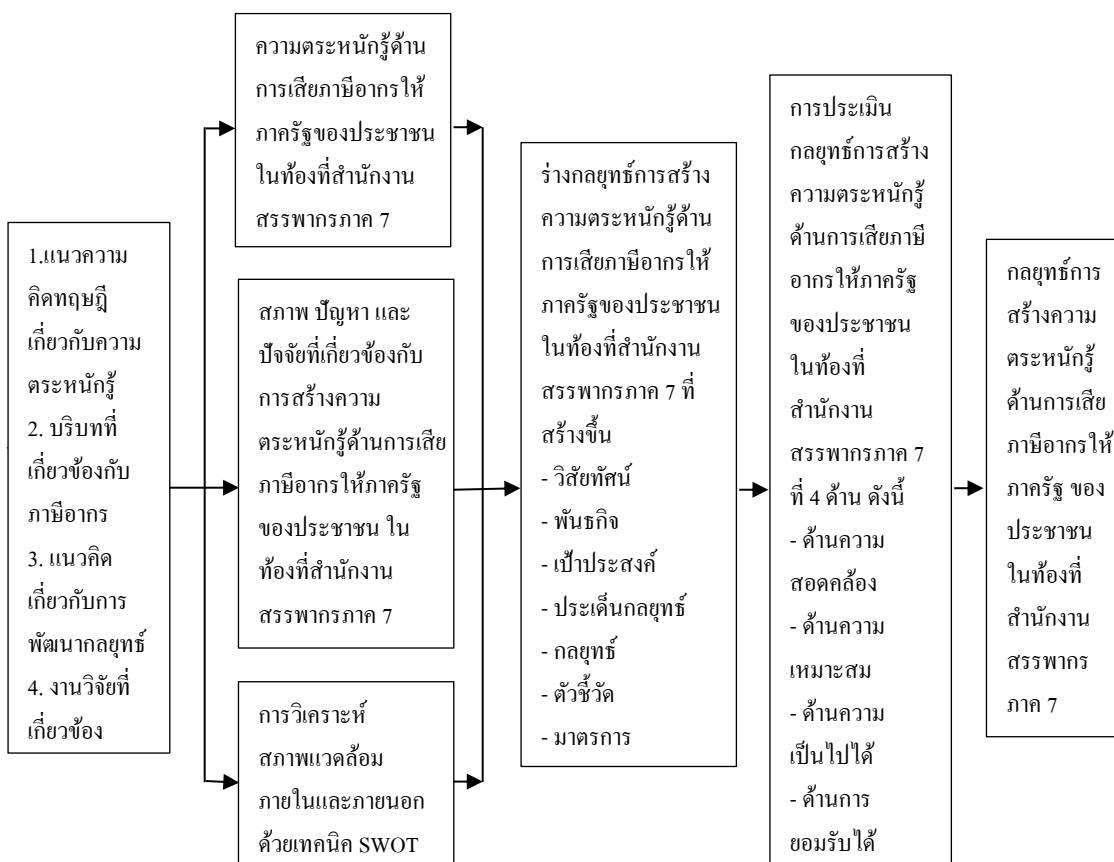
1. เพื่อศึกษาความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7
2. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนใน
ท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

4. เพื่อประเมินกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชน
ในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์ แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนักรู้ บริบทที่เกี่ยวข้องกับ
ภาษีอากร โดยนำผลที่ได้จากการศึกษาข้างต้นมาพัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ
มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพรวมกัน โดยการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

1.1 การศึกษาความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยใช้แบบสอบถาม ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีงานทำและมีรายได้ในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ในเขตอำเภอเมืองฯ 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดพิษณุโลก นครสวรรค์ กำแพงเพชร ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ และพิจิตร จำนวนทั้งสิ้น 2,982,205 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามานะ (Yamane, 1973) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 การศึกษาความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและปลายเปิด ประชากร ได้แก่ ผู้มีเงินได้และมีงานทำทั้งภคาราชการและเอกชน จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

2.1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 7 ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร จำนวนทั้งสิ้น 67 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่ จากผู้บริหารหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 7 ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร จำนวน 10 คน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการจัดทำร่างกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษารั้ครั้งนี้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จำนวน 2 ครั้ง โดยมีการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 ประกอบด้วย สรรพากรพื้นที่ หัวหน้าส่วนระดับชำนาญการพิเศษ ข้าราชการระดับอาวุโส จำนวน 17 คน โดยใช้ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 เป็นเป็นข้อมูลหลักประกอบการพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค วิเคราะห์ค่าน้ำหนักคะแนนเพื่อกำหนดตำแหน่งกลยุทธ์ ยกร่างวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ ร่วมกันระดมสมองโดยใช้ผลคะแนนการประเมินค่าน้ำหนักมาเพื่อกำหนดตำแหน่งกลยุทธ์ โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อสรุปจากที่ประชุม

3.2 ตรวจสอบร่างกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยสรรพากรภาค 7 ผู้ช่วยสรรพากรภาค 7 สรรพากรพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากลยุทธ์ จำนวน 10 คน โดยให้ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของกลยุทธ์และตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและข้อสรุปจากที่ประชุม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนากลยุทธ์และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสร้างความตระหนักรู้ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 วิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ย มากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่า 1.00 แสดงว่ากลยุทธ์ มีความสอดคล้อง/ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/การยอมรับได้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ พบว่า ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรมสรรพากรมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเพื่อนำเงินมาพัฒนาประเทศ และการยื่นเสียภาษีเป็นหน้าที่ของผู้มีเงินได้ แต่ยังขาดความรู้ด้านการเสียภาษี

1.2 ด้านความใส่ใจและเห็นคุณค่าของการเสียภาษี ด้านลักษณะช่องทางและรูปแบบการเสียภาษี ด้านประสิทธิภาพในการเสียภาษี และด้านพฤติกรรมการแสดงออกเกี่ยวกับการเสียภาษี วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปเป็นภาพรวม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยภาพรวม

ความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของ ประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7	ระดับความตระหนักรู้			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความใส่ใจและเห็นคุณค่าของการเสียภาษี	4.28	0.82	มาก	1
2. ด้านลักษณะช่องทางและรูปแบบการเสียภาษี	3.90	0.99	มาก	4
3. ด้านประสิทธิภาพในการเสียภาษี	3.95	0.96	มาก	3
4. ด้านพฤติกรรมการแสดงออกเกี่ยวกับการเสียภาษี	4.19	0.79	มาก	2
รวม	4.08	0.91	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ในภาพรวมมีความตระหนักรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านความใส่ใจและเห็นคุณค่าของการเสียภาษี ($\bar{X}=4.28$) รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมการแสดงออกเกี่ยวกับการเสียภาษี มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) ด้านประสิทธิภาพในการเสียภาษี มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) และ ด้านลักษณะช่องทางและรูปแบบการเสียภาษี มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$)

2. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ในภาพรวม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม สรุปได้ดังนี้

2.1 การศึกษาสภาพและปัญหา การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 1) มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ แต่ยังขาดการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากส่วนต่างๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาชน 2) มีการจัดโครงสร้างทำงานของกระบวนการสร้างความตระหนักรู้ แต่ยังขาดประสิทธิภาพในการแบ่งงาน ขาดการกระตุ้นจิตใจให้บุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย 3) ผู้บริหารได้ประสานการทำงานร่วมกันระหว่าง แต่ยังขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) มีการควบคุมแผนโดยมีการกำกับและติดตามผลการดำเนินงาน แต่ยังขาดกระบวนการกำกับติดตามที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการสร้างความตระหนักรู้

2.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 สรุปเป็นภาพรวมตามตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยภาพรวม

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ปัจจัยด้านผู้บริหารและบุคลากร	3.91	0.85	มาก
2. ปัจจัยด้านวัสดุและอุปกรณ์	3.60	0.83	มาก
3. ปัจจัยด้านการเงินและงบประมาณ	3.43	0.88	ปานกลาง
4. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	3.62	0.82	มาก
5. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	3.99	0.84	มาก
6. ด้านเศรษฐกิจ	3.65	0.81	มาก
7. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.12	0.90	ปานกลาง
8. ด้านกฎหมายและการเมือง	3.68	0.86	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยภายในด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านผู้บริหารและบุคลากร ($\bar{X}=3.91$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการเงินและงบประมาณ ($\bar{X}=3.43$) ปัจจัยภายนอกด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X}=3.99$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X}=3.12$)

3. ผลการพัฒนากลยุทธ์ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก การยกร่างกลยุทธ์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำร่างกลยุทธ์และการตรวจสอบร่างกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วย **วิสัยทัศน์:** สำนักงานสรรพากรภาค 7 เป็นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการทำให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร พันธกิจ คือ 1) พัฒนาแผนการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้กับประชาชน 2) บริหารจัดการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้กับประชาชน 3) ควบคุม ติดตามและประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้กับประชาชน **เป้าประสงค์:** 1) แผนการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 2) กระบวนการบริหารจัดการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรเป็นระบบ

และมีคุณภาพ 3) ระบบและกลไกการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพแผนการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร มี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาแผนการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) เสริมสร้างระบบและกลไกการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร มี 6 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) สร้างศูนย์บริการประชาชนและผู้ประกอบการเพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร (RD Services Center) 2) ปรับปรุงภาพลักษณ์การให้บริการสู่ความเป็นเลิศในการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร 4) ส่งเสริมระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลภาษีอากรโดยใช้เทคโนโลยี Data Analytics 5) ส่งเสริมการขับเคลื่อนการสร้างเครือข่ายการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร 6) เสริมสร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับประชาชนเกี่ยวกับการเสียภาษีอากร โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ และประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาระบบและกลไกการควบคุม ติดตามและประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร มี 1 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร

4. ผลการประเมินกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มากและมากที่สุด ด้านความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.65$) ด้านความเหมาะสม ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 3 ระบบและกลไกการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.55$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ พันธกิจที่ 3 ควบคุม ติดตาม และประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้กับประชาชน ($\bar{X} = 4.50$) และด้านการยอมรับได้ ได้แก่ พันธกิจที่ 2 บริหารจัดการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้กับประชาชน ($\bar{X} = 4.45$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจหน้าที่ของกรมสรรพากรในการจัดเก็บภาษี เพื่อนำเงินมาพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คาร์เทอร์ วี กู๊ด (Good, Carter V., 1973: 34) ที่กล่าวว่า ความรู้ประสบการณ์ ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม และ ลักษณะรูปแบบของของเรื่องที่จะรับรู้ เป็นปัจจัย

ที่มีผลต่อความตระหนักรู้ และการเสียภาษีเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดของ เบรคเลอร์ (Breackler, 1986: 250) ที่กล่าวว่า ความตระหนักรู้เกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่าง ๆ และมีช่องทางการชำระภาษีได้หลายช่องทาง สอดคล้องกับแนวคิดของ ทนงศักดิ์ ประสบกิติคุณ (2535: 22-23) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้จึงมีผลต่อความตระหนักรู้ คือ ลักษณะ และรูปแบบของสิ่งเร้า สามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และความตระหนักรู้ และการรับบริการในสถานที่ให้บริการที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับแนวคิดของ บัณฑิต จุฬาศัย (2528. อ้างถึงใน ดวงฤดี กิตติจารุดุลย์ 2557: 12) ที่กล่าวว่า ประสพการณ์การรับรู้ เป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดความตระหนักรู้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตที่ผ่านมา และให้ความร่วมมือและตอบคำถามเจ้าหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แองเกอร์, คอลเลท และแบล็คเวลล์ (Engle, Kollat, and Backwell, 1986: 34-35) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความตระหนักรู้ ประกอบด้วยทัศนคติและค่านิยมเป็นผลของลักษณะท่าทาง อุปนิสัย ที่สืบเนื่องจากการต้องการหรือสิ่งจูงใจต่าง ๆ

2. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

2.1 การศึกษาสภาพ และปัญหาการสร้างความรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ในภาพรวม พบว่า มีการจัดทำแผนกลยุทธ์โดยผู้บริหารและบุคลากร มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมก่อนจัดทำแผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Henry Fayol (1916: 5) ที่กล่าวว่า การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนปฏิบัติการหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติงานไว้ตั้งแต่ต้นจนจบให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เป็นแนวทางที่วางไว้สำหรับการทำงานในอนาคต และมีการจัดโครงสร้างงาน มีการจัดเตรียมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Koontz (1980, p. 26) ที่กล่าวว่า การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้งานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จ มีการสร้างแรงจูงใจให้กับคณะทำงานและผู้ปฏิบัติงานในการให้รางวัลหรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เนตร์พัฒนา ยาวีราข (2553: 3) ที่กล่าวไว้ว่า การนำหรือการสั่งการเป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้หรือสั่งการหรือการอำนวยความสะดวก (Directing) และมีการควบคุมแผนหรือนโยบายการโดยกำกับและติดตามผลการดำเนินงานทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลธิชา จิรภักพงค์ และคนอื่น ๆ (2554: 13) ที่กล่าวว่า การควบคุมและระบบการควบคุม (controls and control Systems) โดยหลักการระบบการควบคุมขององค์กรควรจะเป็นเครื่องช่วยนำหลักกำกับองค์กรให้ดำเนินการไปตามแนวทางที่กำหนด

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญ ด้านจุดอ่อน บุคลากรที่ขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน สื่อประชาสัมพันธ์ยังไม่ก่อให้เกิดความตระหนักรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดอกจันทร์ คำมีรัตน์, บุญทัน ดอกไธสง, และ อิมรอน มะลูลีม, (2552) อ้างถึงใน นิสาชล ณ ระนอง, 2554: 11-12 ที่กล่าวว่า ทรัพยากรในการบริหาร (Resources) ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร สามารถแบ่งแยกได้เป็น 4 ประเภท หรือเรียกย่อ ๆ ว่า 4M คือ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) ปัจจัยภายนอก ด้านโอกาสพบว่า มีการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านอุปสรรคพบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกรมสรรพากร ส่งผลต่อการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกชัย บุญยาธิฐาน (2553: 46-56) ที่ได้เสนอตัวแบบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรคือ PEST Analysis 4 ปัจจัยคือ Political-legal Factors: P หมายถึง ทางการเมืองและกฎหมาย Economic Factors: E หมายถึง เศรษฐกิจ Socio-cultural Factors: S หมายถึง สังคมและวัฒนธรรม และ Technological Factors: T หมายถึง เทคโนโลยี

3. ผลการพัฒนากลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 พบว่ามี 9 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาแผนการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากผลการศึกษา พบว่า มีการกำหนดเป้าประสงค์ความสำเร็จของแผนงานไม่เหมาะสม ขาดการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกระบวนการวางแผน การจัดทำแผนงานประชาสัมพันธ์น้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงพร อุ่นจิตต์ (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความผูกพันของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย กระบวนการบริหาร 3 ด้านได้แก่ การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผล

กลยุทธ์ที่ 2 เสริมสร้างระบบและกลไกการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร ผลการศึกษา พบว่า จำนวนช่องทางการประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุม ขาดความรู้เรื่องภาษี ไม่เห็นถึงประโยชน์ของเงินภาษีขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปารวีร์ บุญบราศรี (2555) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความตระหนักรู้และทัศนคติของผู้บริหารและพนักงานต่อการประชาสัมพันธ์ภายในของบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)” ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักรู้ของทั้งผู้บริหารและพนักงานต่อการ

ประชาสัมพันธ์ภายในของบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ทักษะคติของผู้บริหารและพนักงานต่อการประชาสัมพันธ์ภายในผ่านเครื่องมือการประชาสัมพันธ์

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างศูนย์บริการประชาชนและผู้ประกอบการเพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร (RD Services Center) ผลการศึกษา พบว่า มีพยายามน้อยที่จะสอบถามหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมและบางพื้นที่ไม่สามารถใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสายสมร สังข์เมฆ (2553) การศึกษาและวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่กลุ่มบุคคลที่ยังมีความรู้ความเข้าใจน้อย ควรมีการเผยแพร่ความรู้หลากหลายรูปแบบ

กลยุทธ์ที่ 4 ปรับปรุงภาพลักษณ์การให้บริการสู่ความเป็นเลิศในการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 พบว่า ไม่เห็นประโยชน์ของเงินภาษี และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกรมสรรพากร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเดือนน้อย จันทรสาขา (2552) การศึกษาและวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ถ้าประชาชนมองเห็นว่าเงินภาษีอากรที่ตนจ่ายไปนั้นนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและตนเองเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์นี้ด้วย ความยินยอมที่จะเสียภาษีก็ย่อมจะมีมาก

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเพราะจากผลการศึกษา พบว่า บุคลากรไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ขาดการกระตุ้นและจูงใจ และมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล จันทรสุข (2556) ผลการวิจัยพบว่า มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับบุคคล ทีมและองค์กร พัฒนากลยุทธ์ วิสัยทัศน์ โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์การ

กลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลภาษีอากรโดยใช้เทคโนโลยี Data Analytics จากผลการศึกษา พบว่า ขาดการจัดประชุมร่วมกันกับทุกภาคส่วน และขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานกรมสรรพากรที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิคม เหลี่ยมจ้อย (2557) ศึกษาและวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า วิทยาลัยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สนับสนุนการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผู้ใช้นี้ในด้านความต้องการง่าย รวดเร็ว

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการสร้างเครือข่ายการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร จากผลการศึกษา พบว่า ขาดการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกระบวนการวางแผน ส่งผลให้ไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนวัฒน์ นคะจัด

(2557) ศึกษาและวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวัด ของเจ้าอาวาสในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า มีการกำหนดรายละเอียดแผนงานด้านจัดสรรทรัพยากร และอุปกรณ์ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ 8 เสริมสร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับประชาชนเกี่ยวกับการเสียภาษีอากร โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พบว่า บางคนไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยี รวมทั้งกฎหมายด้านภาษีอากรซับซ้อนและเข้าใจยาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนิตนาถ เอ็นทรพีย์ (2551) ศึกษาและวิจัยเรื่อง ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินเดือน ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยสูงต่อการรับผิดชอบประเทศชาติด้วยการเสียภาษีอากร

กลยุทธ์ที่ 9 พัฒนาระบบการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารไม่ได้นำผลสรุปของการดำเนินงานควบคุม ติดตาม และประเมินผล ไปใช้ในการปรับปรุงแผน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐธิดา พานิชานาวา (2559) ศึกษาและวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้เสียภาษีในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เลือกใช้บริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพราะสะดวก และรวดเร็ว

4. การประเมินกลยุทธ์การสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐ ของประชาชนในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7

กลยุทธ์มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ เนื่องจากกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นจากการนำผลการศึกษาความตระหนักรู้ และการศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักรู้ให้ผู้บริหารหน่วยงานในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ตรวจสอบและวิเคราะห์ พร้อมสรุปผลโดยการสนทนากลุ่ม จากนั้นดำเนินการการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก และพัฒนาให้กลยุทธ์ที่กำลังดำเนินอยู่ เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงกับหลักเกณฑ์การวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2553: 198-204)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สำนักงานสรรพากรภาค 7 ควรนำไปเผยแพร่ เพื่อให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่ในท้องที่สำนักงานสรรพากรภาค 7 ตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละพื้นที่
2. กลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสำนักงานสรรพากรพื้นที่แต่ละแห่ง เพื่อให้การดำเนินการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเสียภาษีอากรของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้และทดลองใช้จริง
2. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความรู้ด้านการเสียภาษีอากรให้ภาครัฐของประชาชนในท้องถิ่นสำนักงานสรรพากรภาค ในสังกัดกรมสรรพากร

เอกสารอ้างอิง

- เดือนน้อย จันทรสาขา. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากรส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาพุทธศาสตรการพัฒนาศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ดวงฤดี กิตติจารุคุลย์. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตระหนักด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง: กรณีศึกษาบริษัทนำเข้าส่งออกแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเนชั่น, ลำปาง.
- ณัฐธิดา พานิชนาวา. (2559). ความพึงพอใจในการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้เสียภาษีในเขตกรุงเทพมหานคร. จุลนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- นิคม เหลี่ยมจ้อย. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาพุทธศาสตรการบริหารและการพัฒนา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราษ. (2553). *Modern Management การจัดการสมัยใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล กรุ๊ป.
- พนิตนาถ เอ็นทรพย์. (2551, พฤษภาคม-มิถุนายน). ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือน. *วารสารประชาคมวิจัย*, 14(79), 47 - 49.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- เอกชัย บุญญาพิธาน. (2553). *คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน
- Engle, Kollat, and Backwell. (1986). *Consumer Behavior*. (5th ed.). Chicago, IL: Dryden.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill.
- Steven J. B. (1986). *Handbook of Motivation and Cognition: Foundations of Social Behavior*. New York: Johns Hopkins University, Guilford Press.

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2565

**วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
JOURNAL OF GRADUATE STUDIES IN NORTHERN
RAJABHAT UNIVERSITIES**

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565
Vol. 12 No. 2 July - December 2022

Print ISSN 2229-2683

Electronic ISSN 2408-1418

**สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร 62000
โทรศัพท์ 055-706555 ต่อ 1770
อีเมล: graduates@kpru.ac.th**